

การศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 111
เมษายน 2565

BUREAU OF AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH NO. 111
APRIL 2022

การศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง
ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

โดย

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการระดมความคิดเห็นแบบกลุ่มย่อย (Focus Group) จากเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล และใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ คือ SWOT, McKinsey 7's Model, Diamond Model และ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลในพื้นที่

ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เป็นแหล่งผลิตกุ้งที่สำคัญของประเทศ โดยในปี 2562 มีพื้นที่เลี้ยงกุ้ง 40,970 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.63 ของพื้นที่เลี้ยงกุ้งทะเลทั้งประเทศ จำนวนฟาร์ม 2,862 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 11.63 ของจำนวนฟาร์มผู้เลี้ยงกุ้งทั้งประเทศ และมีผลผลิตกุ้งทั้งหมด 92,057 ตัน คิดเป็นร้อยละ 23.22 ของผลผลิตกุ้งทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม การเพาะเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ดังกล่าว ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง การระบาดของโรค การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินทำได้ยาก ลังหรือแพร็บซื้อในพื้นที่มีน้อย ราคากุ้งไม่มีเสถียรภาพ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า อุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีจุดแข็งที่สำคัญ ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม และการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวางแผนการเพาะเลี้ยงในการให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยงที่เข้มแข็งเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น โครงสร้างการบริหารงานมีความชัดเจน ผู้ประกอบการมีความพร้อม และความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ จุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง ขาดการสร้างแบรนด์สินค้ากุ้งหรือการสร้างอัตลักษณ์รวมทั้งการสร้างเรื่องราว (Story Telling) ให้กับสินค้า ระบบชลประทานน้ำเค็มที่มีความจำเป็นในการเลี้ยงกุ้งยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้ การเลี้ยงกุ้งทำให้เกิดตะกอนเลนในบ่อและขาดการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ส่วนด้านการตลาดจำนวนผู้รวบรวม ลัง ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่มีน้อยทำให้ต้องขนส่งมาแปรรูปในพื้นที่ภาคกลาง และขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการบริโภคกุ้งทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของโอกาสที่สำคัญ คือ พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning) ประกอบกับสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้งสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งการมีเทคโนโลยี การสื่อสารใหม่ๆ ทำให้มีช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้สะดวกมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) เช่น Lazada Shopee เป็นต้น การมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ผ่านการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมการบริโภคในกลุ่มนักท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานหลัก เช่น เส้นทางคมนาคม ไฟฟ้ามีครอบคลุมในพื้นที่ซึ่งเอื้ออำนวยให้การขนส่งมีความสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภายใต้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบนทำให้ศักยภาพในการแข่งขันในพื้นที่มากขึ้น สำหรับการพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย ทำให้ไทยมีช่องทางการขนส่งและสามารถขยายตลาดมากขึ้น ส่วนอุปสรรคที่สำคัญ คือ ขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อน และมี

กฎหมายจากหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำยังขาดการนำไปต่อยอด และยังไม่มีการบริหารจัดการระบบในการเข้าถึงอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ มีผลดังนี้ กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ และเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง กลยุทธ์เชิงแก้ไข ได้แก่ บริหารจัดการการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ (BCG) พัฒนาช่องทางการตลาด และการกระจายผลผลิตกุ้ง ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบน กลยุทธ์เชิงป้องกัน ได้แก่ พัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับสินค้ากุ้ง และกลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่ ส่งเสริมการประกันความเสี่ยงในการผลิตกุ้ง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ให้มีความพร้อมมากขึ้น โดยเฉพาะระบบการขนส่งทางบกและทางราง เพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) ควรปรับปรุงกฎระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเฉพาะพื้นที่ สนับสนุนแหล่งเงินทุน อัตราดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงกุ้งทั้งระบบในพื้นที่เพื่อเสริมสภาพคล่อง และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจ การตลาดออนไลน์ รวมถึงกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ในพื้นที่เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ เกษตรกร ควรเร่งปรับตัวและปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิม ไปสู่ฟาร์มเลี้ยงกุ้งอัจฉริยะมากขึ้น ด้วยการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และประยุกต์การใช้นวัตกรรมเพิ่มเติม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพ เพิ่มผลผลิต และลดความเสี่ยงต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ให้สูงขึ้น ช่วยทำให้มีการวางแผนการผลิต และการจัดจำหน่ายที่ชัดเจน เพื่อให้มีประวัติการชำระเงินที่ดี เพื่อให้ภาครัฐสามารถสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งทั้งระบบ ภาคเอกชนควรมีการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนการตลาดและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์กุ้งให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสของผู้ประกอบการในการเพิ่มมูลค่าสินค้ากุ้ง ยกกระต๊อบไปสู่การเป็นสินค้าพรีเมียม รวมทั้งเป็นช่องทางในการพัฒนาสินค้าใหม่และขยายตลาดให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีน ซึ่งมีความต้องการบริโภคกุ้งเป็นจำนวนมาก และวัฒนธรรมการบริโภคในแต่ละมณฑลของประเทศจีนมีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: กุ้งทะเลเพาะเลี้ยง แนวทางการพัฒนาพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

Abstract

The study of development guidelines for the aquaculture industry in 4 provinces of the Upper-Southern Region of Thailand aimed to study the guidelines to develop the policy for the aquaculture industry in 4 provinces of the Upper-Southern Region of Thailand which were the major area for germinating aquatic animals of marine shrimp included Nakhon Si Thammarat, Surat Thani, Chumphon and Ranong provinces. The methods of in-depth interview and focus group discussion were used for data collection from farmers, and all sectors involved and concerned with the aquaculture industry, especially the shrimp farming activities. Then, analyzing the data to identify strengths, weaknesses, opportunities, and threats by using SWOT analysis. which, analyzes the internal factors by the method of Mckinsey 7's Model, and external factors by the method of the diamond model. Then, formulate strategy by using the TOWS Matrix method to get all strategies to develop the policy for the aquaculture industry.

In 4 provinces of the Upper-Southern Region of Thailand, there was a total area of shrimp farming production of 40,970 Rais, a total Number of 2,862 farms, and a total amount of shrimp production of 92,057 tons, which counted for 12.63, 11.63, and 23.22 percent of total shrimp farming activities of overall Thailand for the year 2019. However, the aquaculture industry in the area had still faced problems of the high cost of production, disease pandemic and outbreak, Lack of loan accessibility, facilities for the aquacultural frozen and processing base, and price instability.

The results of the study indicated that the strengths of the aquaculture industry in the area of study were as follow: farmers had expertise in their field on shrimp farming practices and could form the group of farmers community, cooperatives who do the shrimp farming to be able to exchange information and adaptation new technology and innovation which applied to their practices. However, the weaknesses of the aquaculture industry in the area of study were as follow: High cost of production, lack of advertising, and story branding to promote the identity of shrimp goods and products in the area. Also, shrimp farming created waste which causes pollution to the farming area. And, the seawater irrigation system was not covering all the areas of shrimp farming activities, in contrast, there was lacking facilities for aquacultural frozen and processing bases in the area. There were opportunities for the aquaculture industry in the area of study including the following: The areas of aquaculture were suitable areas for shrimp farming practices according to good conditions climates. Moreover, it was in the zoning area of shrimp farming activities that complied with legally permitted by the Law of Department of Fisheries that allowed farmers to do their shrimp farming activities. Other opportunities, were related to the market conditions that there were new marketing channels especially, the social media that connected directly between the producers to consumers more conveniently to deliver goods and products via platforms online as Lazada, Shopee, etc. Also, the area of 4 provinces had the potential for tourism bases and good infrastructures that connected tourism and aquaculture industries conveniently through promotion

activities. Moreover, the implementation of the Southern Economic Corridor project, as a part of the Special Economic Zone Area Policy which could create more competition for all concerns in the aquaculture industry in the area. The logistics system development project was also an opportunity for increasing new market distribution channels, such as the High - speed railway system from China could increase more volume of export for Thailand. And, the threats to the aquaculture industry in the area of study were: The problem of farmers and entrepreneurs in the area couldn't be able to access loans for their shrimp farming activities and business, there were a lot of laws from many organizations that related to shrimp farming activities. The problems of accessibility to the research on shrimp breeding, and aquaculture for the benefit of future studies on the aquaculture industry were all the factors that threaten to the aquaculture industry in the area that had still need improvement to develop more potential for the aquaculture industry.

From all results, it could develop strategies that suitable for the needs of all aquaculture industry participants by using the TOWS Matrix technique were as the following: Developing new young smart farmers and entrepreneurs, managing shrimp production by driving the Bio-Circular-Green Economy Concept (BCG), including reducing costs and creating new channel and distribution, promote shrimp consumption in Southern Thailand, develop research, technologies, and innovation for adaptation and adding value to shrimp production, Supporting on social Insurance and loan accessibility for farmers, and including the development of seawater irrigation systems.

The suggestion shows that the area of 4 provinces of the Upper-Southern Region of Thailand has the opportunities to develop the potential of the aquaculture industry to be more efficient. Therefore, the government sector must improve the infrastructure facilities in the area and improve the laws and regulations involving the aquaculture industry, and developed a plan for a specific area to suit with the current situation of the Southern Economic Corridor (SEC) project, and develop young smart farmers who can be able to adopt new technologies and innovation and apply on shrimp farming activities aimed to help farmers to reduce cost, increase productivity, and promotes more accessibility for loans and funds for the whole system of the aquaculture industry, and private sector needs. It was also necessary to study the market that supports the consumer behavior in the aquaculture industry in the area and increase the volume of market export by emphasizing the Chinese market which had different cultures on shrimp consumption focusing mainly on the Area - based Approach for the development.

Keywords: Aquaculture, 4 provinces of the Upper-Southern Region of Thailand development

คำนำ

กุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเป็นสินค้าประมงที่มีการผลิตและมีมูลค่าส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่งของไทย โดยพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงที่สำคัญของประเทศ ผลผลิตกุ้งจาก 4 จังหวัดดังกล่าวจะถูกรวบรวมเพื่อขนส่งมายังภาคกลาง ซึ่งมีระยะทางขนส่งไกล ทำให้ผลผลิตบางส่วนมีคุณภาพลดลง และส่วนใหญ่ขายในรูปวัตถุดิบ ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาทางด้านรายได้ที่มีความผันผวน ดังนั้น การศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน จะสามารถนำไปใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาและกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ต่อไป

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร อาทิ กรมประมง กรมการค้าภายใน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สำนักงานประมงจังหวัด ชุมพรผู้เลี้ยงกุ้ง สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ผู้เลี้ยงกุ้ง หอการค้าจังหวัด และสมาคมผู้ค้าปัจจัยการผลิตสัตว์น้ำไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ระดมความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะซึ่งทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานศึกษาวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนต่อไป

ส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์และประมง
สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
เมษายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	๗
Abstract	๘
คำนำ	๑๑
สารบัญตาราง	๑๓
สารบัญตารางผนวก	๑๖
สารบัญภาพ	๑๗
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 วิธีการวิจัย	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	5
2.1 การตรวจเอกสาร	5
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	8
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง	15
3.1 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของกลุ่มตัวอย่าง	15
3.2 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	23
3.3 ปัจจัยสำคัญในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง	30
3.4 โครงการต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่	32
3.5 สถานการณ์การผลิตและการตลาด	35
บทที่ 4 ผลการวิจัย	49
4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช	49
4.2 การจัดลำดับความสำคัญของ SWOT Analysis	74
4.3 การกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง	78
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	87
5.1 สรุป	87
5.2 ข้อเสนอแนะ	88

ซ

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	95
ภาคผนวกที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่ใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์	97
ภาคผนวกที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล	109
ภาคผนวกที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการจัดระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ SWOT	113
ภาคผนวกที่ 4 แบบสอบถาม	117

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แนวคิด TOWS Matrix	13
ตารางที่ 3.1 เพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564	15
ตารางที่ 3.2 อายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564	16
ตารางที่ 3.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564	16
ตารางที่ 3.4 ระยะเวลาดำเนินกิจการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564	17
ตารางที่ 3.5 ขนาดฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564	17
ตารางที่ 3.6 ผลผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564	17
ตารางที่ 3.7 การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง ปี 2564	18
ตารางที่ 3.8 มาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งที่เกษตรกรได้รับ ณ ปี 2564	18
ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	57
ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	68
ตารางที่ 4.3 การให้คะแนนของประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ได้จากการสำรวจและระดมความเห็นของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	75
ตารางที่ 4.4 TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาสินค้ากุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	79
ตารางที่ 4.5 กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	84

สารบัญตารางผนวก

	หน้า
ตารางผนวกที่ 3.1 ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลก ปี 2559 – 2563	97
ตารางผนวกที่ 3.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในตลาดโลกแยกตามประเทศผู้ส่งออกปี 2559 – 2563	98
ตารางผนวกที่ 3.3 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกา ปี 2559 – 2563	99
ตารางผนวกที่ 3.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นปี 2559 – 2563	100
ตารางผนวกที่ 3.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี 2559 – 2563	101
ตารางผนวกที่ 3.6 ราคากุ้งขาวแวนนาไม ขนาด 70 ตัว/กก. ของประเทศคู่แข่งที่สำคัญเปรียบเทียบกับไทย ปี 2559 -2563	102
ตารางผนวกที่ 3.7 ผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงของไทย ปี 2558-2562	102
ตารางผนวกที่ 3.8 ปริมาณและมูลค่าการจับกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของไทย จำแนกรายจังหวัด ปี 2558 - 2562	103
ตารางผนวกที่ 3.9 ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน จำแนกรายจังหวัด ปี 2559 - 2562	104
ตารางผนวกที่ 3.10 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย จำแนกรายประเทศที่สำคัญ ปี 2559 – 2563	105
ตารางผนวกที่ 3.11 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย จำแนกรายประเทศที่สำคัญ ปี 2559 – 2563	106
ตารางผนวกที่ 3.12 ราคากุ้งขาวแวนนาไมเฉลี่ย ปี 2559 – 2563	107
ตารางผนวกที่ 3.13 ราคาส่งออก - นำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 – 2563	107
ตารางผนวกที่ 3.14 จำนวนผู้ให้คะแนนการวิเคราะห์ SWOT	113

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แนวคิด McKinsey 7's Model	10
ภาพที่ 2.2 แนวคิด Diamond Model ของ Michael E. Porter	12
ภาพที่ 3.1 ช่องทางการจำหน่ายกุ้งของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน	19
ภาพที่ 3.2 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี	23
ภาพที่ 3.3 แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	25
ภาพที่ 3.4 แผนที่จังหวัดชุมพร	27
ภาพที่ 3.5 แผนที่จังหวัดระนอง	29
ภาพที่ 3.6 ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลก ปี 2559-2563	35
ภาพที่ 3.7 ปริมาณการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก ปี 2559 - 2563	36
ภาพที่ 3.8 มูลค่าการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก	37
ภาพที่ 3.9 ปริมาณการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกา	38
ภาพที่ 3.10 มูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกา	38
ภาพที่ 3.11 ปริมาณการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่น ปี 2559 - 2563	39
ภาพที่ 3.12 มูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่น ปี 2559 - 2563	39
ภาพที่ 3.13 ปริมาณการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของจีน ปี 2559 - 2563	40
ภาพที่ 3.14 มูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของจีน ปี 2559 - 2563	41
ภาพที่ 3.15 ราคากุ้งขาวแวนนาไมขนาด 70 ตัว/กก. ของไทยเทียบกับประเทศคู่แข่ง ปี 2559 - 2563	42
ภาพที่ 3.16 ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงของไทย ปี 2559 - 2563	42
ภาพที่ 3.17 ปริมาณการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 - 2563	43
ภาพที่ 3.18 มูลค่าการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 - 2563	44
ภาพที่ 3.19 ปริมาณการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 - 2563	45
ภาพที่ 3.20 มูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 - 2563	45
ภาพที่ 3.21 ราคากุ้งที่เกษตรกรขายได้ ปี 2559 - 2563	46
ภาพที่ 3.22 ราคากุ้งตลาดกลาง ณ ทะเลไทย จ.สมุทรสาคร ปี 2559 - 2563	47
ภาพที่ 3.23 ราคาส่งออก - นำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ ปี 2559 - 2563	48
ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน โดย McKinsey 7's Model	57
ภาพที่ 4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โดย Diamond Model	67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวิจัย

อุตสาหกรรมประมงเป็นภาคการผลิตที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจการเกษตรของไทย เนื่องจากสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศปีละกว่าสองแสนล้านบาท ซึ่งในปี 2562 ไทยมีศักยภาพในการผลิตสินค้าประมงเป็นอันดับ 14 ของโลก (องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2563) โดยสามารถผลิตได้ปริมาณรวม 2.46 ล้านตัน เป็นผลผลิตที่ได้จากการทำประมงทะเล ปริมาณ 1.54 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 62.60 และเป็นผลผลิตที่ได้จากการทำประมงเพาะเลี้ยง ปริมาณ 0.92 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 37.40 ของผลผลิตประมงรวมทั้งหมดของไทย (กรมประมง, 2563) นอกจากนี้ ไทยยังมีศักยภาพในการส่งออกสินค้าประมง ในปี 2562 สามารถส่งออกเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยมีมูลค่าการส่งออกรวม 198,145 ล้านบาท (UN Comtrade, 2020) สินค้าประมงที่ส่งออกหลัก ได้แก่ กุ้ง ทูน่า และอาหารทะเลกระป๋อง

สำหรับกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเป็นสินค้าประมงที่มีมูลค่าส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่งของไทย โดยในปี 2562 มีผลผลิตกุ้งปริมาณ 396,462 ตัน (กรมประมง, 2563) และไทยเป็นผู้ผลิตกุ้งอันดับ 6 ของโลก มีปริมาณการส่งออก 176,495 ตัน มูลค่าการส่งออก 58,302 ล้านบาท (กรมศุลกากร, 2563) สำหรับพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และระนอง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง โดยสามารถผลิตได้ปริมาณ 92,057 ตัน คิดเป็นร้อยละ 23.22 ของผลผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงรวมทั้งประเทศ

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ด้านการผลิตกุ้งของไทยเพื่อส่งออกในตลาดโลก ปัจจุบันมีปัจจัยที่ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง เช่น ต้นทุนการผลิตที่สูง มาตรฐานการผลิตที่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค การนำเข้าแรงงานต่างด้าวเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมกุ้งแปรรูป ทำให้เกิดปัญหาความแออัดของพื้นที่ และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งของไทยมีการกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคกลาง ได้แก่ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ โดยสินค้ากุ้งจาก 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนจะถูกรวบรวมเพื่อขนส่งมายังพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งมีระยะทางขนส่งไกล ทำให้วัตถุดิบบางส่วนเน่าเสียและคุณภาพลดลง อีกทั้งผลผลิตส่วนใหญ่มีการจำหน่ายในรูปวัตถุดิบขั้นต้น และขาดการแปรรูป ทำให้เกษตรกรได้รับราคาที่ค่อนข้างต่ำ และมีรายได้ที่ไม่มั่นคง

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้มีนโยบายที่เน้นการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในภูมิภาค เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและกระจายรายได้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องของสินค้าประมง โดยส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ภาคใต้ โดยเห็นชอบกรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) มีเป้าหมายการพัฒนา 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ในการขับเคลื่อนการเติบโตของประเทศและเป็นทางออกทะเลของภาคใต้ตอนบน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่และสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตรแบบครบวงจรและการจัดการตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การตลาด จนถึงผู้บริโภค เพื่อยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าประมงในพื้นที่

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ได้เห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรในระดับพื้นที่ จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสและสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ให้กับเกษตรกร รวมทั้งเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.3.1 สินค้ากุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ที่ทำการศึกษา ประกอบด้วยกุ้งขาวแวนนาไม และกุ้งกุลาดำที่ได้จากการเพาะเลี้ยง
- 1.3.2 ศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
- 1.3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ปี 2559 – 2563 และข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ปี 2564

1.4 วิธีการวิจัย

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

1.1) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) ประกอบด้วย เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล 20 ราย พ่อค้ารวบรวมหรือแพ 4 ราย ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและแปรรูป 4 ราย ผู้แทนชมรม สหกรณ์และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 6 ราย เจ้าหน้าที่สำนักงานประมงจังหวัด 4 ราย เจ้าหน้าที่สำนักงานสะพานปลาจังหวัด 2 ราย หอการค้าจังหวัด 4 ราย รวม 44 ราย

1.2) การระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยจัดประชุมออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Cloud Meeting เนื่องจากสถานการณ์การระบาดโควิด - 19 มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกรมประมง กรมการค้าภายใน สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 องค์การสะพานปลา และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ผู้แทนกลุ่มสหกรณ์ ชมรม สมาคมต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกอบการท่องเที่ยวและแปรรูป และหอการค้าจังหวัด รวมทั้งหมด 25 ราย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมประมง กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 ภาคใต้ภาคใต้ตอนบน โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ คือ SWOT Analysis, McKinsey 7's Model , Diamond Model จากนั้นระดมความคิดเห็นแบบกลุ่มย่อย (Focus Group) จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ให้ได้แนวทางการพัฒนาโดยใช้ TOWS Matrix

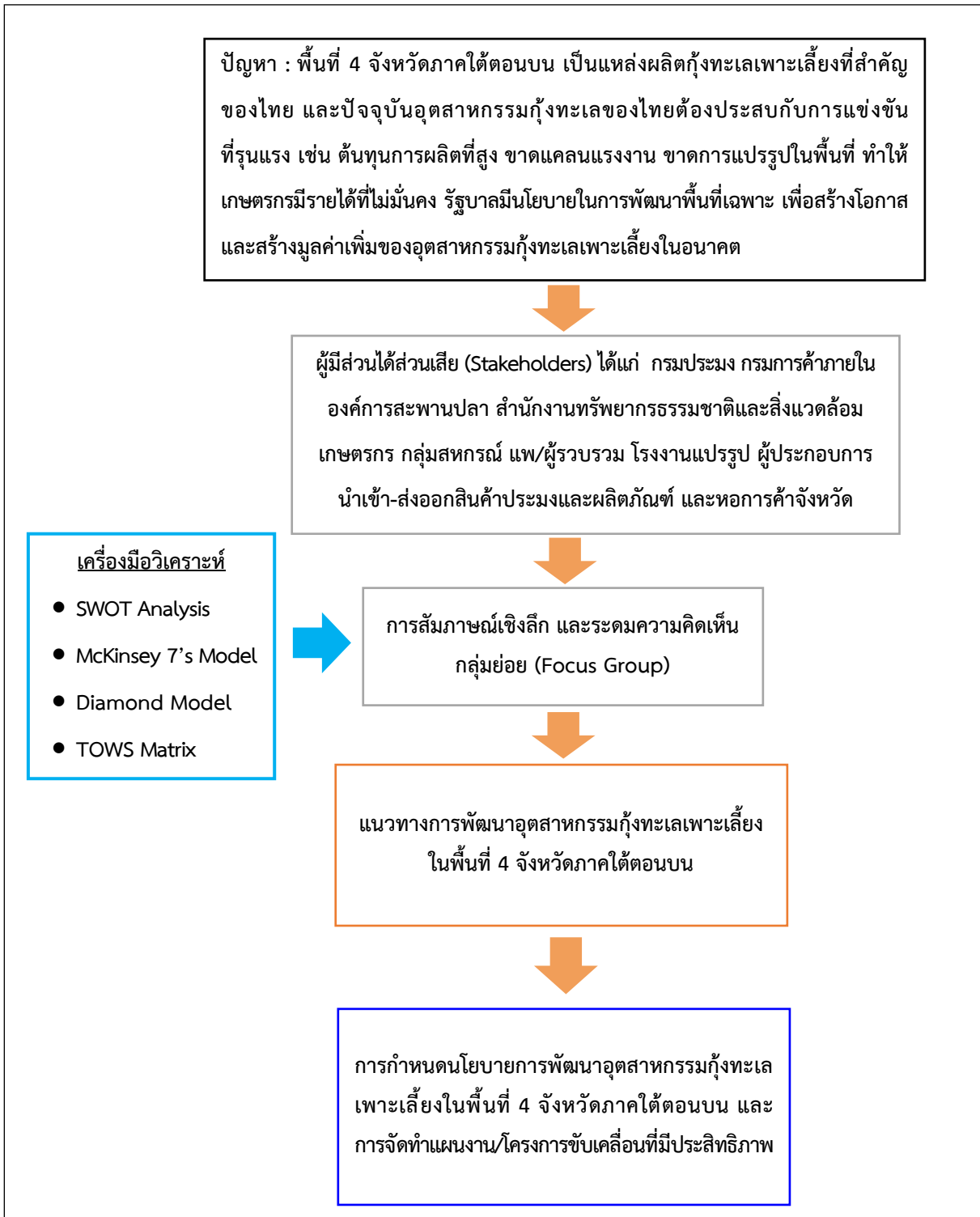
2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดสินค้ากุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ในรูปของร้อยละ อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย การพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน/โครงการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาในระดับพื้นที่ รวมทั้งเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในระดับพื้นที่ต่อไป

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ด้าน คือ งานวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงพื้นที่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสินค้ากุ้งทะเล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การตรวจเอกสาร

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงพื้นที่

วิติยา ปิดตังนาโพธิ์, บุญทรัพย์ พานิชการ และภุพงษ์ พงษ์เจริญ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพตามชายแดนในเส้นทางมะริด สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา - ด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้เครื่องมือหลักในการวิเคราะห์ คือ McKinsey 7's Model และ Diamond Model ผลการวิจัย พบว่า อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ คือ อุตสาหกรรมประมงและปาล์มน้ำมัน จากนั้นจึงทำการศึกษากระบวนการโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมประมงและปาล์มน้ำมัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการ พบว่า เมืองมะริดเหมาะสมสำหรับการเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ และประเทศไทยเหมาะสมสำหรับการเป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำ อีกทั้งวิเคราะห์พื้นที่ที่มีผลกระทบ คือ จังหวัดระนอง หากมีการเปิดด่านสิงขรเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์การบูรณาการปัจจัยขับเคลื่อนโลจิสติกส์ มีข้อเสนอแนะให้เปิดด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวรพร้อมกับพัฒนาเส้นทางการค้าควบคู่ไปกับการพิจารณาพื้นที่บริเวณด่านให้มีการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทโรงผลิตสินค้า (Bonded Warehouse) หรือเขตปลอดภาษีอากร (Free Trade Area) บริเวณชายแดนและแสดงการเปรียบเทียบเส้นทางโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบันกับอนาคตที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและเปิดด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวรต่อไป โดยปัญหาที่พบหลัก คือ การขนส่งวัตถุดิบ โดยเฉพาะสินค้าประมงที่นำเข้ามาจากเมืองมะริด ประเทศเมียนมา ที่ใช้เวลาขนส่งที่ยาวนาน ประมาณ 20 – 22 ชั่วโมง ผ่านท่าเรือจังหวัดระนอง เพื่อขนส่งต่อมายังตลาดทะเลไทย จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการแปรรูปสินค้าประมงของไทย ทั้งนี้ การศึกษาถึงศักยภาพและโอกาสของสินค้าหรืออุตสาหกรรมในเชิงพื้นที่เป็นการศึกษาในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของเรวดี แก้วมณี (2554) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมชายแดนเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด โดยใช้ Diamond Model ผลการศึกษา พบว่า อุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด 3 อันดับแรกในพื้นที่อำเภอแม่สอด ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมผักและผลไม้กระป๋อง และอุตสาหกรรมสิ่งประดิษฐ์จากไม้และเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งจากผลการศึกษาทั้ง 2 เรื่อง พบว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้อุตสาหกรรมมีศักยภาพในพื้นที่ชายแดน คือ มีความพร้อมด้านวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต รวมทั้งมีฐานอุตสาหกรรมดั้งเดิมหลายแห่งที่สามารถพัฒนาเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดอื่น และการพัฒนาการประกอบการร่วมกัน (Co - production Area) กับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่แตกต่างกันสำหรับงานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง คือ ความโดดเด่นที่แตกต่างกันของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ คือ ความได้เปรียบเชิงพื้นที่ และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของโครงสร้างพื้นฐานหรือสาธารณูปโภค

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงศักยภาพของการดำเนินงาน รวมถึงธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเชิงพื้นที่ โดยใช้แนวคิดหรือหลักการของ McKinsey 7's Model, SWOT และ TOWS Matrix ควบคู่กัน ดังเช่นงานวิจัยของพิสมัย ทองมัน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาด่านศุลกากรช่องเม็ก โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การที่มีผลต่อการพัฒนาด้านบุคลากรช่องเม็ก และวิเคราะห์ทิศทางการค้าชายแดนพรมแดนช่องเม็ก ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาด้านบุคลากรช่องเม็ก มีโอกาสจากการที่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการค้าชายแดน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่หรือท้องถิ่น ซึ่งการค้าชายแดนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากจุดเด่นด้านภูมิศาสตร์ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการที่ประเทศลาวมีความต้องการสินค้าจากไทยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีของชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้จากภารกิจของกรมบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานที่มีระบบไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากปัญหาความเข้าใจกฎระเบียบ ข้อบังคับของเจ้าหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษากาวิเคราะห์ปัจจัยภายในขององค์การ พบว่า การขาดทักษะความรู้ ความชำนาญของบุคลากรเป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดสรรงบประมาณ และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบุคลากรช่องเม็ก โดยจัดทำแผนงานโครงการในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยขอรับจัดสรรงบประมาณ ในเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมกับภารกิจและเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ให้น้อยที่สุด และการเตรียมความพร้อมของบุคลากร และด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) ซึ่งสามารถประยุกต์และต่อยอดในการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ได้ทำการศึกษาความเหมาะสมโครงการของรูปแบบการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชุมพร - ระนอง และพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี - นครศรีธรรมราช ภายใต้การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีการวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมทุกด้านในเชิงพื้นที่ ครอบคลุมตั้งแต่ปัจจัยทางการปกครอง ได้แก่ เขตการปกครอง พื้นที่การปกครอง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานการณ์การค้า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะภูมิอากาศ รวมถึงความพร้อมด้านกฎระเบียบเป็นปัจจัยพื้นฐานในการวิเคราะห์ ทำให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาตามกรอบแนวทาง 4 โครงการ คือ การพัฒนาประตูการค้าชายแดนฝั่งตะวันตก (Western Gateway) การพัฒนาชายฝั่งเพื่อเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทย - ฝั่งอันดามัน การพัฒนาฐานเศรษฐกิจชีวภาพและการแปรรูปสินค้าเกษตร และการพัฒนาเมืองสีเขียวและพัฒนาเมืองนำอยู่ ซึ่งมีเป้าหมายมูลค่าการลงทุนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 ล้านบาท หากสามารถผลักดันให้ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้เกิดขึ้นจริง จะสามารถสร้างความแข่งขันในเชิงพื้นที่ และสามารถใช้ประโยชน์จากการต่อยอดจากงานวิจัย เรื่องอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพตามชายแดนในเส้นทางมะริด สาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมา - ด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เชื่อมโยงวัตถุดิบและโครงสร้างพื้นฐานกับเมืองมะริด และเมืองทวาย ประเทศเมียนมาด้วย และได้จุดมุ่งหมายในการจัดทำแนวทางการพัฒนาพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เพื่อให้ได้แผนงานและโครงการสำหรับบรรจุในแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อไป

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสินค้ากุ้งทะเล

การศึกษาเกี่ยวกับสินค้ากุ้งทะเลที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการส่งออกในภาพรวมของประเทศ อาทิ การวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิภาพการผลิตกุ้งกุลาดำของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพการเลี้ยงกุ้งทั้ง 3 ระบบ คือ แบบพัฒนาทั่วไป แบบระบบ GAP และแบบระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (Code of Conduct: CoC) โดยเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงกุ้งทั้ง 3 ระบบ และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตกุ้ง

ผลการศึกษา พบว่า การเลี้ยงกุ้งแบบ GAP มีต้นทุนสูงกว่าการเลี้ยงแบบ CoC และแบบทั่วไป ขณะที่ผลผลิตกุ้ง และราคาจากการเลี้ยงแบบ CoC สูงกว่าการเลี้ยงแบบทั่วไป และแบบ GAP และจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตกุ้ง ซึ่งวัดจากระยะผลตอบแทนต่อการผลิต พบว่า การเลี้ยงกุ้งแบบทั่วไป มีการผลิตอยู่ในระยะผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตคงที่ ส่วนการเลี้ยงกุ้งในระบบ GAP และ CoC มีการผลิตอยู่ในระยะผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตลดลง ทั้งนี้ การเลี้ยงแบบ GAP และ CoC แม้ว่าจะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าการเลี้ยงแบบทั่วไป แต่เป็นช่วงเริ่มปรับตัว ภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับการผลิตกุ้งที่ปลอดภัย คุณภาพดี และจะต้องให้การสนับสนุนด้านตลาด ราคา สินเชื่อ ในการเลี้ยงกุ้งแบบระบบ GAP และ CoC เพื่อสร้างศักยภาพของการผลิตกุ้ง รวมถึงการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กุ้งแช่แข็ง ซึ่งมีสัดส่วนในการส่งออกที่สูงเมื่อมองในภาพรวมของประเทศไทย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ณัฐดา ไชยดี และศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ และงานวิจัยของชัยพล บุญยพิมพะ และมาฆะสิริ เชาวกุล ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง ได้ทำการศึกษารวิเคราะห์ศักยภาพในการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นจนแข็งของไทย โดยเปรียบเทียบการศึกษาเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ ตามกรอบระยะเวลา 5 ปี และค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกกุ้งแช่แข็งของไทย ทั้งนี้ งานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง มีการใช้เครื่องมือที่แตกต่างกัน โดยงานวิจัยของณัฐดา ไชยดี และศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ ใช้กระบวนการศึกษาในลักษณะความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏของอุตสาหกรรมกุ้งแช่เย็นจนแข็งของไทยเปรียบเทียบกับคู่แข่งสำคัญ และความได้เปรียบเชิงแข่งขันในตลาดสำคัญ โดยวิเคราะห์ 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนและหลังการเกิดวิกฤตโรคกุ้งตายด่วนในปี 2550 – 2555 และ ปี 2557 – 2559 พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏทั้ง 2 ช่วง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เนื่องจากไทยถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากสหภาพยุโรป โดยปัจจัยที่ทำให้ไทยได้เปรียบเชิงแข่งขัน คือ คุณภาพการผลิต เทคโนโลยีการผลิต การวิจัยพัฒนาโรงงานการผลิตและกลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการส่งออก ขณะที่งานวิจัยของชัยพล บุญยพิมพะ และมาฆะสิริ เชาวกุล มีการศึกษาเปรียบเทียบเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ คือ ปี 2547 – 2551 และปี 2552 – 2557 โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ ผลการศึกษา พบว่า ปี 2552 – 2557 เทียบกับปี 2547 – 2551 เป็นช่วงเวลาที่ไทยมีศักยภาพการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยมีปัจจัยหลักจากการแข่งขันด้านราคา การขยายตัวของตลาด และประสิทธิภาพการผลิตกุ้งของไทย

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาเรื่อง การบริหารเงินทุนธุรกิจกุ้งในภาวะเศรษฐกิจถดถอย ของ อรุณ จรรยา (2558) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนธุรกิจกุ้งในภาวะเศรษฐกิจถดถอย เนื่องจากการลงทุน การเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม่ขาดทุนจากการประสบปัญหาการระบาดของโรคกุ้งตายด่วน (EMS) ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม รวมถึงองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการเพาะเลี้ยงภายในฟาร์มกุ้ง เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การปรับตัวในการใช้ปัจจัยการผลิต ด้วยการวัดผลงานเชิงดุลยภาพให้กับผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม่ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้ (2561) ซึ่งได้ศึกษาถึงแหล่งเงินทุน เป็นปัจจัยที่ทำนายในการแก้ไขปัญหาการเพาะเลี้ยงกุ้ง โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเข้าถึงแหล่งทุนได้ยากขึ้นนับตั้งแต่การระบาดของโรค EMS ทำให้การเลี้ยงกุ้งมีความเสี่ยงสูงส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของสถาบันการเงิน ทำให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนในการเพิ่มพื้นที่หรือเพิ่มรอบในการเลี้ยง ห้างเย็นและแพกุ้งหายไปจากระบบจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลจากปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated: IUU) ทำให้ขาดแคลนแรงงานและไม่สามารถเพิ่มผลผลิตกุ้งได้ ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบเพื่อการแปรรูปสำหรับห้องเย็นและโรงงานต้องลดกำลังการผลิตส่งผลกระทบต่อการแข่งขันในอุตสาหกรรมกุ้ง รวมถึงการบริหารจัดการทางการเงิน

ของผู้เลี้ยงกุ้งเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งทำทลายในการแก้ไขปัญหาสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ งานศึกษาและวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสินค้ากุ้งทะเล ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาศักยภาพของสินค้ากุ้งทะเลในรูปแบบ ภาพรวมของประเทศ โดยการศึกษาในลักษณะเชิงพื้นที่อย่างเด่นชัดมีน้อย ทำให้การศึกษารังนี้เน้นการศึกษาศักยภาพของสินค้ากุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่เฉพาะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น นำไปสู่การกำหนดแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยใช้เครื่องมือ McKinsey 7's Model, Diamond Model, SWOT Analysis, และ TOWS Matrix เพื่อรองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในเชิงพื้นที่ โดยการศึกษาครั้งนี้มีแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 การวิเคราะห์ SWOT

เป็นทฤษฎีของ Albert Humphrey (1960) ซึ่งได้คิดค้นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายในและภายนอก SWOT Analysis (เอกชัย บุญยาธิษฐาน, 2553; Emet Gurel, Merba Tat, 2017) โดยเป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่ง ที่อาจเป็นปัญหาสำคัญ ในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต SWOT เป็นตัวย่อของข้อความที่มีความหมาย ดังนี้

Strengths	หมายถึง จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
Weaknesses	หมายถึง จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
Opportunity	หมายถึง โอกาส
Threats	หมายถึง อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจสภาพแวดล้อม 2 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน เพื่อให้รู้จักสภาพแวดล้อม ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส - อุปสรรค ซึ่งการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่จะมีผลต่อองค์กร ตลอดจน จุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนด วิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมดำเนินการขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน องค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร จุดแข็ง ขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กร จะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ ที่เอื้ออำนวยให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายองค์กร ในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อม จะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทาง ในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

ขั้นตอนวิธีการดำเนินการทำ SWOT Analysis จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้น จากจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะ

อุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือจุดอ่อนขององค์กรให้มันน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กร ทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงาน และทรัพยากร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ) ค่านิยมองค์กร รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กร เพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลของวิธีการดำเนินการ

1.1) จุดแข็งขององค์กร (S - Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้น ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กร ที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

1.2) จุดอ่อนขององค์กร (W - Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้น ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป โดยเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิด McKinsey 7's Model เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน ดังนี้

แนวคิด McKinsey 7's Model

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพิจารณาจากสภาวะแวดล้อมภายในที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน อธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยไม่ได้จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ เนื่องจากปัจจัยแต่ละตัวจะมีบทบาทสำคัญต่างกันไปในแต่ละองค์การและแต่ละช่วงเวลา โดยใช้แนวคิดวิเคราะห์แบบ McKinsey 7's Model ซึ่งเป็นแนวคิดที่พัฒนาจากที่ปรึกษาของบริษัท McKinsey (1980) โดยจำแนกเป็นอักษรย่อของปัจจัย 7 ข้อ ประกอบด้วย

(1) Strategy หรือกลยุทธ์ หมายถึง แผนที่กำหนดขึ้นเพื่อสร้างหรือคงไว้ซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ โครงสร้างการทำงานในระดับต่าง ๆ เป็นต้น

(2) Structure หรือโครงสร้าง หมายถึง วิธีการหรือแนวทางที่องค์กรถูกจัดสร้างขึ้น ได้แก่ โครงสร้างองค์กร และความร่วมมือในการทำงาน เป็นต้น

(3) System หรือระบบ หมายถึง กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่บุคลากรต้องดำเนินการให้ลุล่วง ได้แก่ ระบบงาน และระบบการบริหารจัดการ เป็นต้น

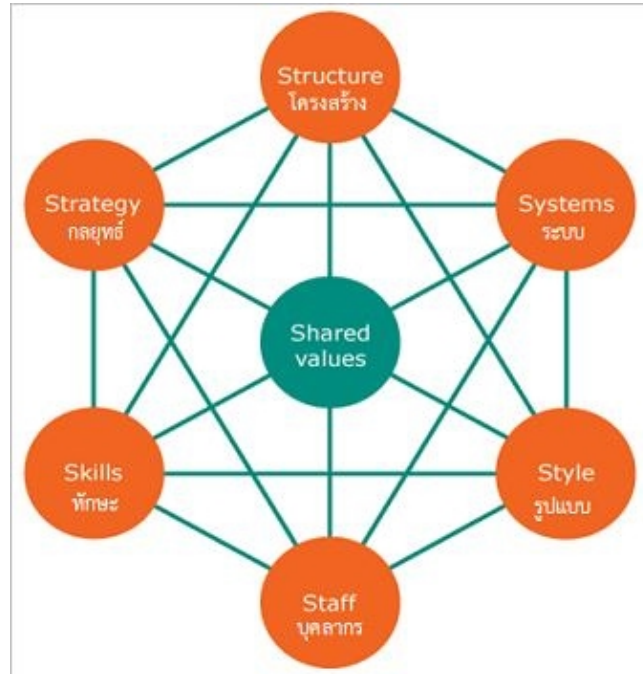
(4) Shared Value หรือค่านิยมร่วม หมายถึง วัฒนธรรมองค์กรหรือทัศนคติ หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรที่ไปในทิศทางเดียวกัน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เท่ากับเป็นเป้าหมายสำคัญที่องค์กรต้องการจะบรรลุถึง ได้แก่ ค่านิยมร่วมสอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการแค้ไหน เป็นต้น

(5) Style หรือรูปแบบ หมายถึง รูปแบบของภาวะผู้นำมาใช้ ได้แก่ ลักษณะภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการทำงานของบุคลากรในองค์กร และรูปแบบการทำงานที่ส่งผลต่อการทำงาน เป็นต้น

(6) Staff หรือบุคลากร หมายถึง พนักงานหรือลูกจ้างโดยรวมถึงความสามารถหรือสมรรถนะ ได้แก่ ขวัญกำลังใจในการทำงาน และสมรรถนะหลักของบุคลากร เป็นต้น

(7) Skill หรือทักษะ หมายถึง ความรู้ ความชำนาญของพนักงานหรือลูกจ้างที่มีเพื่อทำให้งาน ลุล่วงตามเป้าหมาย ได้แก่ ลักษณะของทักษะการทำงานที่จำเป็นต้องใช้ทำงาน เป็นต้น

ที่มา : McKinsey & Company.

ภาพที่ 2.1 แนวคิด Mckinsey 7's Model

2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก โดยพิจารณาโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงาน ขององค์กรที่จะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่

2.1) โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O - Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอก องค์กร ปัจจัยที่สามารถส่งผลกระทบหรือประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กร ในระดับมหภาค และองค์กรสามารถนำข้อดีเหล่านี้ในการเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

2.2) อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T - Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกดดันดังกล่าวได้

ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิด Diamond Model เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็น ปัจจัยภายนอก ดังนี้

แนวคิด Diamond Model

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่นิยมใช้อีกอย่างหนึ่ง คือ Diamond Model ซึ่งเป็น อีกหนึ่งแนวคิดของ Michael E. Porter (Porter, M.E., 1998 อ้างถึงใน จตุพร สังขวรรณ, 2557) ที่ใช้ในการ ประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ในระดับมหภาคหรือภาพที่ใหญ่ระดับประเทศ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 6 ประเด็น ดังแสดงในภาพที่ 2.2 การวิเคราะห์ตามแนวคิด Diamond Model แยกออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

(1) การแข่งขันและกลยุทธ์ทางธุรกิจ หมายถึง การวิเคราะห์ในบริบทและบรรยากาศของการแข่งขันทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ การกำหนดกลยุทธ์ รวมถึงโครงสร้างขององค์การเอื้อต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันหรือไม่ เช่น การเปิดเสรีทางการค้า สภาพะการลงทุนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

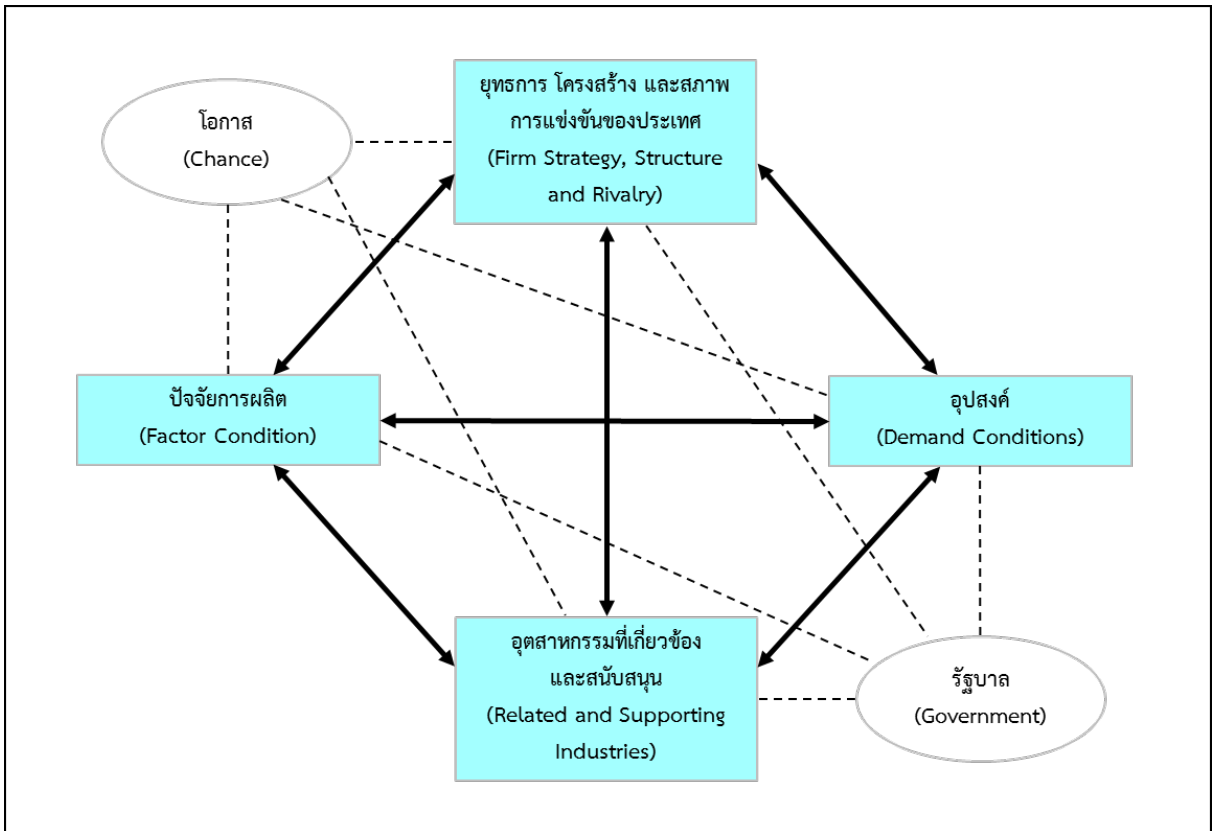
(2) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้บริโภค เช่น ค่านิยม ทัศนคติ รูปแบบการใช้ชีวิต เป็นต้น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตลาด เช่น ขนาดของตลาด แนวโน้มการเติบโต เป็นต้น สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันหรือไม่ เป็นโอกาสหรืออุปสรรคแก่องค์การ

(3) เงื่อนไขปัจจัยด้านการผลิต เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น จำนวนแรงงาน ทักษะของแรงงาน ค่าแรง เป็นต้น โครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น ระบบการขนส่ง ระบบสาธารณสุข ภูมิภาค ระบบการสื่อสาร เป็นต้น ปัจจัยด้านแหล่งเงินทุน และปัจจัยด้านกายภาพ เช่น ภูมิประเทศ สภาพอากาศ เป็นต้น ว่าสามารถสร้างศักยภาพให้แก่องค์การหรือเป็นโอกาสแก่องค์การหรือไม่

(4) อุตสาหกรรมต่อเนื่องและสนับสนุน เป็นการวิเคราะห์การมีอยู่ หรือลดลง หรือความไม่สมบูรณ์ รวมถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมต่อเนื่องและสนับสนุน เช่น ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ กิจกรรมการแปรรูป ตัวแทนจำหน่าย เป็นต้น ว่าสภาพการในปัจจุบันนี้เป็นโอกาส หรือเป็นอุปสรรคแก่องค์การ

(5) โอกาส เป็นการวิเคราะห์ถึงโอกาส การเปลี่ยนแปลง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น ความร่วมมือระหว่างประเทศ การเข้าสู่ AEC วิกฤติราคาน้ำมัน การพุ่งตัวของราคาทองคำ เป็นต้น ว่าโอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยสร้างศักยภาพให้แก่องค์การหรือไม่อย่างไร

(6) บทบาทของภาครัฐ เป็นการวิเคราะห์ถึงนโยบายและกฎเกณฑ์ของรัฐบาล นโยบายการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อทั้งเงื่อนไขปัจจัยด้านการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และสนับสนุน ว่าสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้หรือไม่

ที่มา: จตุพร สังขวรรณ (2557)

ภาพที่ 2.2 แนวคิด Diamond Model ของ Michael E. Porter

2.2.2 การกำหนดกลยุทธ์โดย TOWS Matrix

TOWS Matrix จะจัดทำภายหลังการประเมินสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อม โดยนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT มากำหนดเป็นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ (ตารางที่ 1) โดยมี 2 ขั้นตอน (เอกชัย บุญยาภิธาน, 2553) ดังนี้

1) การระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม โดยที่การประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการระบุให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจะเป็นการประเมินภายในองค์กร และการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดจะเป็นการประเมินภายนอกองค์กร กล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของการกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้เทคนิค TOWS Matrix จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด เพราะถ้าวิเคราะห์ไม่ละเอียดหรือมองไม่ทุกแง่มุม จะส่งผลทำให้การกำหนดกลยุทธ์ที่ออกมาจะขาดความเหมาะสม

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินงาน เป็น 4 ประเภท คือ

2.1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เชิงรุก เป็นกลยุทธ์ที่ทุกองค์กรแสวงหาและต้องการสร้างให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่เพื่อปกป้องจุดแข็งของตนเอง และนำโอกาสที่ดีจากภายนอกมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะใช้ความเข้มแข็งภายในฉวยประโยชน์จากภายนอกที่เปิดโอกาสให้ ซึ่งทุกองค์กรต้องการใช้ความเข้มแข็งภายในเพื่อให้สามารถดำเนินการดังกล่าวได้

2.2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อจะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน จุดหมายคือ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคาม

2.3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อจะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงแก้ไข ซึ่งจะช่วยในการกำหนดวิธีการในการปรับปรุงจุดอ่อนแล้วเปลี่ยนเป็นจุดแข็ง เพื่อที่จะปรับปรุงความอ่อนแอภายใน โดยใช้โอกาสจากภายนอกแล้วใช้ความอ่อนแอขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดทอนอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก เนื่องจากองค์กรมีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ

2.4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและภาวะคุกคามหรือข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อจะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรับในการปกป้องตนเอง คือ พยายามลดความอ่อนแอของตนเองให้ได้และพยายามหลีกเลี่ยงปัจจัยภายนอกที่คุกคามให้ได้มากที่สุด

ตารางที่ 2.1 แนวคิด TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
โอกาส (O)	SO การนำข้อได้เปรียบของจุดแข็งภายในมาใช้เพื่อนำโอกาสที่ดีจากภายนอกมาใช้	WO การแก้ไขจุดอ่อนภายในโดยใช้โอกาสที่ดีจากภายนอก
อุปสรรค (T)	ST การนำข้อได้เปรียบของจุดแข็งภายในมาใช้เพื่อลดทอนหรือหลีกเลี่ยงภัยคุกคามจากภายนอก	WT การแก้ไขหรือลดจุดอ่อนภายในและหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามหรือข้อจำกัดภายนอก

ที่มา: เอกชัย บุญยาพิษฐาน (2553)

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

3.1 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

1) เพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ร้อยละ 100.00 เป็นเพศชาย เนื่องจากการเพาะเลี้ยงกุ้งต้องมีการดูแลเอาใจใส่ในการเลี้ยงสูงตลอดกระบวนการ ตั้งแต่การเตรียมบ่อ เตรียมน้ำ การลงลูกกุ้ง จนถึงการจับกุ้งจำหน่าย (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 เพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	20	100.00
หญิง	-	0.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) อายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 50 – 59 ปี ร้อยละ 45.00 รองลงมาอยู่ในช่วง 40 – 49 ปี ร้อยละ 30.00 และช่วงอายุ 30 – 39 ปี ร้อยละ 15.00 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลที่เป็นคนรุ่นใหม่ยังมีน้อย ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการเลี้ยงกุ้งแบบสมัยใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการด้านการตลาดที่ต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การจำหน่ายผ่านช่องทางที่หลากหลาย การจำหน่ายผู้ซื้อโดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยเฉพาะช่องทางการขายออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ รวมทั้งการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่พร้อมบริโภคมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัย ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเลี้ยงในอนาคตร่วมกับภาคเกษตรสาขาอื่น ๆ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 อายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564

ช่วงอายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	1	5.00
30 – 39 ปี	3	15.00
40 – 49 ปี	6	30.00
50 – 59 ปี	9	45.00
60 ปีขึ้นไป	1	5.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 45.00 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 30.00 และระดับอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 20.00 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเป็นผู้มีการศึกษาค่อนข้างสูง (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	1	5.00
มัธยมศึกษา/ปวช.	6	30.00
อนุปริญญา/ปวส.	4	20.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	9	45.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 70.00 รองลงมา มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการในช่วง 11 – 15 ปี ร้อยละ 15.00 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้งทะเลมายาวนาน ทำให้มีความรู้ ความชำนาญ และมีทักษะในการเลี้ยงกุ้งทะเล ส่งผลให้สามารถปรับตัวและรับมือกับปัญหาโดยเฉพาะในเรื่องโรคระบาดได้ดี (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 ระยะเวลาดำเนินงานกิจการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564

ระยะเวลาดำเนินกิจการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5 ปี	2	10.00
6 – 10 ปี	1	5.00
11 – 15 ปี	3	15.00
มากกว่า 15 ปี	14	70.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ขนาดฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล

ขนาดฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 50 ไร่) ร้อยละ 45.00 รองลงมาเป็นฟาร์มขนาดกลาง (21 – 50 ไร่) ร้อยละ 35.00 และฟาร์มขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 20 ไร่) ร้อยละ 20.00 ตามลำดับ การที่ฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเลส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ เนื่องจากภาวะการตลาดกุ้งในระยะที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันไม่มีเสถียรภาพทางด้านราคา ส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 ขนาดฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564

ขนาดฟาร์ม (ไร่)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 20 ไร่)	4	20.00
ขนาดกลาง (21 – 50 ไร่)	7	35.00
ขนาดใหญ่ (มากกว่า 50 ไร่)	9	45.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ผลผลิตกุ้งทะเล

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่ผลิตกุ้งได้ประมาณ 2 – 3 ตันต่อไร่ ร้อยละ 65.00 รองลงมาผลิตกุ้งได้มากกว่า 3 ตันต่อไร่ ร้อยละ 35.00 ซึ่งสอดคล้องกับปริมาณผลผลิตที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2564) พยากรณ์ไว้ ณ เดือนมีนาคม 2564 พบว่า ผลผลิตกุ้งต่อไร่ของภาคใต้อยู่ที่ประมาณ 2,247 กิโลกรัมต่อไร่ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพในการผลิต สามารถผลิตกุ้งได้ในปริมาณที่ค่อนข้างมาก (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 ผลผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2564

ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2 - 3 ตัน	13	65.00
มากกว่า 3 ตัน	7	35.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

7) การเป็นสมาชิกกลุ่ม

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ร้อยละ 100.00 มีการรวมกลุ่ม โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 75.00 รองลงมาเป็นสมาชิกชมรม ร้อยละ 25.00 จะเห็นว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และเทคนิควิธีการเลี้ยง โดยเน้นการรวมกลุ่มในลักษณะสหกรณ์ เนื่องจากสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐได้ง่ายขึ้น เช่น เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง ปี 2564

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็น	-	-
เป็น	20	100.00
ชมรม	5	25.00
สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน	15	75.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

8) มาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้ง

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ร้อยละ 100.00 ได้รับมาตรฐาน GAP โดยแบ่งเป็น ได้รับมาตรฐาน GAP อย่างเดียว ร้อยละ 50.00 ได้รับมาตรฐาน GAP และมาตรฐาน BAP ร้อยละ 25.00 และได้รับมาตรฐาน GAP มาตรฐาน BAP และมาตรฐาน CoC ร้อยละ 25.00 ซึ่งมาตรฐาน GAP เป็นมาตรฐานเบื้องต้นที่กรมประมงได้กำหนดขึ้น เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ถูกสุขอนามัย ไม่มียาปฏิชีวนะตกค้าง ส่วนมาตรฐาน BAP เป็นมาตรฐานที่สหรัฐอเมริกาให้การรับรอง และมาตรฐาน CoC เป็นการจัดการระบบการผลิตกุ้งทะเลให้มีมาตรฐานเป็นระบบและการจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลอย่างยั่งยืนตลอดสายการผลิต จากฟาร์มถึงโรงงานแปรรูป โดยกรมประมงเป็นผู้ให้การรับรอง ซึ่งการได้รับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้ผลผลิตกุ้งของเกษตรกรมีคุณภาพ และมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 มาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งที่เกษตรกรได้รับ ปี 2564

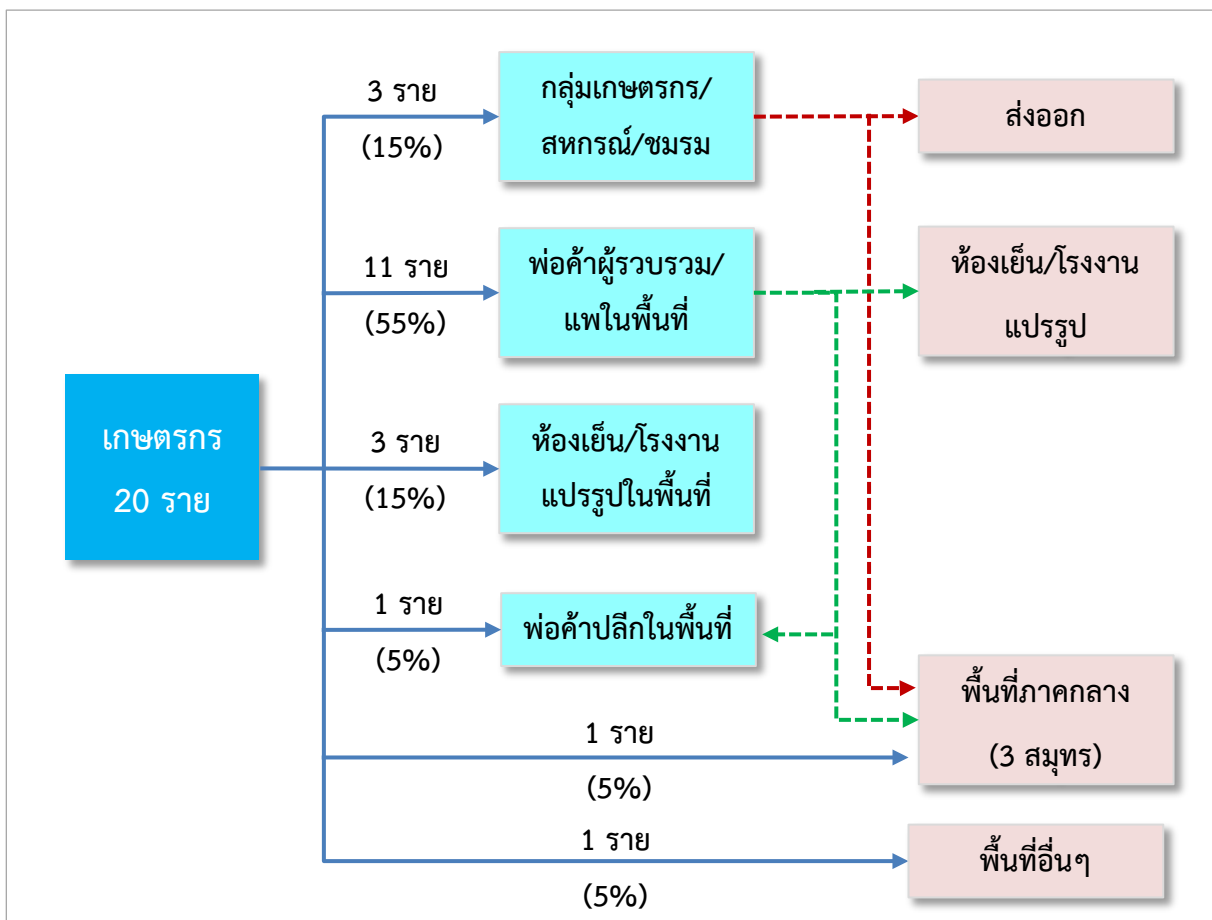
มาตรฐานฟาร์ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มาตรฐาน GAP อย่างเดียว	10	50.00
มาตรฐาน GAP และ BAP	5	25.00
มาตรฐาน GAP, BAP และ CoC	5	25.00
รวม	20	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

9) ลักษณะการจำหน่ายกุ้งของเกษตรกร

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ส่วนใหญ่จะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าผู้รวบรวม/แพในพื้นที่ ร้อยละ 55.00 รองลงมา เป็นการจำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์/ชมรม และห้องเย็น/โรงงานแปรรูปในพื้นที่ ร้อยละ 15.00 เท่ากัน อย่างไรก็ตาม พ่อค้าผู้รวบรวม/แพในพื้นที่ส่วนใหญ่จะขนส่งกุ้งขึ้นไปจำหน่ายที่ตลาดทะเลไทย จ.สมุทรสาคร ซึ่งมีระยะทางไกล ส่งผลให้ต้นทุนการขนส่งค่อนข้างสูง และคุณภาพกุ้งลดลง

นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์/ชมรม จะจำหน่ายกุ้งของสมาชิกที่รวบรวมมาได้เพื่อส่งออก เป็นกุ้งมีชีวิตไปจีน ฮองกง เป็นต้น และส่วนหนึ่งนำไปจำหน่ายในพื้นที่ภาคกลาง (จ.สมุทรสาคร จ.สมุทรสงคราม และ จ.สมุทรปราการ) โดยเฉพาะตลาดทะเลไทย จ.สมุทรสาคร (ภาพที่ 3.1)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.1 ช่องทางการจำหน่ายกุ้งของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

3.1.2 กลุ่มชมรม สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มชมรม สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า เกษตรกรมีการรวมกลุ่มในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ในการเลี้ยงกุ้ง เทคนิคการเลี้ยงกุ้งระหว่างกัน และมีการรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับแพผู้รับซื้อ

ผู้ประกอบการห้องเย็นและโรงงานแปรรูป ซึ่งกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในแต่ละจังหวัดประสบปัญหาและมีความต้องการที่แตกต่างกัน มีรายละเอียด ดังนี้

1) จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์กลุ่มสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง พบว่ามีความต้องการระบบชลประทานน้ำเค็ม เพื่อใช้หมุนเวียนภายในฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เนื่องจากปัจจุบันระบบท่อส่งน้ำยังขาดการปรับปรุงและยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เลี้ยงทั้งหมด ทำให้เกษตรกรมีปริมาณน้ำหมุนเวียนในฟาร์มไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการควบคุมคุณภาพของผลผลิตกุ้งทะเล นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรมีความต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนให้กลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนังผลิตอาหารเลี้ยงกุ้งสำหรับใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต และทำให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสัมภาษณ์กลุ่มชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี และสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีฟาร์มขนาดกลางขึ้นไป ซึ่งมีการนำเทคนิคการเลี้ยง และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในฟาร์ม รวมทั้งมีความสามารถในการผลิตกุ้งที่มีคุณภาพดีได้มาตรฐานตามความต้องการของผู้ซื้อทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 กลุ่ม ยังคงมีความต้องการให้ภาครัฐผลักดันโครงการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้งด้วยการใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) และระบบเติมอากาศด้วยพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) ให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากต้องใช้ไฟฟ้าในการเลี้ยงกุ้งตลอดวัน ทั้ง 24 ชั่วโมง รวมถึงการผลักดันให้ภาครัฐส่งเสริมและตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตกุ้งทะเลเพื่อให้ฟาร์มเพาะเลี้ยงได้ใบรับรองมาตรฐาน BAP มากขึ้น ซึ่งเป็นมาตรฐานที่คู่ค้าต่างประเทศกำหนด โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งการออกใบรับรองให้กับฟาร์มเพาะเลี้ยงของเกษตรกรในพื้นที่ยังคงมีน้อย

3) จังหวัดระนอง จากการสัมภาษณ์ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งระนอง พบว่า มีปัญหาในด้านของระบบชลประทานและคลองส่งน้ำ เนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดระนอง และที่ตั้งฟาร์มผู้เลี้ยงกุ้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล พื้นที่บางส่วนอยู่บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนมีความตื้นเขิน การนำน้ำเข้าสู่ฟาร์มทำได้ยาก ส่งผลให้ปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอเพื่อใช้หมุนเวียนภายในฟาร์ม และเกิดความขัดแย้งในเรื่องของการเวนคืนและการจัดสรรที่ดินทำกินระหว่างภาครัฐและเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ และปัญหาด้านข้อกฎหมายที่ซับซ้อนในทางปฏิบัติที่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ต้องการให้ภาครัฐเร่งแก้ไขปัญหาและสร้างความชัดเจนเพื่อให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ชมรมยังมีความต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมให้ธนาคารมีโครงการปล่อยสินเชื่อเงินกู้แบบดอกเบี๋ยต่ำหรือปลอดดอกเบี๋ยเพื่อให้เกษตรกรมีเงินทุนและเกิดสภาพคล่องในการใช้จ่ายเงินเพื่อบริหารจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

4) จังหวัดชุมพร จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร และกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพร ทั้ง 2 กลุ่มมีการเพาะเลี้ยงกุ้งที่ได้มาตรฐาน และได้รับการรับรองมากกว่า 1 มาตรฐานที่นอกเหนือจากมาตรฐานการเพาะเลี้ยงกุ้งตามหลักปฏิบัติที่ดีในแบบทั่วไปอย่าง Good Agricultural Practices (GAP) โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพรมีสมาชิกเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยทุกรายมีฟาร์มเพาะเลี้ยงที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน Best Aquacultural Practices (BAP) ซึ่งมีศักยภาพในการผลิตกุ้งที่ได้คุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ เน้นการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร ได้ทดลองการนำตะกอนเลนที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ และมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนงบประมาณเพื่อผลักดันให้เกิดโครงการ รวมถึงให้มีการศึกษาวิจัยถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจจากการนำตะกอนเลนที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเป็นการนำร่อง และสามารถนำไปใช้

ประโยชน์ในการประยุกต์กับฟาร์มเพาะเลี้ยงอื่นอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปได้ ด้านการตลาดได้เน้นการทำตลาดออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการตลาดในรูปแบบใหม่ ๆ เป็นการขยายช่องทางการกระจายผลผลิตกึ่งจากฟาร์มของเกษตรกรให้ถึงผู้บริโภคได้โดยตรงมากขึ้น เป็นประเด็นที่ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนการอบรมการตลาดออนไลน์อย่างต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพร เป็นกลุ่มที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีฟาร์มเพาะเลี้ยงที่ได้มาตรฐาน Code of Conduct (CoC) แสดงถึงการเลี้ยงกุ้งที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม กลุ่มชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพร มีความต้องการให้ภาครัฐเร่งศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาในการรักษาเสถียรภาพราคากุ้งทะเล ซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน

กลุ่มชมรม สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง และในแต่ละพื้นที่ กลุ่มเกษตรกรมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการฟาร์มเลี้ยงกุ้ง ที่มุ่งเน้นการลดต้นทุนในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล และยกระดับคุณภาพผลผลิตกุ้งทะเลให้ได้มาตรฐานสากล และมีช่องทางการตลาดที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

3.1.3 ล้ง พ่อค้าผู้รวบรวม และผู้ประกอบการ

จากการสัมภาษณ์ล้ง พ่อค้าผู้รวบรวม ผู้ประกอบการห้องเย็นและโรงงานแปรรูป พบว่า จำนวนล้ง พ่อค้าผู้รวบรวม ห้องเย็นและโรงงานในพื้นที่บางรายต้องเลิกกิจการไป สาเหตุจากสหภาพยุโรปได้ให้ใบเหลืองกับไทย เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558 เกี่ยวกับประเด็นการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing: IUU) ซึ่ง IUU ได้ออกกฎระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติที่เข้มงวด ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถแบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากมาตรการดังกล่าว ประกอบกับราคากุ้งที่ไม่มีเสถียรภาพ ส่งผลให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านสภาพคล่องทางการเงิน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงิน ทำให้ผู้ประกอบการปิดกิจการไปในที่สุด

สำหรับการซื้อขายกุ้งในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า มีการแข่งขันซื้อน้อยลงจากเหตุผลที่จำนวนล้งลดลง ซึ่งลักษณะการซื้อขายจะใช้วิธีการประมูล ณ ปากบ่อ โดยเมื่อเกษตรกรเลี้ยงกุ้งได้ขนาดที่ต้องการแล้ว จะแจ้งผู้ซื้อจากแหล่งต่าง ๆ เข้ามาทำการสุ่มขนาดกุ้งเพื่อประเมินราคา และผู้ซื้อที่เสนอราคาสูงสุดจะได้รับการคัดเลือกจากฟาร์มของผู้เพาะเลี้ยง ซึ่งผู้ที่ชนะการประมูลจะทำหน้าที่ในการจัดหาแรงงานและอุปกรณ์ในการจับกุ้ง โดยต้องทำการคัดเกรดของกุ้งจากฟาร์มของเกษตรกรที่ถูกคัดเลือก เช่น กุ้งที่เลี้ยงในบ่อที่ปูพื้นด้วย PE ผลผลิตกุ้งที่ได้จะมีสีเข้มจนเกือบดำ เมื่อนำไปต้มสุกจะมีสีส้มหรือแดงเป็นที่ต้องการของตลาดสหรัฐอเมริกา และกลุ่มสหภาพยุโรป ขณะที่กุ้งที่เลี้ยงในบ่อที่ไม่ได้ปูด้วย PE กุ้งจะมีสีเหลืองใส เป็นที่ต้องการของตลาดจีน และขนาดกุ้งมีความต้องการของตลาดที่แตกต่างกันไป ซึ่งหลังจากคัดขนาดกุ้งแล้วจะรวบรวมส่งผลผลิตให้กับห้องเย็น ซึ่งส่วนใหญ่จะขนส่งขึ้นมาแปรรูปในพื้นที่ภาคกลาง โดยเฉพาะ จ.สมุทรสาคร จากระยะทางการขนส่งที่ไกล ทำให้ต้นทุนการขนส่งสูงขึ้น และอาจทำให้กุ้งเน่าเสียได้ง่าย

ห้องเย็นและโรงงานแปรรูป พบว่า ราคากุ้งในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีราคาสูงกว่ากุ้งจากประเทศคู่แข่งอื่น เช่น อินเดีย เอกวาดอร์ เวียดนาม เป็นต้น ทำให้ผู้ประกอบการไทยไม่สามารถแข่งขันด้านราคาในตลาดโลกได้ สำหรับการส่งออกเป็นการรักษาฐานตลาดเดิมกับคู่ค้าที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นอกจากนี้ โรงงานยังขาดสภาพคล่องในด้านเงินทุนหมุนเวียน ทำให้บางโรงงานต้องเลิกกิจการไป ทั้งนี้ ในช่วงที่ผลผลิตกุ้งมีไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการให้ภาครัฐอนุญาตให้มีการนำเข้ากุ้งทะเลจากต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ต้องการให้ภาครัฐผลักดันให้มีสถานที่แปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้นให้มีมากขึ้นจากเดิม อนุญาตให้มีการนำเข้ากุ้งในช่วงที่มีผลผลิตไม่เพียงพอ เพื่อให้มีวัตถุดิบเพียงพอในการแปรรูปสำหรับการส่งออก

3.1.4 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกทั้งด้านการผลิต และการตลาด ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ได้แก่ สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานสะพานปลาจังหวัด และหอการค้าจังหวัด มีการดำเนินการ ดังนี้

1) **สำนักงานประมงจังหวัด** ได้ดำเนินการรณรงค์ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ลงทะเบียนในระบบโปรแกรมประยุกต์ในการออกหนังสือกำกับการซื้อขายสัตว์น้ำให้แก่ผู้ซื้อ (Aquatic Animal Purchasing Document: APD) ซึ่งเริ่มทดลองใช้งานระบบตั้งแต่ 1 กันยายน 2563 เพื่อให้สามารถตรวจสอบผลผลิตกุ้งได้ง่าย รวมถึงติดตามสถานการณ์ของกุ้งทะเลในพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาโรคระบาด นอกจากนี้ สำนักงานประมงจังหวัด ได้ผลักดันให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มแบบแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นโครงการของภาครัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และสามารถลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรได้ โดยเฉพาะค่าอาหาร ค่าไฟฟ้า และค่าแรงงาน นอกจากนี้ สำนักงานประมงจังหวัดได้รับผิดชอบคัดเลือกเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของโครงการรักษาเสถียรภาพราคากุ้งทะเล โครงการลดต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลอย่างยั่งยืน รวมถึงโครงการบรรเทาความเดือดร้อนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา - 2019 ซึ่งเป็นโครงการเร่งด่วน

2) **สำนักงานสะพานปลาจังหวัด** ได้ดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการซื้อขายสัตว์น้ำและสินค้าประมงที่ขึ้นจากท่าเทียบเรือ รวมทั้งมีการจัดสรรพื้นที่ให้กับผู้จำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำในบริเวณที่สำนักงานสะพานปลากำกับดูแลรับผิดชอบ ทั้งนี้ สำนักงานสะพานปลาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีแนวคิดและกำลังศึกษาแนวทางในการฟื้นฟูตลาดกลางสินค้าประมงสำหรับพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เพื่อช่วยให้เป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าประมงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

3) **หอการค้าจังหวัด** หอการค้าแต่ละจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เนื่องจากกุ้งทะเลเป็นสินค้าประมงหลักซึ่งสร้างรายได้ให้กับพื้นที่ภาคใต้ตอนบน โดยหอการค้าแต่ละจังหวัดได้ผลักดันให้เกิดโครงการที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการ รวมถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง เช่น การผลักดันให้พื้นที่ภาคใต้ตอนบนเป็นศูนย์กลางการผลิตกุ้งที่มีคุณภาพเพื่อรองรับตลาดลูกค้าระดับพรีเมียม การอำนวยความสะดวกในการประสานการให้เข้าพื้นที่ CO-OP ของภาคเอกชนกับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่เพื่อเป็นตลาดกระจายผลผลิต และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น โดยเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในภาคใต้ เช่น เกาะสมุย และภูเก็ต การส่งเสริมการทำตลาดออนไลน์ โดยเน้นการรักษาคุณภาพของกุ้งให้ถึงผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว รวมถึงการผลักดันโครงการพัฒนาท่าเรือของจังหวัดชุมพร ในพื้นที่ฝั่งอ่าวไทย เพื่อเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก นอกจากนี้ หอการค้าจังหวัด เห็นว่า ควรส่งเสริมให้ผลผลิตกุ้งในพื้นที่สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศโดยตรงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ท่าอากาศยานนานาชาติ ซึ่งสามารถส่งออกกุ้งผ่านทางเครื่องบินไปยังประเทศปลายทางได้โดยตรง และการเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับนักลงทุนจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งในด้านการลดอัตราภาษีจะเป็นการช่วยให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ได้มากขึ้น

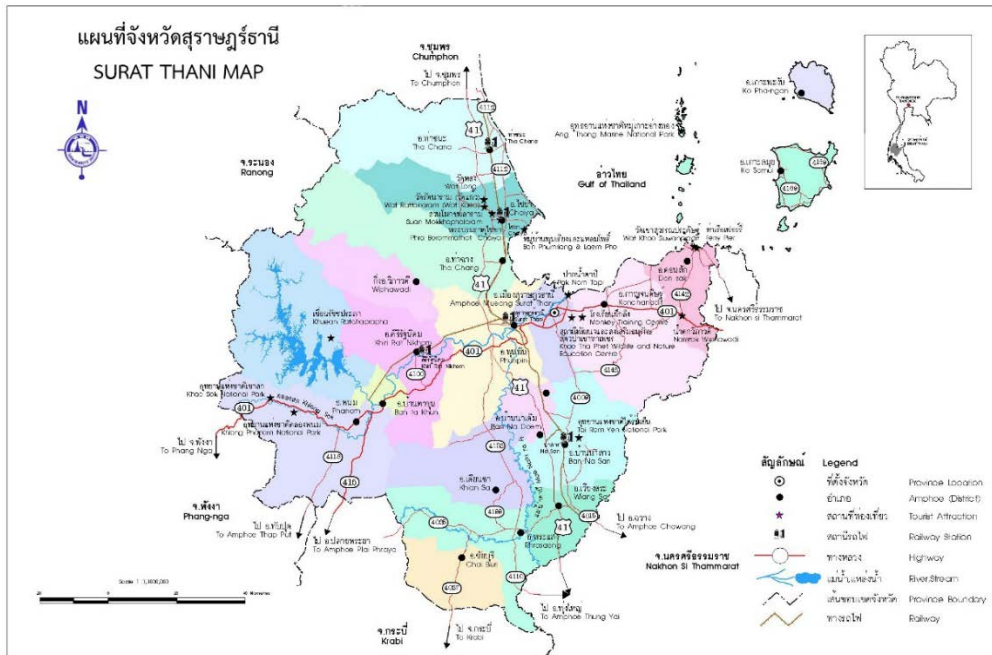
3.2 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

3.2.1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 645 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 13,079.61 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,174,758.61 ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความยาวประมาณ 156 กิโลเมตร

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชุมพร
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช และกระบี่
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย และจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพังงา และระนอง

ภาพที่ 3.2 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2) ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่จังหวัด มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่รวม 14 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระจ่าย ไชยา ท่าฉาง เป็นต้น แม่น้ำ ลำคลอง ในจังหวัดทุกสายไหลลงสู่อ่าวไทยด้านทิศตะวันออก

3) ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากทำเลที่ตั้งระหว่างสองฝั่งมหาสมุทรจึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเกิดบริเวณทะเลอันดามันบ้างเป็นครั้งคราว เนื่องจากมีแนวเทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาภูเก็ต และเทือกเขานครศรีธรรมราชแถบบริเวณจังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแนวช่วยลดอิทธิพลลมมรสุมดังกล่าว จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะได้รับอิทธิพลจากลมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นส่วนใหญ่ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือปกติจะมีแหล่งกำเนิดบริเวณทะเลจีนใต้และอ่าวไทย ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยและมรสุมตะวันออกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย จึงมีช่วงฤดูฝนที่ยาวนานระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม

4) แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ แต่ละลุ่มน้ำมีแม่น้ำและร่องหลายสาย ทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำในสุราษฎร์ธานีตัดขวางคาบสมุทรออกสู่ทะเลด้านตะวันออก ในอดีตอาศัยเครือข่ายแม่น้ำเดินทางติดต่อถึงกัน และติดต่อกับเมืองชายฝั่งแม่น้ำที่มีลักษณะทางอุทกวิทยาที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ แม่น้ำตาปี แม่น้ำพุมดวง ซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.1) แม่น้ำตาปี เกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราชไหลผ่าน อ.ชัยบุรี อ.พระแสง อ.เวียงสระ อ.เคียนซา อ.บ้านนาसान อ.บ้านนาเดิม อ.พุนพิน และไหลลงสู่อ่าวไทยที่ อ.เมือง มีความยาวประมาณ 230 กิโลเมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ย 5,900 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี มีแม่น้ำสาขาที่สำคัญ 6 สาย ได้แก่ คลองสินปุน คลองอิปัน คลองพุนพิน คลองท่ากูป คลองมะขามเตี้ย และคลองขวาง

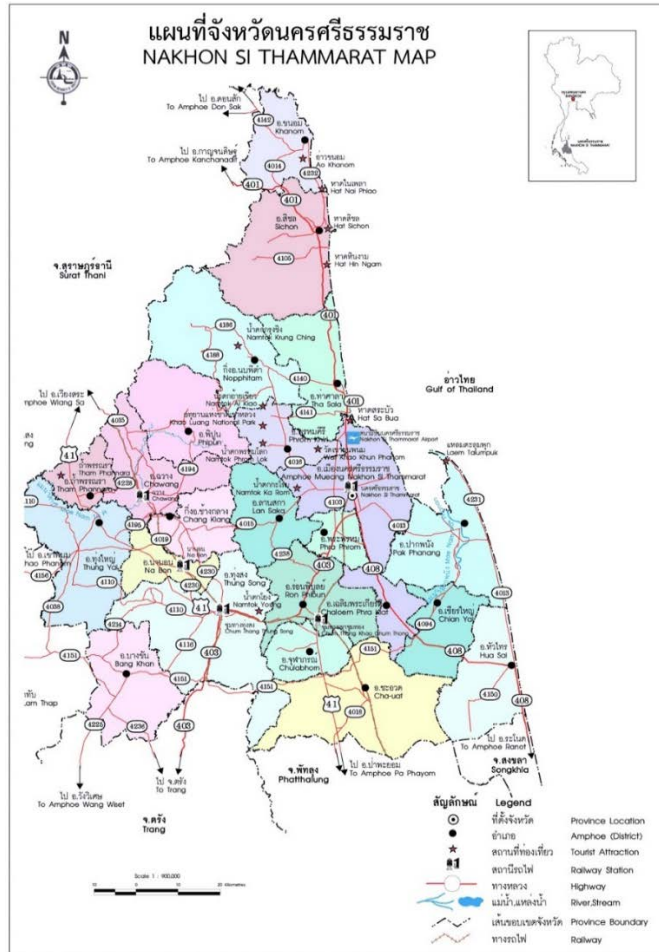
4.2) แม่น้ำพุมดวงหรือแม่น้ำคีรีรัฐ เกิดจากคลองแสง คลองสก และคลองยัน ไหลผ่าน อ.บ้านตาขุน อ.คีรีรัฐนิคม และ อ.ท่าฉาง บรรจบกับแม่น้ำตาปีที่ อ.พุนพิน ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ย 6,600 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี คลองสาขาที่สำคัญ 4 สาย ได้แก่ คลองยัน คลองแสง คลองสก และคลองพนม

3.2.2 จังหวัดนครศรีธรรมราช

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,943 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,214,064 ไร่ มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 16 ของประเทศ ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความยาวประมาณ 225 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรัง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่

ภาพที่ 3.3 แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1) บริเวณเทือกเขาตอนกลาง ได้แก่ บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดลงไปถึงใต้สุด ได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม

2.2) บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก ได้แก่ บริเวณเทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้เป็น 2 ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ลงไปทางใต้ ที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร ได้แก่ อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด และอีกบริเวณหนึ่ง คือ ตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนืออำเภอที่อยู่ในเขตพื้นที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอนอม อำเภอสิชล และอำเภอท่าศาลา

2.3) บริเวณที่ราบด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด ซึ่งมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่ที่นี่ คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอฉ่ำพรรณรา และอำเภอทุ่งสง สายน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งต้นน้ำของแม่น้ำตาปี

3) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตร มีภูเขาและเป็นคาบสมุทรทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านตะวันออกเป็นทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ทำให้ นครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดีย และพายุหมุนเขตร้อนจากทะเลจีนใต้สลับกัน

จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 2 ฤดู คือ

3.1) ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล

3.2) ฤดูฝน แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่

3.2.1) ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

3.2.2) ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - มกราคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงนี้ฝนตกหนาแน่น

เฉียงเหนือ ช่วงนี้ฝนตกหนาแน่น

4) แหล่งน้ำชลประทาน

การพัฒนาแหล่งน้ำในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ชลประทาน 983,387 ไร่ แยกได้ ดังนี้

4.1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่ จำนวน 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่โครงการชลประทาน 521,500 ไร่ พื้นที่ชลประทาน 480,000 ไร่ ลักษณะโครงการเก็บกักน้ำป้องกันน้ำเค็ม และเก็บกักน้ำ 66.13 ล้านลูกบาศก์เมตร

4.2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีจำนวน 13 โครงการ พื้นที่ชลประทาน 160,200 ไร่ เก็บกักน้ำได้ 213.25 ลูกบาศก์เมตร

4.3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้น 382 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 314,737 ไร่

3.2.3 จังหวัดชุมพร

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

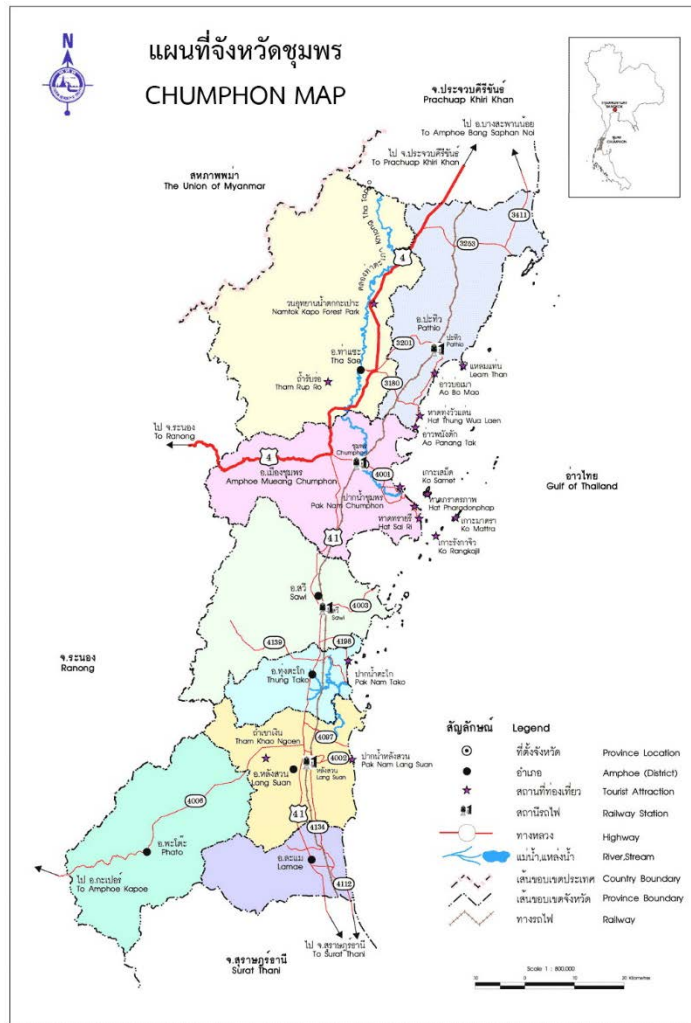
จังหวัดชุมพรตั้งอยู่ทางตอนบนสุดของภาคใต้ บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงหมายเลข 4 (เพชรเกษม) เป็นระยะทางประมาณ 498 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟสายใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 4 ของจังหวัดในภาคใต้ คือประมาณ 6,010 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,756,250 ไร่ ชุมพรเป็นจังหวัดแรกของภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย มีรูปพื้นที่เรียวยาวตามแนวเหนือ-ใต้ มีความยาวประมาณ 222 กิโลเมตร โดยจังหวัดชุมพรมีอาณาเขตติดกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอท่าแซะ และอำเภอปะทิว ติดต่อกับอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ เขตอำเภอละแม และอำเภอพะโต๊ะ ติดต่อกับอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก เขตอำเภอปะทิว อำเภอเมือง อำเภอสวี อำเภอทุ่งตะโก อำเภอหลังสวน และอำเภอละแม ติดต่อกับอ่าวไทย

ทิศตะวันตก เขตอำเภอท่าแซะติดต่อกับอำเภอกระบุรี จังหวัดระนองและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เขตอำเภอเมือง อำเภอสวี อำเภอหลังสวน และอำเภอพะโต๊ะ ติดต่อกับอำเภอกระบุรี อำเภอละอุ่นอำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ภาพที่ 3.4 แผนที่จังหวัดชุมพร

2) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะยาวและแคบ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

- 2.1) ทางทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นที่สูง มีเทือกเขาภูเก็ด และเทือกเขาตะนาวศรี เป็นแนวกันเขตแดนธรรมชาติ
  - 2.2) บริเวณตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ เป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด
  - 2.3) พื้นที่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบตามแนวชายฝั่งทะเล ของอ่าวไทย
- ลักษณะชายหาดของจังหวัดชุมพรค่อนข้างเรียบมีความโค้งเว้าน้อย โดยชายฝั่งทะเลมีความยาวถึง 222 กิโลเมตร และความกว้างของจังหวัดโดยเฉลี่ยประมาณ 36 กิโลเมตร

3) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดชุมพรเป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเหตุให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ

3.1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงเปลี่ยนมรสุมหลังมรสุมตะวันออกเฉียงเหนืออ่อนกำลังลง อากาศจะร้อนขึ้นเรื่อยๆ จนร้อนที่สุดในเดือนเมษายน แต่อุณหภูมิยังต่ำกว่าภาคอื่น ๆ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมทะเล

3.2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทะเลอันดามันเป็นมวลอากาศที่มีความชื้นสูง และเปลี่ยนเป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้เกิดฝนตกชุก มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 1,553-2,344 มิลลิเมตร

สำหรับอุณหภูมิในจังหวัดชุมพร เฉลี่ยโดยประมาณ 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.6 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 97 เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ยต่ำสุด 49 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปี 81 เปอร์เซ็นต์

4) แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดชุมพรมีแม่น้ำลำคลองอยู่หลายสายเกือบทุกอำเภอที่สำคัญ ดังนี้

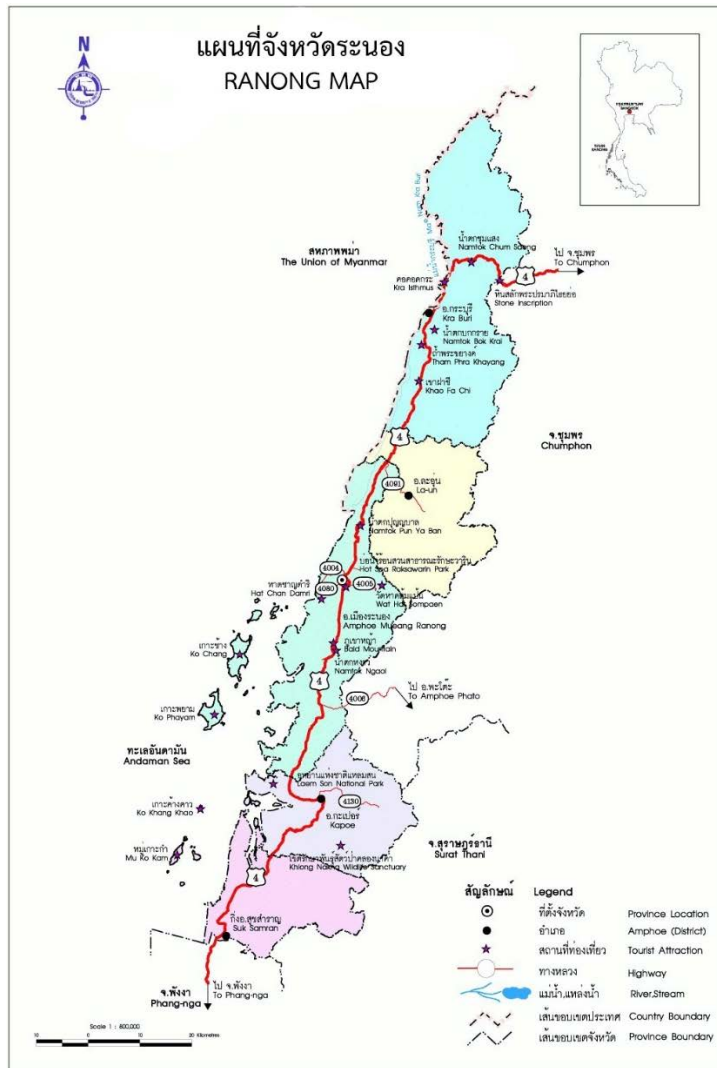
- 4.1) อำเภอเมืองชุมพร ได้แก่ แม่น้ำชุมพร แม่น้ำท่าตะเภา และคลองหัววังพินังตก
- 4.2) อำเภอท่าแซะ ได้แก่ คลองรับร่อ และคลองท่าแซะ
- 4.3) อำเภอสวี ได้แก่ แม่น้ำสวี และคลองสวีเฒ่า
- 4.4) อำเภอทุ่งตะโก ได้แก่ แม่น้ำตะโก
- 4.5) อำเภอหลังสวนและอำเภอพะโต๊ะ ได้แก่ แม่น้ำหลังสวน
- 4.6) อำเภอละแม ได้แก่ คลองละแม

3.2.4 จังหวัดระนอง

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบน ด้านทิศตะวันตกติดกับทะเลอันดามันและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ประมาณ ๕๖๘ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๓,๓๒๔.๖๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๐๗๗,๘๗๕ ไร่ เป็นพื้นที่ราบร้อยละ ๑๔ และภูเขาร้อยละ ๘๖ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดพังงา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดชุมพร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และทะเลอันดามัน

ภาพที่ 3.5 แผนที่จังหวัดระนอง

2) ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดระนองมีลักษณะรูปร่างเรียวยาว จากทิศเหนือสุดจดใต้สุดยาว ๑๖๙ กิโลเมตร มีส่วนที่กว้างที่สุดที่เป็นพื้นดิน ประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุดอยู่ที่คอคอดกระ อำเภอกระบุรี กว้าง ๙ กิโลเมตร ซึ่งถือเป็นส่วนที่แคบที่สุดในแหลมมลายู ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน และมีป่าปกคลุมทางทิศตะวันออกของจังหวัด พื้นที่ลาดเอียงลงสู่ทะเลอันดามันทางทิศตะวันตก ภูเขาที่สูงที่สุดของจังหวัด คือ ภูเขาพ่อตาโชงโดง สูง ๑,๗๐๐ ฟุต มีหมู่เกาะกระจายในทะเลอันดามัน จำนวน ๖๒ เกาะ และมีแม่น้ำกระบุรีกั้นพรมแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

3) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่ฝนตกชุกที่สุดของประเทศไทย จนได้ชื่อเมืองว่า “ฝนแปดแดดสี่” เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากมรสุมทั้งสองด้าน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 3,691.80 - 5,330.70 มิลลิเมตรต่อปี ฝนตกมากที่สุดในเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม เฉลี่ยเดือนละ 20 วัน อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 39.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 16.5 องศาเซลเซียส และมีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ

- 3.1) ฤดูร้อน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม
 3.2) ฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนตกมากที่สุด เริ่มตั้งแต่เดือน
 พฤษภาคม - ตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิลดลง และมีฝนตกทั่วไปตามชายฝั่ง
 ตั้งแต่เดือนตุลาคม - กุมภาพันธ์

4) แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำลำคลองที่สำคัญมี ดังนี้

- 4.1) แม่น้ำกระบุรี เป็นแม่น้ำที่กั้นพรมแดนไทย-พม่า มีความยาวประมาณ 95 กิโลเมตร
- 4.2) คลองลำเลียง มีความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร
- 4.3) คลองปากจั่น ไหลลงสู่มะน้ำกระบุรี มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร
- 4.4) คลองวัน ไหลลงสู่มะน้ำกระบุรี มีความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร
- 4.5) คลองกระบุรี มีความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร
- 4.6) คลองละอูน ไหลลงสู่มะน้ำกระบุรี มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร
- 4.7) คลองหาดส้มแป้น มีความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร
- 4.8) คลองกะเปอร์ มีความยาวประมาณ 32 กิโลเมตร
- 4.9) คลองกำพวน มีความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร

3.3 ปัจจัยสำคัญในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

จากการสอบถามเกษตรกรในพื้นที่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีดังนี้

1) ต้นทุนการเลี้ยง

ต้นทุนการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนค่าอาหาร รองลงมา เป็นค่าพลังงานและเชื้อเพลิง ค่าลูกพันธุ์ และค่าแรงงาน ตามลำดับ ในปัจจุบัน พบว่า ต้นทุนการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1.1) อาหารกุ้งมีราคาแพงขึ้น เนื่องจากวัตถุดิบในการผลิตอาหารมีราคาสูงขึ้น ประกอบกับเกษตรกรบางรายไม่มั่นใจในคุณภาพของอาหาร

1.2) ค่าพลังงานและเชื้อเพลิง จากเดิมเกษตรกรจะใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและแก๊สเป็นพลังงานหลักในการเลี้ยงกุ้ง เมื่อราคาน้ำมันและแก๊สสูงขึ้นเกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนมาใช้พลังงานไฟฟ้าแทน และการใช้พลังงานไฟฟ้ายังช่วยทำให้รอบการตีน้ำคังที่สามารถควบคุมได้ง่าย แต่เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรต้องเสียค่าไฟฟ้าในมูลค่าค่อนข้างสูง จึงส่งผลทำให้ต้นทุนด้านพลังงานในการเลี้ยงกุ้งเพิ่มขึ้นไปด้วย

2) ราคาจำหน่ายกุ้ง

ราคากุ้งเป็นแรงจูงใจสำคัญให้เกษตรกรตัดสินใจในการลงเลี้ยงกุ้ง หากราคาดีเกษตรกรมีความต้องการที่จะลงเลี้ยงกุ้งมากขึ้น มีกำลังใจในการเลี้ยง ซึ่งราคากุ้งในประเทศที่ซื้อขายในปัจจุบันจะผันแปรไปตามกลไกราคาในตลาดโลก เนื่องจากประเทศผู้ผลิตกุ้งแข่งขันกันผลิตกุ้งออกมาในปริมาณมาก ส่งผลให้ราคากุ้งในตลาดโลกปรับตัวลดลง ผู้นำเข้ามีทางเลือกมากขึ้น จึงหันไปซื้อกุ้งที่มีราคาถูกกว่า ส่งผลให้ราคากุ้งในประเทศปรับตัวลดลงตามไปด้วย แม้ว่ากุ้งจะสามารถเพาะเลี้ยงได้เกือบตลอดทั้งปี แต่จะมีระยะเวลาอยู่ 2 ช่วงที่มีปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ได้แก่ ช่วงเดือนมีนาคม - พฤษภาคม และช่วงเดือนสิงหาคม - พฤศจิกายน หากมีปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมาก จะส่งผลให้ราคากุ้งในประเทศปรับตัวลดลงอีก

3) โรคระบาดในกุ้ง

เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังพบการระบาดของโรค ถึงแม้การเลี้ยงกุ้งในปัจจุบันเกษตรกรมีการปรับตัวและมีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดีขึ้น แต่ก็ยังคงประสบปัญหาโรคระบาดอยู่ ซึ่งโรคที่สร้างความเสียหายในการเลี้ยงกุ้งที่สำคัญ ได้แก่ โรคตายด่วน โรคตัวแดงดวงขาว โรคซีขาว โรคหัวเหลือง เป็นต้น

4) กฎ ระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

จากการสอบถามทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวยในการขยายการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลเช่นในอดีตที่ผ่านมา ที่สามารถทำการเพาะเลี้ยงได้อย่างเสรี ซึ่งในปัจจุบันการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลเป็นกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ตามกฎกระทรวง กำหนดกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม พ.ศ. 2559 ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชกำหนด การประมง พ.ศ. 2558 ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

4.1) มาตรา 77 ภายใต้บังคับมาตรา 79 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมนอกเขตพื้นที่ที่คณะกรรมการประมงประจำจังหวัดประกาศกำหนดให้เป็นเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2) มาตรา 78 ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมในเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรา 77 ต้องปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

4.2.1) กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต้องแจ้งการประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวิธีการที่กำหนด

4.2.2) กำหนดแหล่งที่มาของสัตว์น้ำที่ห้ามนำมาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2.3) กำหนดประเภท ลักษณะ และคุณภาพของอาหารสัตว์น้ำที่ห้ามใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2.4) กำหนดชนิดและปริมาณของยา เคมีภัณฑ์ หรือสารอันตรายอื่นใดที่ห้ามใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2.5) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการจัดการน้ำทิ้งหรือของเสียจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2.6) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการป้องกันมิให้น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรั่วไหลออกจากที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2.7) กำหนดเรื่องอื่นใดที่จำเป็นในการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรืออันตรายต่อผู้บริโภคหรือต่อกิจการของบุคคลอื่น

5) เงินลงทุน

จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ผู้รวบรวม และผู้ประกอบการแปรรูปในพื้นที่พบว่า บางส่วนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ เนื่องจากอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเป็นกิจการที่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก และมีความเสี่ยงสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้ (2561) ซึ่งสถาบันการเงินต่าง ๆ เห็นว่าเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ดังนั้น การให้สินเชื่อให้กับกิจการในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลของสถาบันการเงินจึงค่อนข้างยาก ทำให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยาก

5.1) สาเหตุที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยากมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

5.1.1) ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยทั่วไปแล้วธนาคารพาณิชย์จะไม่รับบอกลงเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน เนื่องจากการปรับที่ดินจากบ่อเลี้ยงกุ้งเป็นพื้นที่ราบในสภาพเดิมมีค่าใช้จ่ายที่สูง

5.1.2) การขาดการจัดการทางการเงินที่ดี ไม่มีแผนธุรกิจที่แน่นอน ขาดประวัติการชำระเงิน หรือเป็นกิจการที่เปิดใหม่ เป็นต้น

5.1.3) ปัญหาหนี้เสีย (Non-Performing loan: NPL) ค่า NPL/สินเชื่อบริการของการพาณิชย์อยู่ ในระดับสูง เมื่อเทียบกับ ค่า NPL/สินเชื่อบริการของสินค้าเกษตรอื่น ๆ ส่งผลให้สถาบันการเงิน ไม่กล้าเสี่ยงที่จะปล่อยกู้ให้กับผู้พาณิชย์ เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะผิดนัดชำระหนี้สูงหากธุรกิจล้มเหลว

5.2) ผลกระทบต่อ Supply chain ในอุตสาหกรรมกุ้ง

5.2.1) เกษตรกร ไม่มีเงินทุนเพื่อไปเพาะเลี้ยงกุ้งต่อ จึงส่งผลให้ปริมาณกุ้งลดลง รวมทั้งความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยลดลง เนื่องจากต้องนำเงินบางส่วนไปชำระหนี้

5.2.2) ห้องเย็น โรงงานแปรรูป เมื่อปริมาณวัตถุดิบไม่เพียงพอในการผลิต ส่งผลให้โรงงานต้องลดกำลังการผลิต ทั้งนี้ โรงงานมีต้นทุนคงที่ เช่น ค่าเครื่องจักร ค่าโรงงาน หรือค่าแรง ที่ยังต้องจ่ายแม้ว่าไม่มีวัตถุดิบเข้าโรงงาน เนื่องจากต้องรักษาแรงงานเหล่านี้ไว้ ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบันเกิดการระบาดของโรคโควิด - 19 ผู้ประกอบการส่งออกต้องประสบปัญหาต้นทุนในการขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิมหลายเท่าตัว แต่เพื่อเป็นการรักษาธุรกิจและตลาดไว้ จึงต้องยังคงดำเนินกิจการอยู่ต่อไป

5.2.3) อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมเพาะพันธุ์ลูกกุ้ง อาหาร เคมีภัณฑ์ ซึ่งเมื่อการเพาะเลี้ยงกุ้งลดลง ส่งผลให้การซื้อขายลดลงด้วยเช่นกัน

3.4 โครงการต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่

1) โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC)

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2561 ซึ่งจะเป็นอย่างหนึ่งพื้นที่รองรับการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควบคู่กัน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ ทั้งด้านการลงทุนและการท่องเที่ยว โดยในระยะแรกจะครอบคลุม 4 จังหวัด คือ จังหวัดระนอง ชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ พบว่า ควรมีกรอบการพัฒนาใน 4 ด้าน รวมทั้งมีแผนปฏิบัติการการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ยั่งยืน (Southern Economic Corridor : SEC) พ.ศ. 2562 - 2565 สศช. ได้ประเมิน SEC จะให้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจในช่วง 10 ปีแรกของการพัฒนาโครงการ (ปี 2562 - 2572) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี นักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น 1.2 ล้านคนต่อปี การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 2 แสนล้านบาท โดยภาคอุตสาหกรรมจะยกระดับเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประโยชน์ในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ SEC จะเป็นประตูเศรษฐกิจฝั่งตะวันตก มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงกัน ทั้งระบบทางบก ทางน้ำ ไม่ว่าจะเป็นรถไฟทางคู่เส้นทางชุมพร-ระนอง ท่าเรือนานาชาติระนอง มีการเชื่อมโยงภาคใต้กับอัสซีเซียและภูมิภาคเอเชียใต้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

1.1) แนวทางการพัฒนา SEC มี 4 ด้าน ได้แก่

1.1.1) กรอบการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) มีโครงการต้องดำเนินการ จำนวน 10 โครงการวงเงินรวม 4.92 หมื่นล้านบาท เพื่อเชื่อมโยงฝั่งอ่าวไทย - ฝั่งอันดามัน - ประเทศในแถบเอเชียใต้

1.1.2) กรอบการพัฒนาที่ 2 การพัฒนาประตูสู่การท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (Royal Coast and Andaman Route) มีโครงการต้องดำเนินการ จำนวน 31 โครงการ วงเงินรวม 3.95 พันล้านบาท

1.1.3) กรอบการพัฒนาที่ 3 การพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูป การเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Base and Processed Agricultural Products) จำนวน 32 โครงการ วงเงินรวม 6.49 พันล้านบาท

1.1.4) กรอบการพัฒนาที่ 4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการส่งเสริมวัฒนธรรมและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ (Green Culture Smart and Livable Cities) จำนวน 38 โครงการ วงเงินรวม 7.12 พันล้านบาท

กรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) โดยเบื้องต้นมุ่งพัฒนาใน 4 จังหวัดเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง ดังนี้

- จังหวัดชุมพร คือ แหล่งผลไม้และท่องเที่ยว
- จังหวัดระนอง คือ ท่าเรือสู่เมียนมา อินเดีย ศรีลังกา บังกลาเทศ
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ พื้นที่เกษตรที่จะเป็นแหล่งผลิต

และแปรรูป

พร้อมกันนี้กำหนดให้มีเส้นทางรถไฟรางคู่เชื่อม จ.ชุมพร - จ.ระนอง เพื่อรองรับการเชื่อมพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) กับทะเลอันดามัน ทำให้สินค้าแปรรูปจากจังหวัดในภาคใต้ส่งไปยังกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอ่าวเบงกอล หรือ BIMSTEC 7 ประเทศ ซึ่งเป็นโครงการใหญ่เคียงคู่ไทยแลนด์ ริเวียร่าจาก จังหวัดเพชรบุรีสู่จังหวัดชุมพร

1.2) รูปแบบการพัฒนา ในเบื้องต้นจากแนวทางในการพัฒนาและพื้นที่เป้าหมายหลักดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดพังงา-ภูเก็ต-กระบี่ เป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสูงและที่ผ่านมามาภาครัฐและภาคเอกชนได้มีการลงทุนเพื่อพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวไปแล้วเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้ในระยะแรก ควรพิจารณาเน้นการลงทุนเพื่อสร้างพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่จะช่วยสร้างโอกาสให้กับประชาชนและภาคธุรกิจในการสร้างรายได้ โดยเน้นการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชุมพร-ระนอง และพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช เป็นลำดับแรก โดยมีแนวทาง ดังนี้

1.2.1) พื้นที่จังหวัดชุมพร-ระนอง (Royal Coast & Andaman Route และ Western Gateway) พัฒนาพื้นที่ชุมพรและระนองให้เป็นประตูสู่การท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามันโดยมุ่งเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่ให้ความสำคัญกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลของจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะจุดดำน้ำตามเกาะต่าง ๆ ของจังหวัดชุมพรให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง ทะเลอ่าวไทย (Royal Coast) และเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจากจังหวัดชุมพรไปสู่แหล่งน้ำแร่ และเกาะต่าง ๆ ของจังหวัดระนอง รวมทั้งเกาะต่าง ๆ ของประเทศเมียนมา การดำเนินการอาจพิจารณากำหนดรูปแบบการพัฒนาเมืองระนอง ให้เป็น Smart Living City ที่มีการวางผังเมืองและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่ทันสมัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ และปรับปรุงทางหลวงเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดชุมพร-ระนอง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกและปลอดภัย รวมทั้งพิจารณาศึกษาแนวทางการเชื่อมโยงเส้นทาง

รถไฟระหว่างชุมพร-ระนอง ที่จะสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากท่าเรือระนองสำหรับการเป็นประตูสู่ตะวันตก (Western Gateway) สำหรับการขนส่งเชื่อมโยงกับภูมิภาคเอเชียใต้ในอนาคต

1.2.2) พื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช (Bio-Based Industry และ Processed Agricultural Products) พัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพ เน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อต่อยอดจากการผลิตน้ำมันปาล์มในพื้นที่ และจังหวัดใกล้เคียง (กระบี่ และชุมพร) ไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น การดำเนินการอาจพิจารณากำหนดเขตพื้นที่สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพที่ชัดเจน กำหนดสิทธิประโยชน์ การลงทุนที่จะสามารถดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชนในอุตสาหกรรมดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ในการวิจัยและ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงจากการผลิตนี้ น้ำมันปาล์มและพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้และ ยางพาราในพื้นที่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

2) รถไฟความเร็วสูง

การเปิดใช้รถไฟความเร็วสูงระหว่างจีนและ สปป.ลาว ในปลายปี 2564 เป็นโอกาสให้ไทยสามารถส่งออกสินค้าไปยังตลาดจีนได้สะดวกขึ้น โดยเฉพาะสินค้ากึ่งซึ่งเดิมเคยขนส่งทางเครื่องบิน แต่จากปัญหาการยกเลิกเที่ยวบินทำให้การส่งออกกึ่งมีชีวิตและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ไปจีนลดลง แม้ตลาดจีนยังมีความต้องการกึ่งจากไทย ซึ่งโครงการรถไฟความเร็วสูงจะช่วยให้ไทยส่งสินค้าเข้าไปยังตลาดใหม่ ๆ เป็นรายมณฑลได้สะดวกขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง กระทรวงพาณิชย์ เกษตรกร สมาคมต่าง ๆ ได้เห็นความสำคัญถึงการใช้องค์ทางดังกล่าว จึงได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการส่งออกสินค้ากึ่งโดยใช้รถไฟความเร็วสูง ทั้งนี้ โครงการลงทุนรถไฟความเร็วสูง (High Speed Train) สปป.ลาว-จีน เป็นการร่วมทุนระหว่างรัฐบาลลาวและจีน มูลค่าการลงทุนประมาณ 6,000 - 6,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยฝ่ายจีนถือหุ้น ร้อยละ 70 และรัฐบาลลาว ร้อยละ 30 ระยะทาง 414 กิโลเมตร มีจุดเริ่มต้นจากนครหลวงเวียงจันทน์ปลายทางคือชายแดนลาว-จีนบ่อเต็น แขวงหลวงน้ำทา เป็นรถไฟรางเดี่ยวขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า ขนาดรางกว้าง 1.435 เมตร โดยขบวนรถไฟขนส่งสินค้า กำหนดความเร็ว 120 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ส่วนรถไฟสำหรับผู้โดยสารกำหนดความเร็ว 160 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทั้งนี้ ระบบได้ออกแบบเพื่อไว้สำหรับการเดินทางพื้นที่ราบตั้งแต่เวียงจันทน์ถึงนครหลวงเวียงจันทน์ ให้สามารถวิ่งได้เร็วถึง 200 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

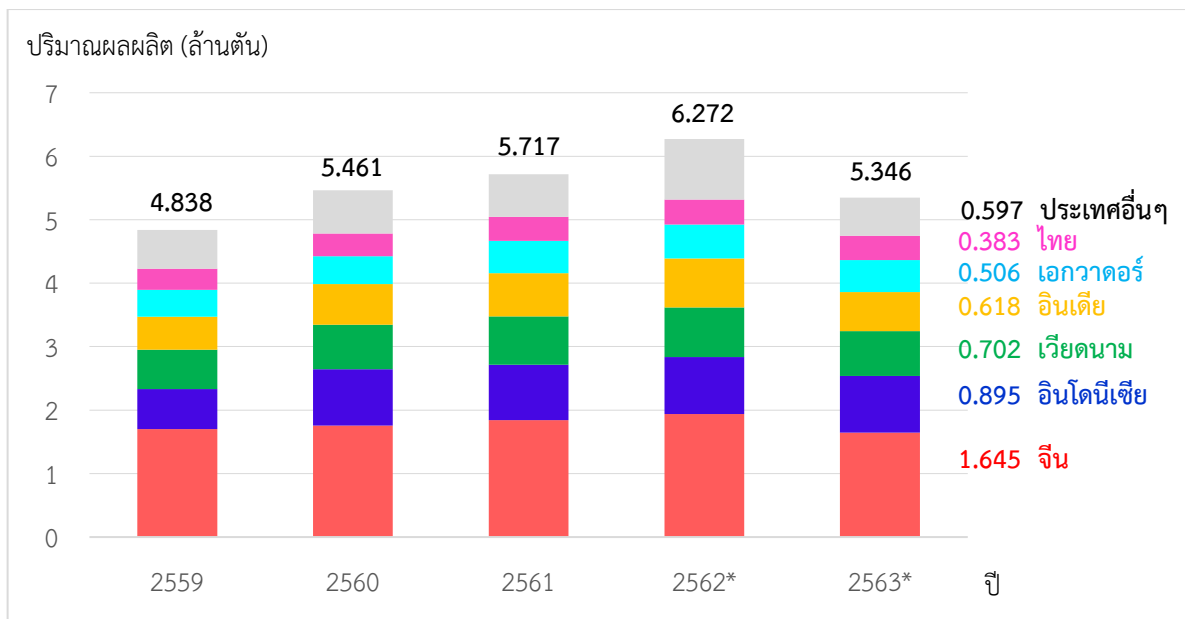
โครงการรถไฟลาว - จีน ประกอบด้วย 32 สถานี ซึ่งแยกเป็นสถานีรถไฟขนส่งสินค้าทั้งหมด 22 แห่ง สถานีโดยสาร 10 แห่ง มีสถานีหลัก 5 แห่ง ได้แก่ 1) สถานีบ้านนาเตย 2) สถานีบ้านถิ่น - นาแล เมืองไซ แขวงอุดมไซ 3) สถานีแขวงหลวงพระบาง 4) สถานีวังเวียง 5) สถานีนครหลวงเวียงจันทน์ ผ่านอุโมงค์ 75 แห่ง ความยาวโดยรวมประมาณ 198 กิโลเมตร และสะพานรถไฟ 163 แห่ง รวมระยะทางประมาณ 61 กิโลเมตร “การเดินทางโดยใช้รถไฟความเร็วสูงจาก สปป.ลาวไปจีน ใช้เวลาประมาณ 7-8 ชั่วโมงถึงจีน แต่หากเป็นการขนส่งสินค้าใช้เวลา 10 - 12 ชั่วโมง โดยประมาณ เป็นการใช้ระยะเวลาในการเดินทางปกติและขนส่งสินค้าได้เร็วมาก หากเมื่อเทียบจากการเดินทางโดยรถทั่วไป หรือรถขนส่งสินค้า ดังนั้นจะเห็นว่าจะทำให้การเดินทางสะดวกมากขึ้น ไม่เพียงประชาชน นักท่องเที่ยว หรือการขนส่งสินค้าทั้งจาก สปป.ลาวไปจีน หรือจากจีนมา สปป.ลาว”

3.5 สถานการณ์การผลิตและการตลาด

1) สถานการณ์ของโลก

1.1) การผลิต

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอัตราร้อยละ 3.44 โดยจีนเป็นผู้ผลิตอันดับหนึ่งของโลก ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่ใช้บริโภคภายในประเทศเป็นหลัก รองลงมา คือ อินโดนีเซีย เวียดนาม อินเดีย เอกวาดอร์ และไทย โดยในปี 2563 มีปริมาณผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลกรวม 5.35 ล้านตัน ลดลงจาก 6.27 ล้านตัน ของปี 2562 ร้อยละ 14.76 (ตารางผนวกที่ 3.1)

หมายเหตุ: * ประมาณการโดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nation (2020)

ภาพที่ 3.6 ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลก ปี 2559-2563

ในปี 2563 ประเทศผู้ผลิตกุ้งทั่วโลกต่างประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ต้องมีการประกาศล็อกดาวน์ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ส่งผลให้อุตสาหกรรมกุ้งของทุกประเทศได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะจีนที่การแพร่ระบาดของโรคเกิดขึ้นในช่วงที่เป็นฤดูการเลี้ยงปกติในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยเกษตรกรเริ่มกลับมาเลี้ยงกุ้งในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ซึ่งไม่ใช่ฤดูการเลี้ยงปกติ ประกอบกับลูกพันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพทำให้ผลผลิตลดลงค่อนข้างมาก ส่วนเวียดนามได้รับอิทธิพลจากพายุที่มีมากผิดปกติ ทำให้แหล่งเลี้ยงใหญ่ในพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงเกิดน้ำท่วมหนัก ส่งผลให้ผลผลิตกุ้งลดลงจากเป้าที่ตั้งไว้มาก สำหรับอินเดียได้รับผลกระทบหนักจากการล็อกดาวน์ที่ยาวนาน ทำให้ขาดแรงงานทั้งในการเพาะเลี้ยงและในอุตสาหกรรมแปรรูป รวมทั้งปัญหาลูกพันธุ์กุ้งที่ไม่มีคุณภาพ และราคากุ้งที่ลดลงทำให้ผลผลิตลดลงมาก ส่วนเอกวาดอร์ผลผลิตลดลง เนื่องจากราคากุ้งที่ปรับตัวลดลงทำให้เกษตรกรชะลอการเลี้ยง ขณะที่อินโดนีเซียมีความได้เปรียบเรื่องแหล่งเลี้ยงที่มีศักยภาพจำนวนมาก รวมทั้งมีลูกพันธุ์กุ้งคุณภาพหลากหลายสายพันธุ์ทำให้

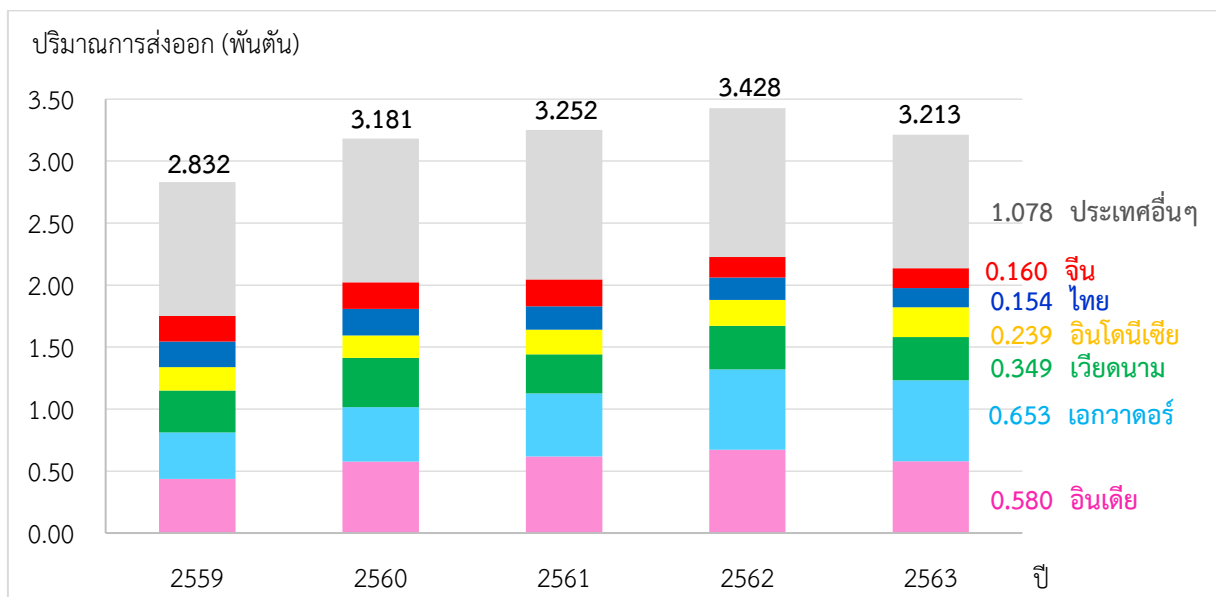
ผลผลิตลดลงไม่มาก ส่วนไทยผลผลิตลดลงจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย เนื่องจากยังคงประสบปัญหาเรื่องโรค ประกอบกับราคากุ้งตกต่ำ จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรขยายการเพาะเลี้ยง

1.2) การตลาด

1.2.1) การส่งออก

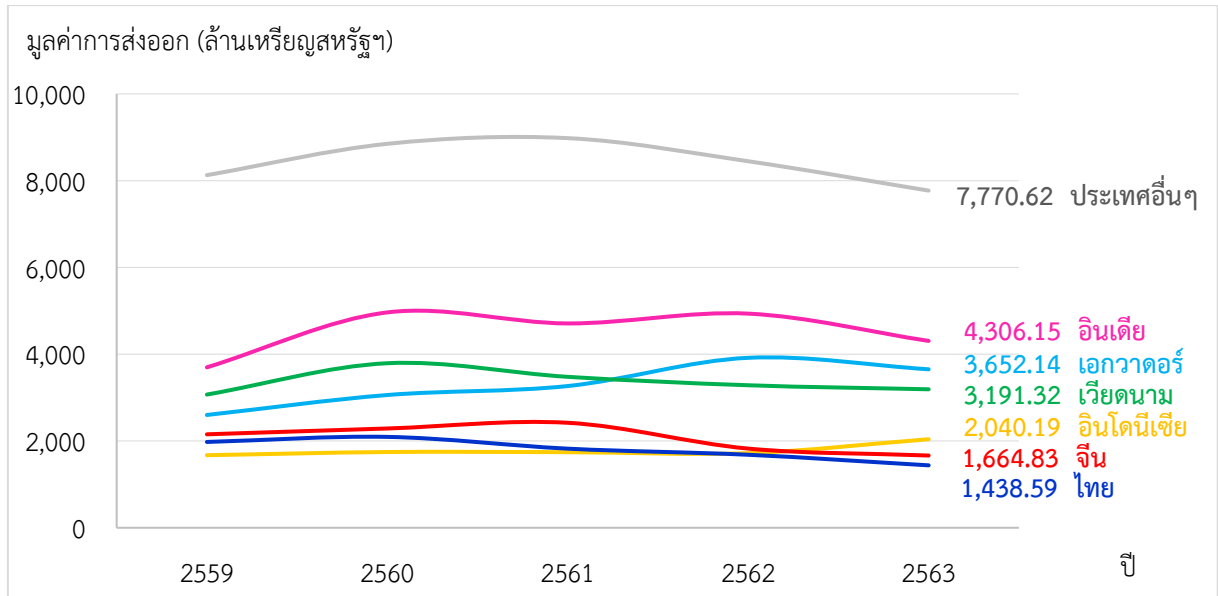
ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ปริมาณการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่าในอัตราร้อยละ 3.33 ต่อปี และร้อยละ 0.27 ต่อปี ตามลำดับ โดยในปี 2563 การส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลกมีปริมาณทั้งสิ้น 3.213 ล้านตัน มูลค่า 24,064 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 ปริมาณและมูลค่าลดลงร้อยละ 6.27 และร้อยละ 6.77 ตามลำดับ ซึ่งความต้องการกุ้งในตลาดโลกลดลงมาก เนื่องจากการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดมาตรการล็อกดาวน์ทั่วโลก รวมทั้งเกิดปัญหาด้านโลจิสติกส์ ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจของหลายประเทศชะลอตัว ทำให้ความต้องการบริโภคกุ้งในตลาดโลกลดลง โดยประเทศผู้ส่งออกกุ้งปริมาณมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก คือ อินเดีย รองลงมา ได้แก่ เอกวาดอร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย จีน และไทย ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 3.2)

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ส่งออกยังคงใช้วิธีการแข่งขันด้านราคา แต่ไม่สามารถเพิ่มความต้องการกุ้งในตลาดโลกได้ โดยเฉพาะอินเดียที่มีปริมาณการส่งออกลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ร้อยละ 13.82 ส่วนอินโดนีเซียมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 14.90 เนื่องจากสามารถบริหารจัดการกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้ดี ส่วนเวียดนามได้รับแรงหนุนจากการตกลงทางการค้ากรอบต่าง ๆ เช่น CPTPP EUVFTA (EU - Vietnam Free Trade Agreement) เป็นต้น นอกจากนี้ เวียดนามยังสามารถส่งกุ้งเข้าตลาดจีนได้มากขึ้น โดยจีนเรียกเก็บอัตราภาษีนำเข้ากุ้งจากเวียดนามลดลง ส่งผลให้เวียดนามมีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง สำหรับไทยการส่งออกกุ้งในตลาดโลกทั้งปริมาณและมูลค่ามีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 7.49 และร้อยละ 8.20 ต่อปี ตามลำดับ โดยในปี 2563 ไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับ 6 ของโลก

ที่มา: International Trade Centre (2021)

ภาพที่ 3.7 ปริมาณการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก ปี 2559 - 2563

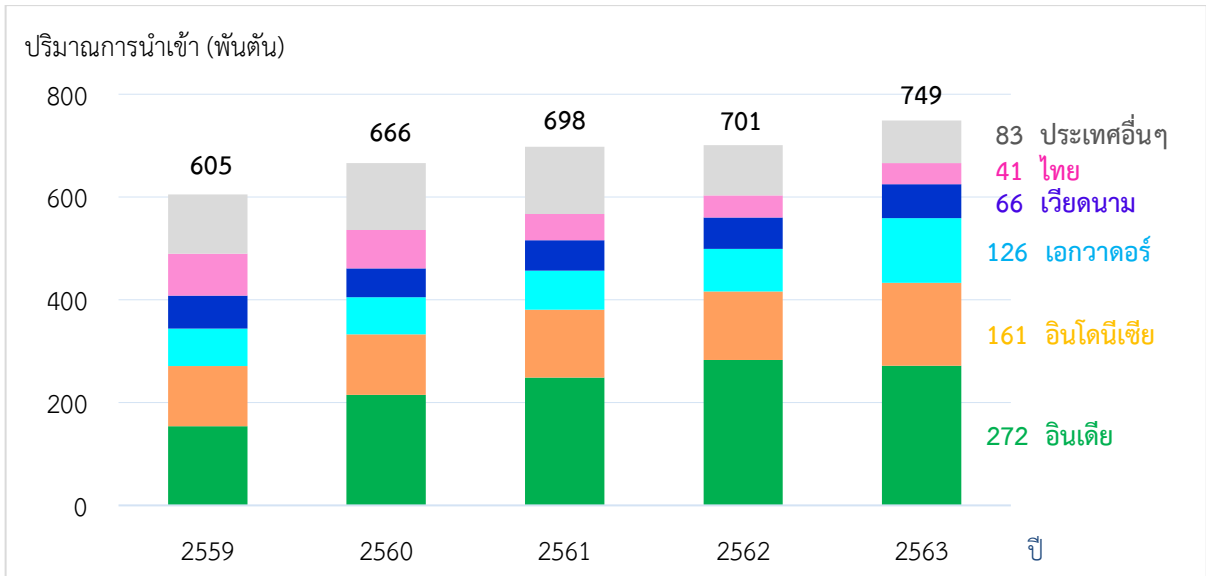
ที่มา: International Trade Centre (2021)

ภาพที่ 3.8 แสดงมูลค่าการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก

1.2.2) การนำเข้า

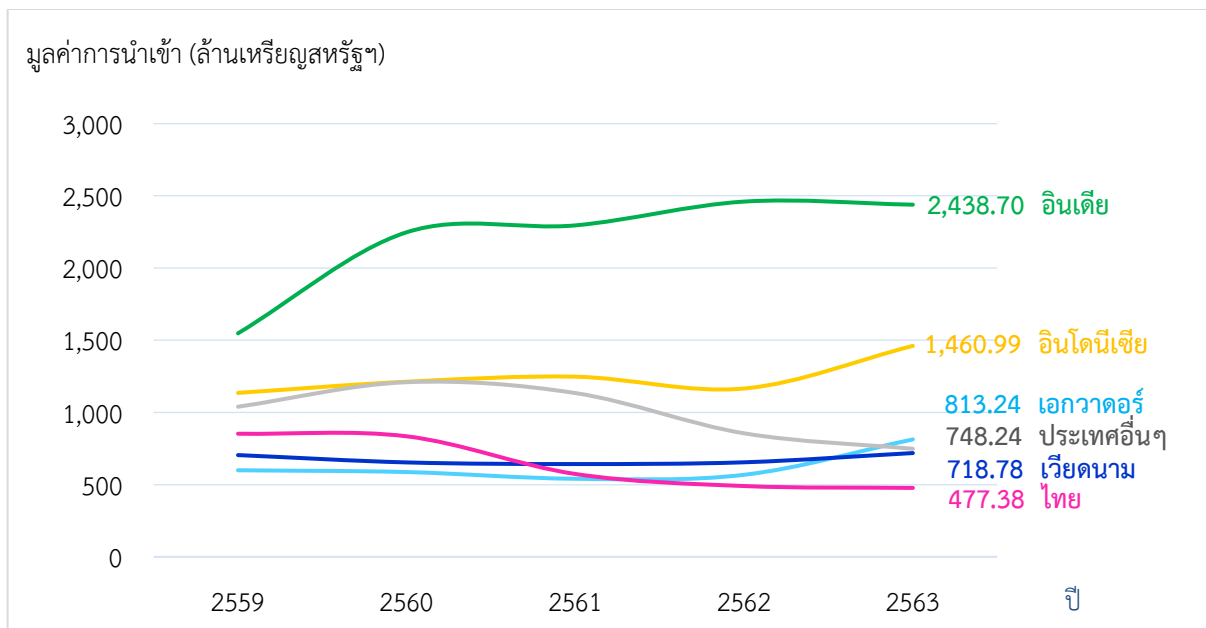
ประเทศที่นำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของโลก ได้แก่

(1) สหรัฐอเมริกา การนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกา ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ปริมาณการนำเข้ามีแนวโน้มลดลงร้อยละ 4.90 ต่อปี แต่มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 ต่อปี ซึ่งสหรัฐอเมริกาบริโภคกุ้งมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยในปี 2563 มีการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ปริมาณ 749 พันตัน มูลค่า 6,657.33 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปริมาณ 701 พันตัน มูลค่า 6,194.63 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ของปี 2562 ร้อยละ 6.85 และร้อยละ 7.47 ลำดับ ซึ่งสหรัฐอเมริกานำเข้ากุ้งจากอินเดียมากเป็นอันดับหนึ่ง มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 36.32 ของปริมาณการนำเข้ากุ้งทั้งหมดของสหรัฐฯ รองลงมา ได้แก่ อินโดนีเซีย มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 21.50 และไทยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 5.47 โดยการนำเข้าจากไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้า รวมทั้งการแข็งค่าของเงินบาท ทำให้ราคากุ้งของไทยสูงกว่าคู่แข่งอื่น ทำให้ผู้ซื้อหันไปนำเข้าจากแหล่งอื่นที่มีราคาถูกกว่าแทน (ตารางผนวกที่ 3.3)

ที่มา: International Trade Centre (2021)

ภาพที่ 3.9 แสดงปริมาณการนำเข้ากัญและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกา

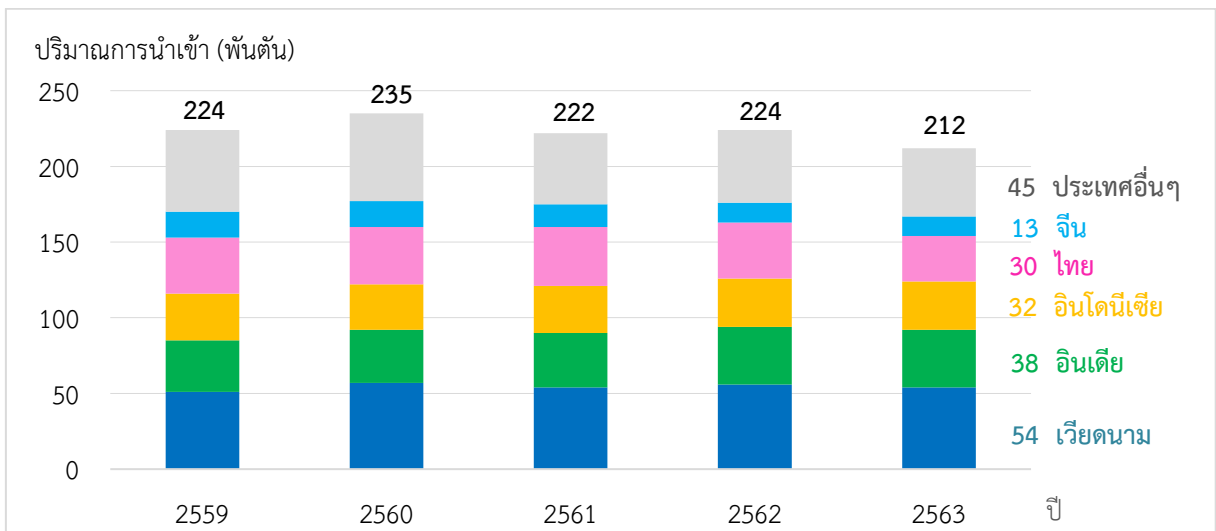

ที่มา: International Trade Centre (2021)

ภาพที่ 3.10 มูลค่าการนำเข้ากัญและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกา

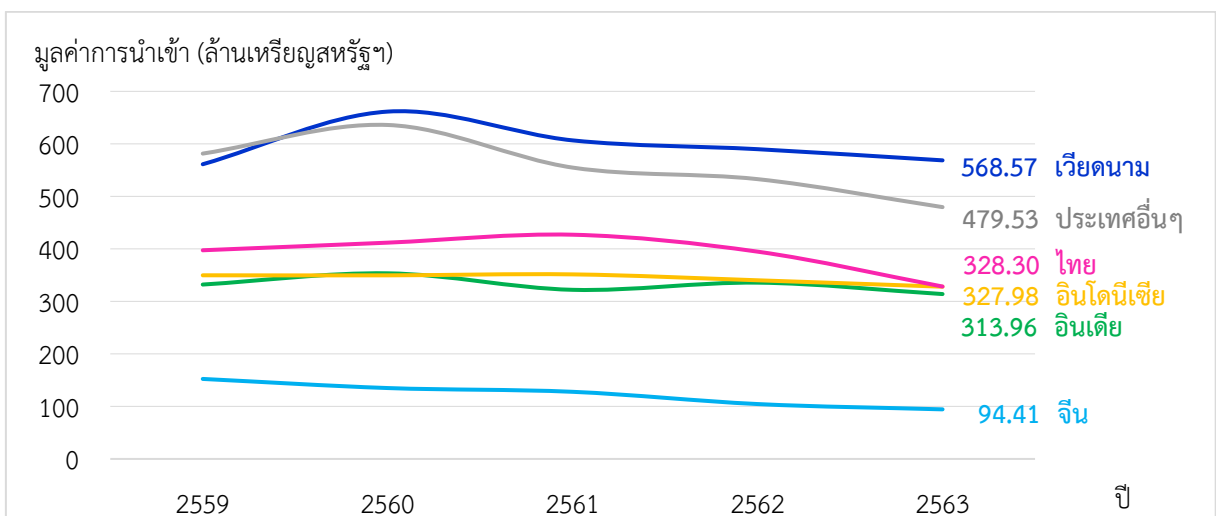
(2) ญี่ปุ่น ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ทั้งปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากัญและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 1.57 และร้อยละ 3.31 ต่อปี ตามลำดับ โดยในปี 2563 นำเข้าปริมาณ 212 พันตัน มูลค่า 2,112.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปริมาณ 224 พันตัน มูลค่า 2,297.80 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ของปี 2562 ร้อยละ 5.36 และร้อยละ 8.05 ตามลำดับ ปี 2563 ซึ่งญี่ปุ่นยังคงนำเข้าจากเวียดนามมากเป็นอันดับหนึ่ง ครองส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 25.47 ของปริมาณการนำเข้ากัญทั้งหมด

เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตที่อยู่ใกล้ทำให้มีความสะดวกในการขนส่ง รองลงมา ได้แก่ อินเดีย และอินโดนีเซีย มีส่วนแบ่งตลาดของปริมาณการนำเข้า ร้อยละ 17.92 และร้อยละ 15.09 ตามลำดับ ส่วนไทยมีปริมาณการส่งออก เป็นอันดับ 4 มีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 14.15 อย่างไรก็ตาม ไทยมีมูลค่าการส่งออกกุ้งในตลาดญี่ปุ่นเป็นอันดับ 2 มีมูลค่าการส่งออก 328.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยตลาดญี่ปุ่นต้องการกุ้งแปรรูปและผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะอาหารพร้อมรับประทาน ซึ่งไทยมีความพร้อมและมีความสามารถในการผลิตได้ดี ทำให้มูลค่าการส่งออกสูง (ตารางผนวกที่ 3.4)

ที่มา: International Trade Centre (2021)

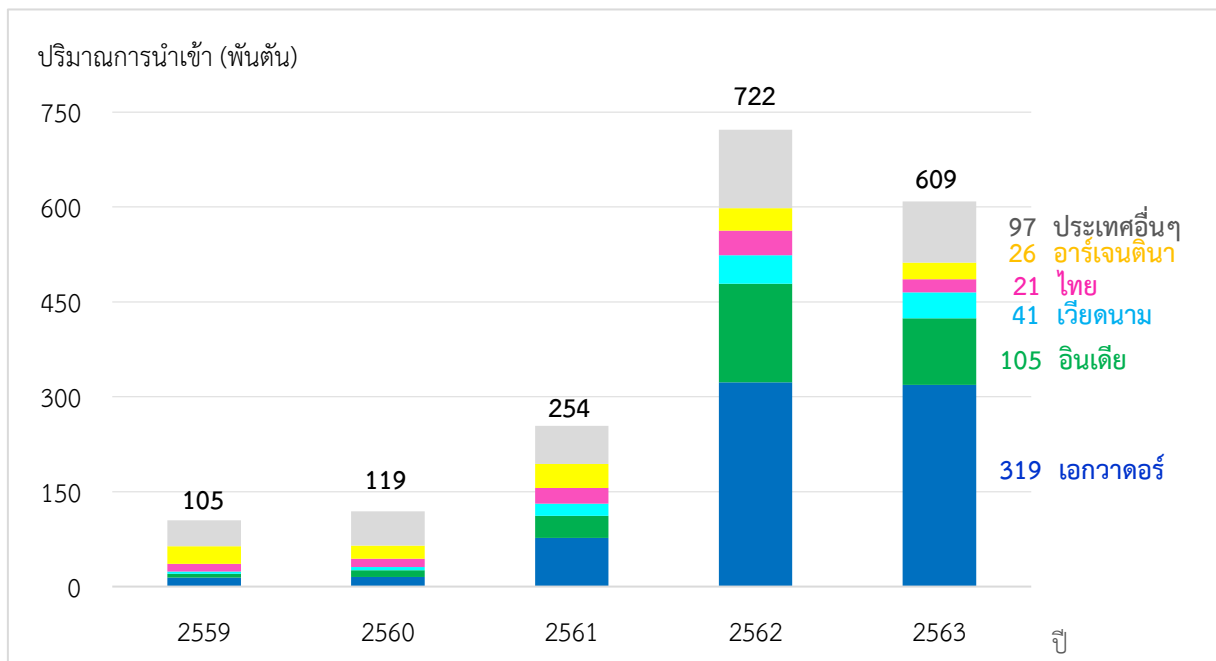
ภาพที่ 3.11 ปริมาณการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่น ปี 2559 – 2563

ที่มา: International Trade Centre (2021)

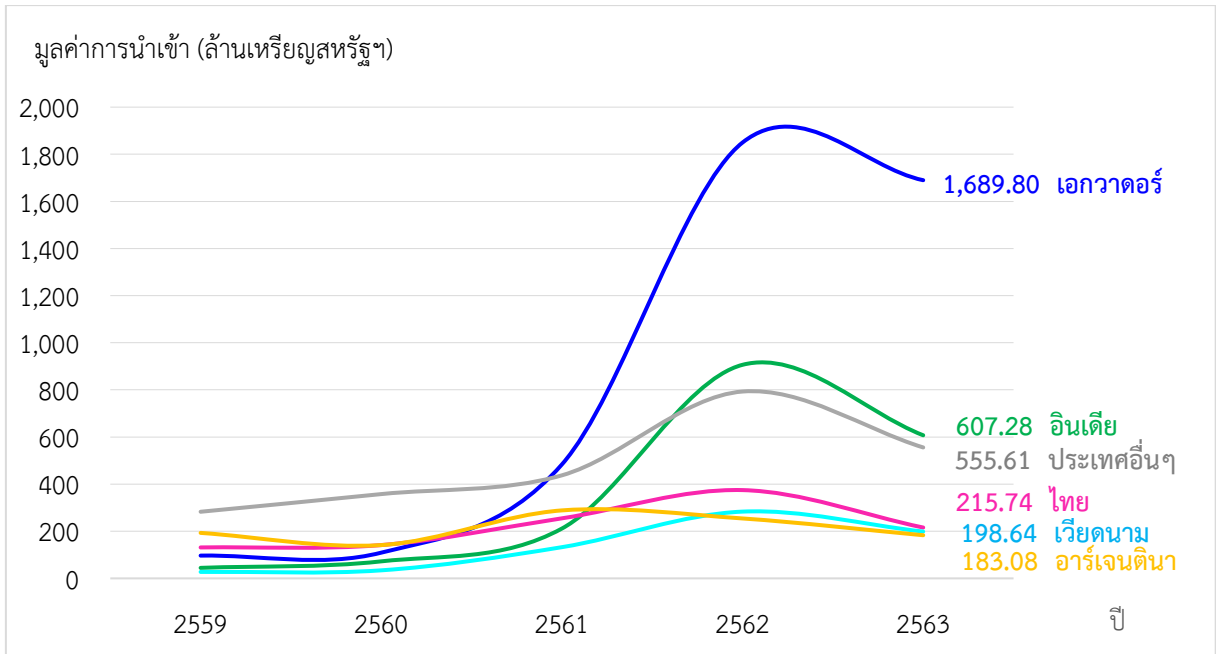
ภาพที่ 3.12 มูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่น ปี 2559 – 2563

(3) สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ทั้งปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของจีนแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 70.21 และร้อยละ 58.98 ต่อปี ตามลำดับ ขณะที่ในปี 2563 มีการนำเข้าปริมาณ 609 พันตัน มูลค่า 3,450.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปริมาณ 722 พันตัน มูลค่า 4,461.59 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ของปี 2562 ร้อยละ 15.65 และร้อยละ 22.67 ตามลำดับ โดยนำเข้าจากเอกวาดอร์มากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งครองส่วนแบ่งในตลาดร้อยละ 53.38 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด เนื่องจากกุ้งของเอกวาดอร์มีราคาต่ำกว่าประเทศอื่น รองลงมาได้แก่ อินเดีย และเวียดนาม มีส่วนแบ่งตลาดของปริมาณการนำเข้า ร้อยละ 17.24 และร้อยละ 6.73 ตามลำดับ ส่วนไทยมีปริมาณการส่งออกเป็นอันดับ 6 มีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 3.45 อย่างไรก็ตาม ไทยมีมูลค่าการส่งออกกุ้งในตลาดจีนเป็นอันดับ 3 มีมูลค่าการส่งออก 215.74 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยส่วนใหญ่ไทยจะส่งออกไปจีนในรูปแบบกุ้งมีชีวิต (ตารางผนวกที่ 3.5)

ที่มา: International Trade Centre (2021)

ภาพที่ 3.13 ปริมาณการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของจีน ปี 2559 - 2563

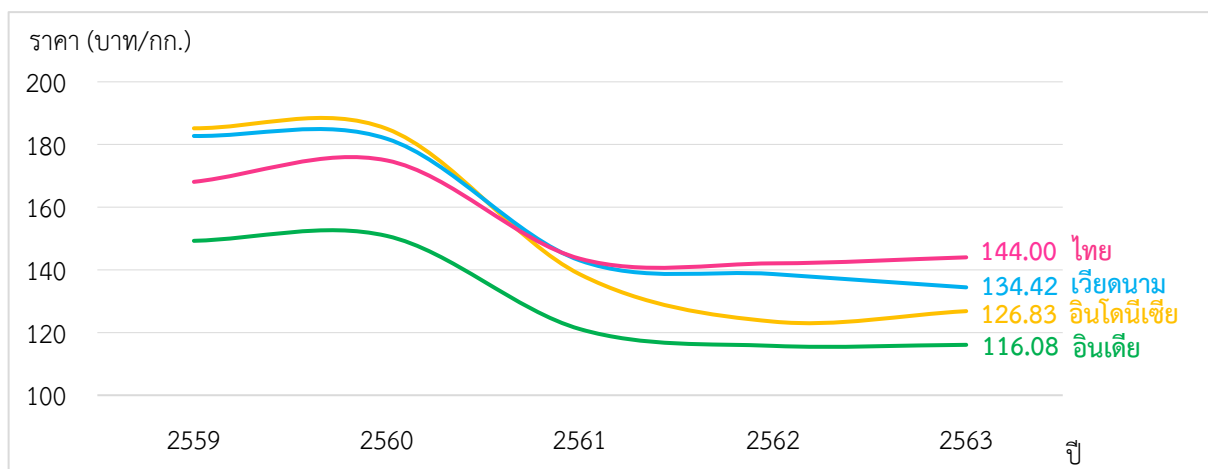

ที่มา: International Trade Centre (2021)

ภาพที่ 3.14 มูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของจีน ปี 2559 – 2563

1.2.3) ราคา

ราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ของไทยและประเทศคู่แข่งจากการรายงานของ ซี.พี. ปี 2559 - 2563 ราคากุ้งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 กุ้งของไทยมีราคาสูงที่สุด 144.00 บาท/กิโลกรัม รองลงมาเป็นเวียดนาม 134.42 บาท/กิโลกรัม อินโดนีเซีย 126.83 บาท/กิโลกรัม และอินเดีย 116.08 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ทำให้ไทยมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดลดลง เนื่องจากประเทศคู่แข่งหันไปซื้อกุ้งจากประเทศที่มีราคาถูกกว่าโดยเฉพาะอินเดียมากขึ้น (ตารางผนวกที่ 3.6)

ที่มา: วารสารข่าวกุ้ง ซี.พี. (2564)

ภาพที่ 3.15 ราคากุ้งขาวแวนนาไมขนาด 70 ตัว/กก. ของไทยเทียบกับประเทศคู่แข่ง ปี 2559 – 2563

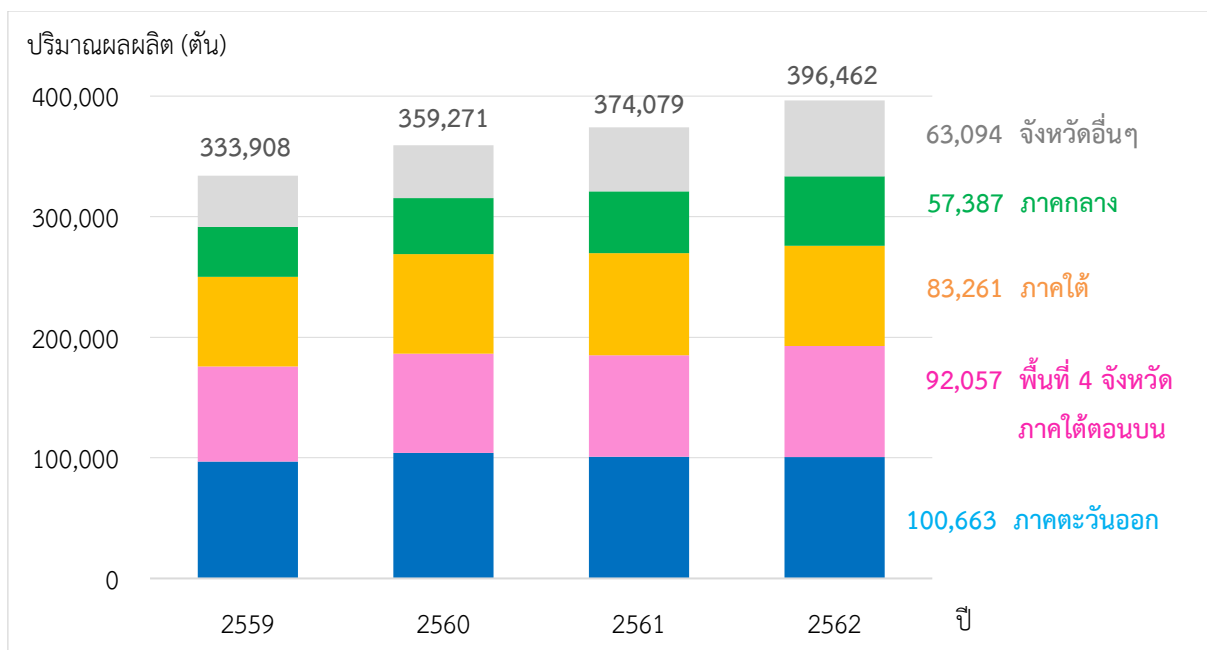

2) สถานการณ์ของไทย

2.1) การผลิต

ผลผลิตกึ่งจากการเพาะเลี้ยงของไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2558 - 2562) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอัตราร้อยละ 7.37 ต่อปี เนื่องจากเกษตรกรมีการปรับตัวในการเลี้ยงดีขึ้น ทำให้สถานการณ์การเลี้ยงค่อย ๆ ฟื้นตัว แม้จะมีปัญหาเรื่องโรคอยู่บ้าง โดยในปี 2562 มีปริมาณผลผลิตกึ่ง 396,462 ตัน สูงขึ้นจาก 374,079 ตัน ของปี 2561 ร้อยละ 5.98 มีสัดส่วนการเลี้ยงกึ่งขาวแวนนาไม ร้อยละ 95.47 และสัดส่วนการเลี้ยงกึ่งกุลาดำ ร้อยละ 4.53 ของผลผลิตกึ่งทะเลจากการเพาะเลี้ยงทั้งหมด (ตารางผนวกที่ 3.7)

สำหรับพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร และระนอง) เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงกึ่งทะเลที่สำคัญที่มีปริมาณผลผลิตกึ่งเกือบ 1 ใน 4 ของผลผลิตกึ่งทะเลเพาะเลี้ยงทั้งหมด ในประเทศ โดยในช่วง ปี 2559 – 2562 ผลผลิตกึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตรา ร้อยละ 5.02 ต่อปี ซึ่งปี 2562 มีผลผลิตปริมาณ 92,057 ตัน (ตารางผนวกที่ 3.8) ซึ่งผลผลิตกึ่งในพื้นที่นี้อยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากที่สุด ในปริมาณ 40,238 ตัน รองลงมาเป็นจังหวัดนครศรีธรรมราช 28,358 ตัน จังหวัดชุมพร 14,701 ตัน และจังหวัด ระนอง 8,760 ตัน ตามลำดับ โดยผลผลิตส่วนใหญ่จะเป็นกึ่งขาวแวนนาไม ร้อยละ 97.04 และกึ่งกุลาดำ ร้อยละ 2.96 (ตารางผนวกที่ 3.9)

ที่มา: กรมประมง (2563)

ภาพที่ 3.16 ปริมาณผลผลิตกึ่งทะเลเพาะเลี้ยงของไทย ปี 2559 – 2562

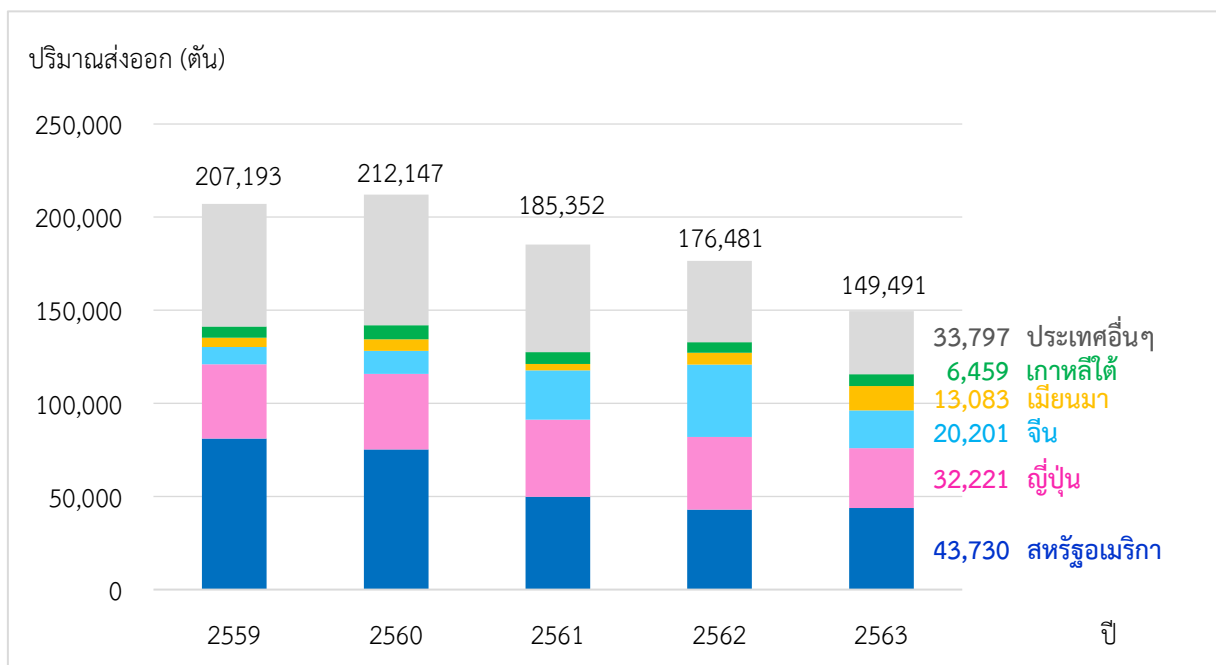
2.2) การตลาด

2.2.1) การบริโภค

ปี 2563 ความต้องการบริโภคกึ่งภายในประเทศมีปริมาณ 50,000 ตัน ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 9.09 เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ทำให้รัฐบาลต้องมีการประกาศล็อกดาวน์ รวมทั้งมีมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ประกอบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง ทำให้ความต้องการบริโภคกึ่งภายในประเทศลดลง ซึ่งผลผลิตกึ่งที่ใช้ในประเทศคิดเป็นร้อยละ 15.88 ของผลผลิตกึ่งทั้งหมด สำหรับผลผลิตส่วนใหญ่หรือร้อยละ 84.12 ใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเพื่อส่งออก

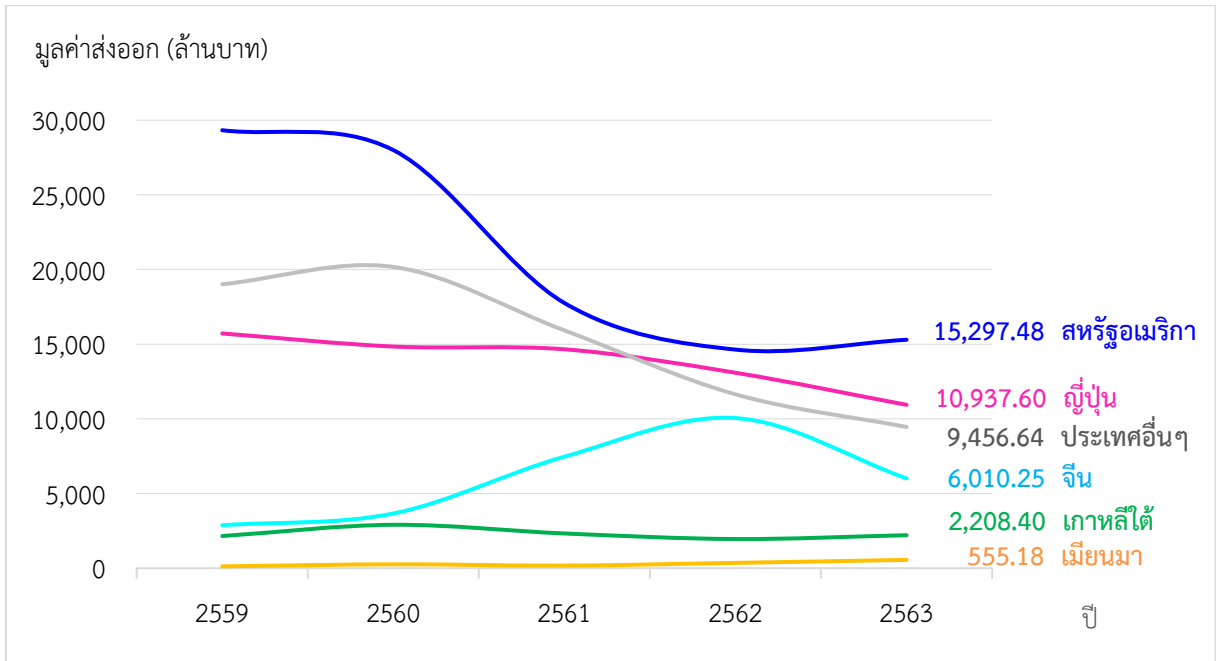
2.2.2) การส่งออก

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทย มีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 8.03 ต่อปี และร้อยละ 11.17 ต่อปี ตามลำดับ ซึ่งเป็นการส่งออกในรูปแบบกึ่งสดแช่เย็นแช่แข็งและผลิตภัณฑ์กึ่งแปรรูปประเภทต่าง ๆ ในปี 2563 การส่งออกกึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทยมีปริมาณ 149,491 ตัน มูลค่า 44,465.55 ล้านบาท ลดลงจากปริมาณ 176,481 ตัน มูลค่า 51,721.76 ล้านบาท ของปี 2562 ร้อยละ 15.29 และร้อยละ 14.03 ตามลำดับ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทำให้สภาพเศรษฐกิจชะลอตัว ส่งผลให้ความต้องการกึ่งในตลาดโลกลดลง แม้ว่าการส่งออกกึ่งของไทยจะลดลง แต่ตลาดส่งออกหลักยังคงเป็นสหรัฐอเมริกา ในสัดส่วนร้อยละ 29.25 ของปริมาณการส่งออกกึ่งและผลิตภัณฑ์ทั้งหมด รองลงมาเป็นผู้ปุ่น และจีน ในสัดส่วนร้อยละ 21.55 และร้อยละ 13.51 ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 3.10)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร (2564)

ภาพที่ 3.17 ปริมาณการส่งออกกึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 – 2563

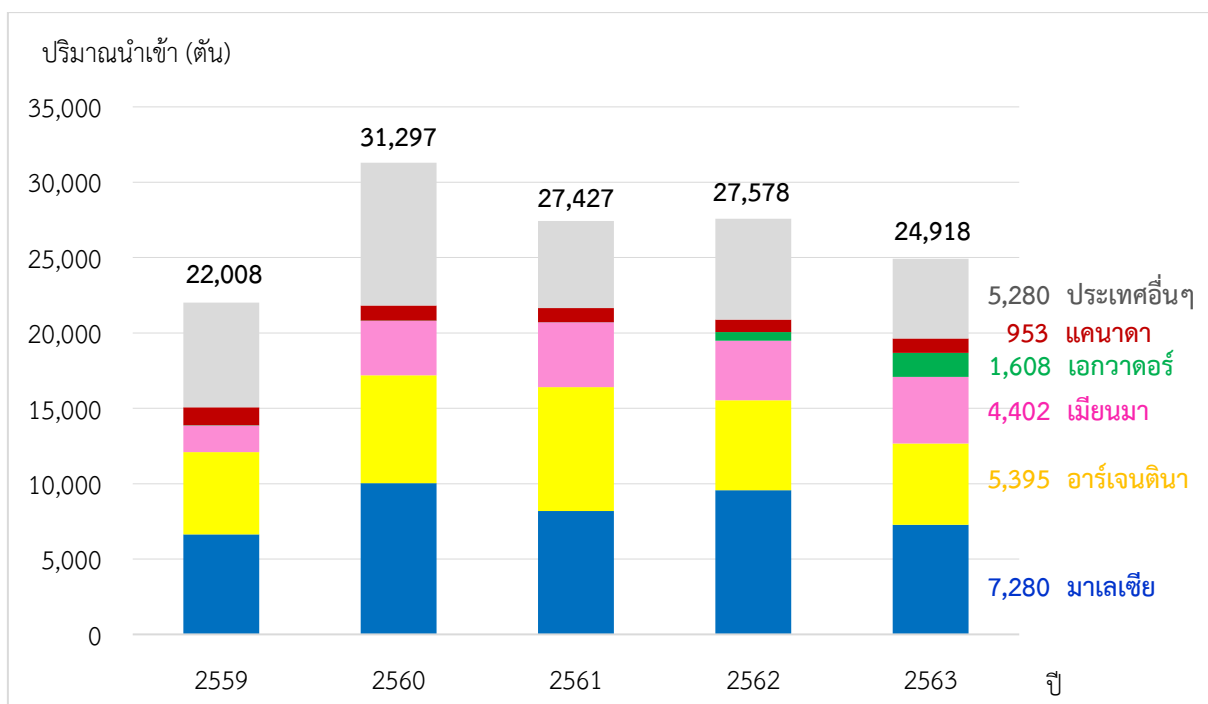

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร (2564)

ภาพที่ 3.18 มูลค่าการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 – 2563

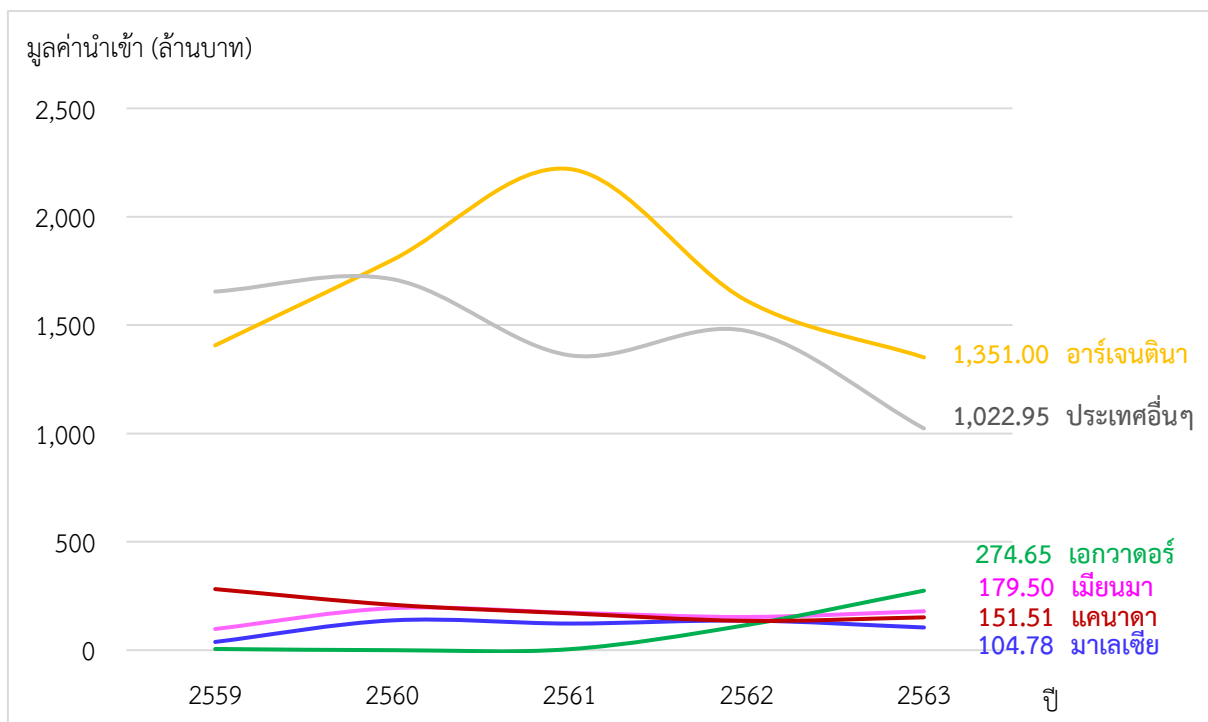
2.2.3) การนำเข้า

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ปริมาณการนำเข้ากุ้งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1.23 ต่อปี ขณะที่มูลค่ามีแนวโน้มลดลงร้อยละ 3.49 ต่อปี เนื่องจากปริมาณผลผลิตในประเทศมีไม่เพียงพอ ประกอบกับราคานำเข้ากุ้งถูกกว่าราคากุ้งในประเทศ โดยในปี 2563 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์มีปริมาณ 24,918 ตัน มูลค่า 3,084.39 ล้านบาท ลดลงจาก 27,578 ตัน มูลค่า 3,627.13 ล้านบาท ของปี 2562 ร้อยละ 9.65 และร้อยละ 14.96 ตามลำดับ ซึ่งไทยนำเข้ากุ้งจากประเทศมาเลเซียมากเป็นอันดับหนึ่ง ในสัดส่วนร้อยละ 20.10 ของปริมาณการนำเข้ากุ้งทั้งหมด รองลงมาเป็นอาร์เจนตินา เมียนมา และเอกวาดอร์ โดยมีส่วนแบ่งปริมาณการนำเข้าในสัดส่วนร้อยละ 29.80 17.67 และร้อยละ 6.45 ตามลำดับ ส่วนใหญ่นำเข้ามาในรูปแบบกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเพื่อส่งออก (ตารางผนวกที่ 3.11)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร (2564)

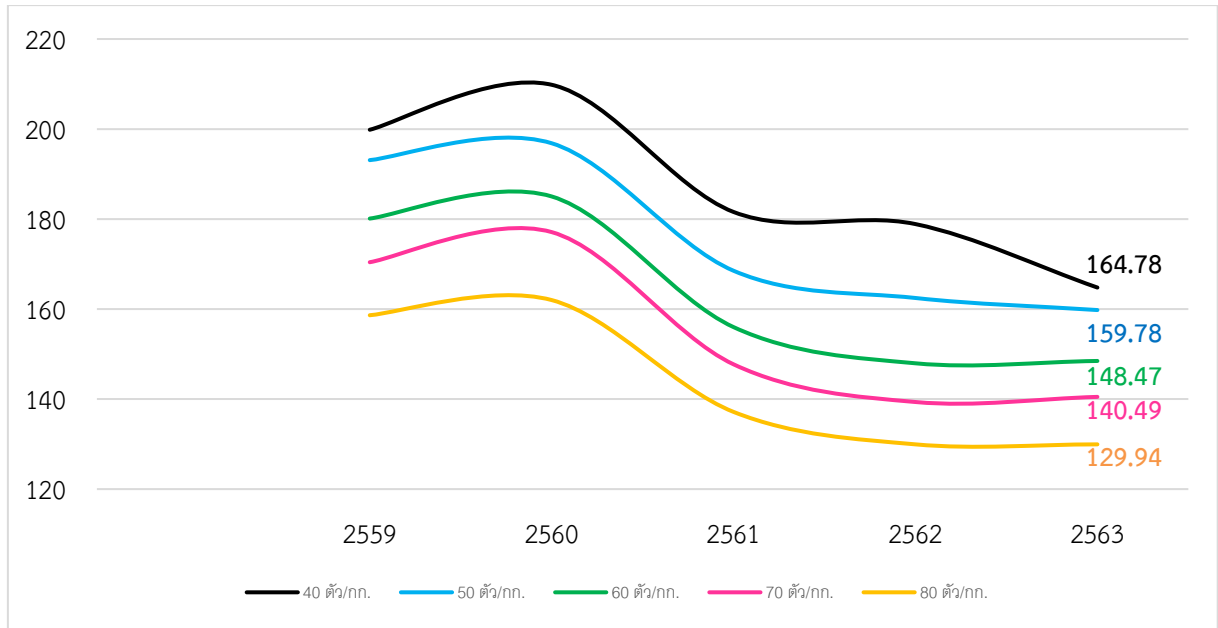
ภาพที่ 3.19 ปริมาณการนำเข้ากึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 – 2563

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร (2564)

ภาพที่ 3.20 มูลค่าการนำเข้ากึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 – 2563

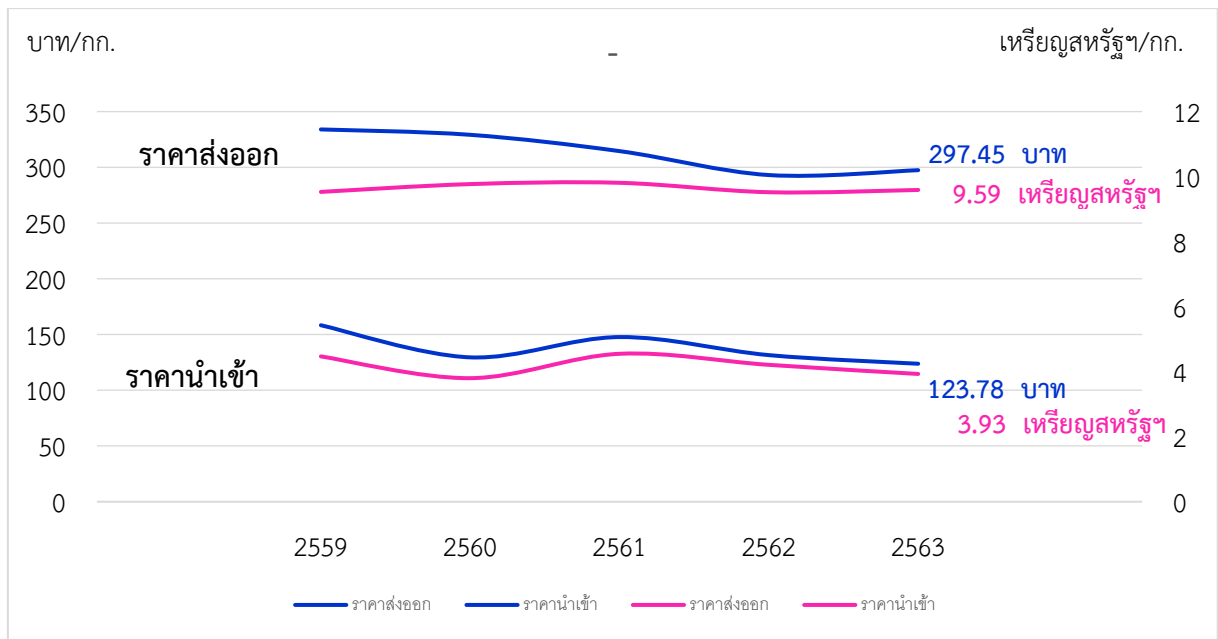

ที่มา: ชมรมผู้ค้ากุ้ง ตลาดทะเลไทย จ.สมุทรสาคร (2564)

ภาพที่ 3.22 ราคากุ้งตลาดกลาง ณ ทะเลไทย จ.สมุทรสาคร ปี 2559 – 2563

(2) ราคาส่งออก (F.O.B.) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ราคาส่งออกกุ้ง และผลิตภัณฑ์ของไทยทั้งในรูปเงินบาทและเงินเหรียญดอลลาร์สหรัฐมีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 3.42 และร้อยละ 0.13 ตามลำดับ โดยในปี 2563 ราคาส่งออกกุ้งในรูปเงินบาทกิโลกรัมละ 297.45 บาท สูงขึ้นจาก 293.07 บาท ของปี 2562 ร้อยละ 1.49 ส่วนในรูปเงินเหรียญสหรัฐฯ กิโลกรัมละ 9.59 เหรียญสหรัฐฯ สูงขึ้นจากกิโลกรัมละ 9.52 เหรียญสหรัฐฯ ของปี 2562 ร้อยละ 0.74 เนื่องจากความต้องการกุ้งที่เพิ่มขึ้นในช่วงการล็อกดาวน์ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในประเทศคู่ค้า (ตารางผนวกที่ 3.13)

(3) ราคานำเข้า (C.I.F.) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 - 2563) ราคานำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทยทั้งในรูปเงินบาทและเงินเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ มีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 4.66 และร้อยละ 1.54 ตามลำดับ โดยในปี 2563 ราคานำเข้ากุ้งในรูปเงินบาทกิโลกรัมละ 123.78 บาท ลดลงจาก 131.52 บาท ของปี 2562 ร้อยละ 5.89 และในรูปเงินเหรียญสหรัฐฯ ราคานำเข้ากิโลกรัมละ 3.93 เหรียญสหรัฐฯ ลดลงจากกิโลกรัมละ 4.21 เหรียญสหรัฐฯ ของปี 2562 ร้อยละ 6.65 ซึ่งราคานำเข้าลดลงไปตามราคากุ้งในตลาดโลกที่ปรับตัวลดลงเป็นปัจจัยหลัก (ตารางผนวกที่ 3.13)

ที่มา: ประมวลผลโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2564)

ภาพที่ 3.23 ราคาส่งออก - นำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ ปี 2559 – 2563

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และระดมความเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน และใช้การวิเคราะห์ SWOT โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน คือ McKinsey 7's Model เพื่อหาจุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weaknesses) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยใช้ Diamond Model เพื่อหาโอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) หลังจากทิววิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกแล้ว จะนำปัจจัยต่าง ๆ มาจับคู่เพื่อกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้ TOWS Matrix ซึ่งผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

4.1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยใช้ McKinsey 7's Model

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของเกษตรกรและการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการท้องถิ่นและโรงงานแปรรูปในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ซึ่งผลการวิเคราะห์ในแต่ละปัจจัยมีดังนี้

1) กลยุทธ์ (Strategy)

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีกรอบแนวทางในการดำเนินการ คือ ยุทธศาสตร์กุ้งไทยและแผนปฏิบัติการกุ้งทะเล โดยยุทธศาสตร์กุ้งไทย ฉบับที่ 1 เริ่มในปี พ.ศ. 2549 - 2551 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553 - 2556 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2557 - 2559 และปัจจุบันเป็นแผนปฏิบัติการด้านกุ้งทะเล พ.ศ. 2563 -2565 ซึ่งเน้นการพัฒนาในด้านการตลาด การผลิต และด้านการควบคุม ฝ้าระวังโรค สารตกค้าง อาหารปลอดภัย

จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกร และผู้ประกอบการ มีความต้องการที่แตกต่างกัน โดยการวางแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งในช่วงที่ผ่านมาเป็นการวางแผนในภาพรวมของประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงสภาพพื้นที่ องค์กรประกอบ ความพร้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงความต้องการในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน โดยพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีแผนการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์จังหวัด ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ไม่ครอบคลุมการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่เฉพาะ ดังนั้น การขาดแผนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ซึ่งเป็นแผนในลักษณะเชิงพื้นที่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง จึงเป็นจุดอ่อนสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน และจำเป็นต้องผลักดันให้มีแผนรองรับในระดับพื้นที่ต่อไป

2) โครงสร้าง (Structure)

การดำเนินงานของภาครัฐที่ช่วยในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง ซึ่งมีการแบ่งส่วนราชการในการบริหารงาน ทั้งในระดับส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในระดับส่วนกลางมีกลุ่มวิจัยและพัฒนาการผลิตกุ้งทะเล ภายใต้กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่มีภารกิจในการศึกษาวิจัย กำกับดูแลช่วยเหลือ และสนับสนุนการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

ขณะที่การบริหารงานระดับส่วนภูมิภาคมีสำนักงานประมงจังหวัด ทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม และให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ทั้งด้านวิชาการให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ส่งเสริมให้เกษตรกรขึ้นทะเบียนผลผลิตเพื่อการซื้อขายสัตว์น้ำเป็นระบบในระดับจังหวัด และเพื่อให้เกษตรกรได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือผ่านโครงการต่าง ๆ

สำนักงานพาณิชย์จังหวัด มีหน้าที่กำกับและพัฒนาเศรษฐกิจการค้า ส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าและการตลาด รับผิดชอบเบียดเบียนธุรกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้าในระดับพื้นที่ รวมทั้ง กำกับดูแลและแก้ไขปัญหาทางด้านราคา ปริมาณสินค้า และการตลาดของจังหวัด

องค์การสะพานปลา ทำหน้าที่พัฒนาตลาดซื้อขายสัตว์น้ำ อำนวยความสะดวกให้กับกิจการของแพปลา แพกุ้งและแพรวบรวม รวมถึงส่งเสริมสวัสดิการของผู้ทำอาชีพการประมง ส่งเสริมสหกรณ์ สมาคม และอุตสาหกรรมประมง ซึ่งในระดับส่วนภูมิภาค องค์การสะพานปลา มีการแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานสะพานปลาจังหวัด และสำนักงานท่าเทียบเรือประมง ซึ่งในพื้นที่ 4 จังหวัดมีสำนักงานของสะพานปลาทุกจังหวัด มีสำนักงานทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ สำนักงานสะพานปลาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานท่าเทียบเรือประมงสุราษฎร์ธานี สำนักงานท่าเทียบเรือประมงระนอง สำนักงานท่าเทียบเรือประมงหลังสวน และสำนักงานท่าเทียบเรือประมงชุมพร ซึ่งพร้อมในการให้บริการแก่ผู้ทำอาชีพการประมงที่ครอบคลุมโดยเฉพาะการประมงชายฝั่ง

หอการค้าจังหวัด ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการและหน่วยงานราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์ทางการค้าและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

จากโครงสร้างในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงดังกล่าวข้างต้น แสดงถึงความชัดเจนของโครงสร้างการบริหารงาน จึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสำหรับพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

3) ระบบ (System)

ระบบการบริหารจัดการของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเกี่ยวข้องกับการผลิต การตลาด และมาตรฐาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) การผลิต

พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเป็นแหล่งเลี้ยงกุ้งที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดกลาง (10 – 20 ไร่) และขนาดใหญ่ (20 ไร่ขึ้นไป) มีวิธีการเลี้ยงกุ้งเชิงพาณิชย์หรือแบบพัฒนาแล้ว ซึ่งเกษตรกรจะปล่อยลูกกุ้ง เฉลี่ย 200,000 ตัวต่อไร่ โดยมีเทคนิควิธีการเลี้ยงที่แตกต่างกันในแต่ละบ่อ ขึ้นอยู่กับสภาพดินและสภาพความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ต้องคำนึงถึงปัจจัยหรือประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1) การรวมกลุ่มเพื่อการผลิตกุ้ง เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลได้มีการรวมกลุ่มสมาชิกในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร ชมรม สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล โดยในจังหวัดชุมพร มีกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงที่สำคัญ คือ ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพร ซึ่งทั้ง 2 ชมรม มีสมาชิกประมาณ 100 ราย และวิสาหกิจชุมชนชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร มีสมาชิก 16 ราย จังหวัดระนอง มีชมรมผู้เลี้ยงกุ้งระนองเป็นกลุ่มชมรมที่สำคัญในพื้นที่ มีสมาชิกประมาณ 10 ราย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี และสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง ซึ่งมีสมาชิกประมาณ 500 ราย และจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนังมีสมาชิกประมาณ 550 ราย ซึ่งแต่ละกลุ่มมีการบริหารงานและประสานเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเพื่อช่วยเหลือในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ประกอบด้วย การบริหารงานในรูปแบบของชมรม และการบริหารงานในรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อพัฒนาวางแผนการเพาะเลี้ยงให้ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยน

ทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง การวางแผนการผลิต แผนการตลาด ร่วมกับผู้ประกอบการแพรวบรวมน ผู้ประกอบการห้องเย็น และโรงงานแปรรูป ซึ่งช่วยให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งสามารถยกระดับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ รวมทั้งตอบสนองต่อนโยบาย ของภาครัฐภายใต้โครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในรูปแบบแปลงใหญ่เพื่อให้เกษตรกร มีความเข้มแข็งในการผลิตกุ้งทะเล

จากการสำรวจ พบว่า มีกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริม การรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบแปลงใหญ่ ได้แก่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ ปากพั่น และวิสาหกิจชุมชนชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร ซึ่งเป้าหมายของโครงการเป็นการช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรอง ทางการค้า เพิ่มศักยภาพให้กับผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล และทำให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน ถือเป็นจุดแข็ง สำคัญสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ ซึ่งมีความเข้มแข็งอย่างชัดเจน

ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของเกษตรกรในพื้นที่ จะทำให้ การส่งเสริมและการเลี้ยงเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ สามารถทำได้ง่าย และสามารถบริหารจัดการผลผลิตกุ้ง ได้อย่างครบวงจร ตั้งแต่ การผลิต การตลาด และการแปรรูป โดยมีการตกลงร่วมกันระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง และห้องเย็น

3.1.2) ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

ต้นทุนการผลิตกุ้งมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยองค์ประกอบหลัก ของต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ค่าอาหารในการเลี้ยงกุ้ง ซึ่งมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 52 ค่าไฟฟ้า มีสัดส่วนเฉลี่ย ร้อยละ 17 ค่าจ้างแรงงาน มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 7 รวมถึงต้นทุนแฝง ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเกี่ยวกับ โรคระบาดกุ้ง (กรมประมง, 2563)

(1) ค่าอาหารในการเลี้ยงกุ้ง พบว่า ปัจจุบันในพื้นที่ที่มีบริษัทที่ขายอาหารเลี้ยงกุ้ง รายใหญ่น้อยราย ทำให้เกิดการผูกขาด ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถแข่งขันด้านราคาและการเลือกซื้อวัตถุดิบ สำหรับอาหารที่ใช้เลี้ยงกุ้งได้สมบูรณ์

(2) ค่าไฟฟ้า พบว่า ค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง มีการคิดค่าไฟฟ้าในอัตรา ก้าวหน้าและเป็นอัตราเดียวกับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งคิดในอัตราหน่วยละ 4.50 บาท หากเกษตรกรทำการเลี้ยง กุ้งทะเลด้วยการใช้ไฟฟ้าทั้งหมด โดยไม่มีการใช้น้ำมันและแก๊ส ต้นทุนค่าไฟฟ้าจะมีสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 15 - 20 และในช่วงฤดูร้อน ค่าไฟฟ้ามีสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 30 เนื่องจากต้องใช้ไฟฟ้าในการเลี้ยงกุ้งตลอด 24 ชั่วโมง

(3) ค่าจ้างแรงงาน พบว่า ค่าจ้างแรงงานในการเลี้ยงกุ้งของแต่ละฟาร์ม รวมถึง แรงงานในห้องเย็นและโรงงานแปรรูป ส่วนมากเป็นการจ่ายค่าจ้างรายวัน โดยมีการกำหนดค่าจ้างรายวัน ขึ้นต่ำของพื้นที่นี้เฉลี่ยวันละ 317.50 บาท แต่ถือว่าเป็นค่าจ้างแรงงานที่สูงเทียบเท่ากับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ในการจ้างแรงงานต่างด้าว จำเป็นต้องเพิ่มสวัสดิการในการทำประกันสังคมให้กับ แรงงานต่างด้าว ทำให้ค่าแรงมีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเทียบเท่ากับการจ้างแรงงานไทย ส่งผลให้ต้นทุนการผลิต ในภาพรวมสูงขึ้น จึงไม่สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ โดยเฉพาะประเทศอินเดียและเวียดนามที่มีอัตรา ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ

(4) ต้นทุนแฝงเกี่ยวกับการจัดการโรคระบาดที่เกิดขึ้นกับกุ้ง พบว่า เกษตรกร ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ที่มีการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ นอกจากนี้ มักประสบปัญหาการระบาดของโรค เช่น EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคชี้ขาว เป็นต้น ทำให้เป็นภาระด้านต้นทุนให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ในการจัดการเกี่ยวกับปัญหานี้มาก

ดังนั้น ต้นทุนการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูง จึงเป็นจุดอ่อนสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงที่จำเป็นต้องดำเนินการหาวิธีในการลดต้นทุนเพื่อลดภาระในการบริหารจัดการต้นทุนให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง

3.1.3) การเกิดโรคระบาดในการเลี้ยงกุ้ง

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่าในการเลี้ยงกุ้งแต่ละรอบ มักประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคที่เกิดขึ้นกับกุ้ง เช่น โรค EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคซี้ขาว เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คุณภาพของลูกพันธุ์กุ้งในการเพาะเลี้ยง โดยใช้สายพันธุ์ที่ไม่ต้านทานโรค การหมักหมมของตะกอนเลนกันบ่อ ทำให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค รวมถึงปัญหาในการบริหารจัดการบ่อพักน้ำ และการหมุนเวียนเปลี่ยนถ่ายน้ำในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งบางราย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรค จึงเป็นจุดอ่อนสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหานี้ในด้านดังกล่าว

3.1.4) ระบบชลประทานและการจัดการน้ำเพื่อการเลี้ยงกุ้ง

จากการสำรวจ พบว่า ระบบชลประทานในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีทั้งระบบชลประทานน้ำจืดและน้ำเค็ม แต่การเข้าถึงของระบบชลประทานการเลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากบางพื้นที่บ่อสำหรับการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรบางส่วนนั้นอยู่ห่างจากฝั่ง ทั้งนี้ การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลจำเป็นต้องอาศัยความเค็ม ดังนั้น ระบบชลประทานน้ำเค็มจึงมีความสำคัญเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่น และเพื่อเป็นประโยชน์กับระบบการหมุนเวียนน้ำและบำบัดบ่อเพื่อใช้ในฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เพื่อให้กุ้งมีสุขภาพและสุขอนามัยในการเลี้ยงที่ดี

นอกจากนี้ ระบบท่อส่งน้ำที่ใช้เพื่อส่งน้ำเข้าถึงบ่อฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลนั้น บางพื้นที่ยังคงประสบปัญหาชำรุดของท่อส่งน้ำ ขาดการปรับปรุงทำให้เกิดปัญหาในการใช้งานและส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงกุ้ง เนื่องจากน้ำถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดในการเลี้ยงกุ้ง และจำเป็นต้องมีการถ่ายเปลี่ยนน้ำเพื่อให้เกิดการบำบัดน้ำและลดการเกิดตะกอนเลนอีกช่องทางด้วย ซึ่งพบว่านอกจากระบบท่อส่งน้ำที่ชำรุดขาดการปรับปรุง ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ด้วย

ดังนั้น การชำรุดของระบบท่อส่งน้ำ และระบบชลประทานน้ำเค็มที่มีความสำคัญในการเพาะเลี้ยงกุ้ง ยังมีไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นจุดอ่อนสำคัญที่มีผลต่อศักยภาพในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลและสัตว์น้ำในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

3.1.5) ขาดการจัดการตะกอนเลน และการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่าเกษตรกรมีการบริหารจัดการฟาร์มโดยเป็นการเลี้ยงในระบบปิด มีบ่อพักน้ำ มีบ่อบำบัดเพื่อนำน้ำหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ มีระบบเติมอากาศในบ่อตลอดเวลา แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการตะกอนเลนที่ดี ทำให้ยังพบปัญหาการระบาดของโรคเป็นประจำ และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจำเป็นต้องมีเทคนิควิธีการเลี้ยงที่แตกต่างกันสำหรับการเลี้ยงกุ้งในแต่ละบ่อ โดยแต่ละบ่อเกษตรกรจำเป็นต้องลงทุนในการจัดเตรียมบ่อ การเตรียมน้ำให้มีความพร้อมก่อนการเพาะเลี้ยงกุ้ง การเตรียมความเค็มให้เหมาะสมกับการเลี้ยงกุ้ง การจัดการคุณภาพระหว่างการเลี้ยงให้มีความเป็นกรด - ด่าง ที่เหมาะสม ดังนั้น ตะกอนเลนจึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญในระบบการเพาะเลี้ยงกุ้งที่สำคัญ ที่ยังส่งผลกระทบต่อจัดการและการลงทุนเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล

3.1.6) ขาดการพัฒนาสายพันธุ์กุ้งทะเลที่มีคุณภาพ

การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่พบปัญหาที่สำคัญ คือ การพัฒนาสายพันธุ์กุ้งทะเลที่มีคุณภาพ เนื่องจากส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ขาดการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ ทำให้ขาดการแข่งขันและการพัฒนาสายพันธุ์ที่หลากหลายในการเลี้ยงกุ้งของเกษตรกร

ดังนั้น จุดอ่อนที่สำคัญสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงที่คือการพัฒนาสายพันธุ์กุ้งทะเลให้หลากหลายมากขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาสายพันธุ์กุ้งเพื่อเพิ่มการแข่งขันในพื้นที่ให้มีมากขึ้น

3.2) การตลาด

3.2.1) จำนวนผู้รวบรวม ล้ง ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่

จากการสำรวจในพื้นที่ พบว่า จำนวนผู้รวบรวม ล้ง ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนยังคงมีน้อย เมื่อเทียบกับปริมาณผลผลิตกุ้งในพื้นที่ เกิดจากแพกุ้งที่อยู่ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ส่วนมากเป็นผู้แทนของผู้รวบรวมและห้องเย็นจากพื้นที่ภาคกลาง โดยมีการประมูลซื้อขายแล้วรวบรวมผลผลิตกุ้งทะเลในพื้นที่เพื่อขนส่งผลผลิตกุ้งทะเลสำหรับแปรรูปให้กับห้องเย็นในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่หลักในการแปรรูปสินค้าประมงของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีการดำเนินธุรกิจด้านการประมงอย่างครบวงจร ตั้งแต่การผลิต การแปรรูปและการตลาด โดยมีความพร้อมด้านเรือประมง สะพานปลา และโรงงานแปรรูป รวมถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นที่ตั้งของสถานประกอบการที่ส่งออกสินค้าประมงไปยังต่างประเทศร้อยละ 80 และยังมีความเหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลางสำหรับห้องเย็นในการเก็บอาหารทะเลแช่แข็ง (Hub of Seafood)

ปัจจัยนี้ นับว่าเป็นจุดอ่อนสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ที่มีความจำเป็นในการช่วยให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงและผู้ประกอบการลดความเสี่ยงในการกระจายผลผลิตกุ้งทะเลไปยังพื้นที่ภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อแปรรูปก่อนส่งออก เนื่องจากสินค้ากุ้งทะเล เป็นสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย ดังนั้น การมีห้องเย็นและโรงงานแปรรูปสดน้ำสำหรับกุ้งทะเล หรือล้งในพื้นที่ จะสามารถลดต้นทุน และช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ได้

3.2.2) การขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคสินค้ากุ้งทั้งภายในและต่างประเทศ

การทำการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคสินค้ากุ้งทั้งภายในและต่างประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ซึ่งจากการศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า มีกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคกุ้งในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยชมรม สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่จัดขึ้นภายในพื้นที่ โดยจัดในช่วงที่ผลผลิตกุ้งออกมาสู่ตลาดมากเท่านั้น ทำให้ขาดการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งที่ต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ยังต้องพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐเป็นหลัก

3.2.3) การสร้างอัตลักษณ์สินค้ากุ้ง

จากการสำรวจ พบว่า การสร้างอัตลักษณ์หรือมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้ากุ้งผ่านการสร้างแบรนด์สินค้า และการบอกเล่าเรื่องราว (Story Telling) เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยในการยกระดับราคากุ้งและผลิตภัณฑ์ โดยต้องมีการพัฒนาด้าน Story branding, Brand image, Quality premium ให้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมด้านนี้ ภาครัฐมีการดำเนินการที่ล่าช้า ทำให้เกษตรกรยังคงขายได้ในราคาที่ผู้ซื้อกำหนด หรือราคาตลาดทั่วไป

3.3) มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกุ้งทะเล

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีฟาร์มที่ได้การรับรองตามมาตรฐาน GAP และโรงงานแปรรูปได้มาตรฐาน HACCP ซึ่งเป็นมาตรฐานฟาร์มของผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ตามที่กรมประมงในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ในการควบคุมดูแลการผลิตสัตว์น้ำ เพื่อให้ผู้บริโภค ได้บริโภคสัตว์น้ำที่มีคุณภาพและปลอดภัย และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลซึ่งเป็นสมาชิกของชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี และวิสาหกิจชุมชนชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร ที่ฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลได้รับมาตรฐาน BAP ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับของสหรัฐอเมริกา ขณะที่ฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเลของสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพรที่ฟาร์มนั้นได้รับการรับรองมาตรฐาน CoC แสดงถึงคุณภาพของกุ้งที่มีวิธีการเลี้ยงอย่างปลอดภัย ซึ่งแต่ละมาตรฐานที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับกุ้งทะเลนั้น มีส่วนในการช่วยพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะกุ้งทะเล ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ฟาร์มเพาะพันธุ์ และอนุบาล ตลอดจนถึงฟาร์มเพาะเลี้ยง เพื่อเป็นการครอบคลุมตลอดสายการผลิตกุ้งทะเล ตั้งแต่การผลิตลูกพันธุ์ การเลี้ยง การเก็บเกี่ยว และการขนส่งออกจากฟาร์ม ทั้งนี้ การผลิตกุ้งของเกษตรกรในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาวิธีการเลี้ยงให้ได้มาตรฐาน BAP มากขึ้น เนื่องจากตลาดต่างประเทศ มักจะยอมรับมาตรฐาน BAP มากขึ้น

ดังนั้น พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ถือเป็นแหล่งผลิตกุ้งที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งในและต่างประเทศ โดยได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ทั้งหมด นอกจากนี้ยังได้ทำมาตรฐาน BAP ควบคู่ไปด้วย ถึงร้อยละ 50.00 ซึ่งเป็นจุดแข็งในการแข่งขันในตลาดพรีเมียม โดยเฉพาะในตลาดอเมริกาและตลาดหลักอื่น ๆ

4) ค่านิยมร่วม (Shared Value)

การเลี้ยงกุ้งเป็นอาชีพที่มีการลงทุนสูง ทั้งในด้านฟาร์มเพาะเลี้ยง กระบวนการผลิต และการจัดการโรคระบาด ทำให้เกษตรกรส่วนมากในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมักจะเป็นลูกหลาน หรือญาติพี่น้องที่สืบทอดการเลี้ยงกุ้งกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งต้องอาศัยทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ต้องการเข้ามาดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งมีจำนวนน้อยลง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งรุ่นใหม่ ประสบปัญหาด้านข้อจำกัดด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน และด้านข้อมูลต่าง ๆ ทำให้แรงจูงใจในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีน้อยลง

5) รูปแบบ (Style)

รูปแบบหรือลักษณะการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง แม้ว่า จะมีโครงสร้างบริหารงานของภาครัฐที่ชัดเจน มีคณะกรรมการที่กำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในระดับประเทศ มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานซึ่งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนมีความพร้อมในการสนับสนุนการทำงานเพื่อขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหา แต่ยังคงขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับส่วนกลาง และหน่วยงานในระดับส่วนภูมิภาค ซึ่งทำให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่ ถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญสำหรับรูปแบบหรือลักษณะการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 ภาคใต้ตอนบน

6) บุคลากร (Staff)

6.1) เกษตรกร

เกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีทัศนคติในการปรับตัว พร้อมในการเรียนรู้ รวมถึงการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง นอกจากนี้ เกษตรกรยังมีความสนใจที่จะดำเนินการในเชิงธุรกิจมากขึ้น เช่น การส่งออกกุ้งไปต่างประเทศ จึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญของเกษตรกรในพื้นที่

6.2) ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบการแพรวบรวม ผู้ประกอบการห้องเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับฐานลูกค้าเดิม และยังมี ความสัมพันธ์ ที่ดีกับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจากแหล่งผลิตหลักในพื้นที่ เป็นทัศนคติที่ดีในการทำงานและดำเนิน ธุรกิจของผู้ประกอบการที่มีความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยผู้ประกอบการ มีการพัฒนาการผลิตตามความต้องการของลูกค้า มีความยืดหยุ่นสูง สามารถจัดส่งสินค้าได้ตามกำหนด มีการดัดแปลง รถตู้คอนเทนเนอร์เป็นห้องเย็น และเข้าไปรับผลผลิตกุ้งจากฟาร์มซึ่งได้คัดเลือกและคัดเกรดคุณภาพกุ้งแล้ว ทำให้สามารถรักษาคุณภาพของผลผลิต และลดความเสี่ยงจากการเน่าเสียของกุ้งระหว่างการขนส่ง นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมที่สามารถจะยกระดับสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (Premium)

6.3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นบุคลากรที่มีความพร้อมในการทำงาน รวมถึงการให้บริการและให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ตลอดเวลา และมีความพร้อมในการติดตามสถานการณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสินค้าประมง และสินค้ากุ้งทะเลที่ได้จากการเพาะเลี้ยงของเกษตรกร รวมถึงผู้ประกอบการในพื้นที่

7) ทักษะ (Skills)

7.1) เกษตรกร

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทักษะ องค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญ ด้านการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ให้เติบโตและได้มาตรฐานที่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งจำนวนเกษตรกรในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 13 ของเกษตรกรทั้งประเทศ แต่สามารถผลิตกุ้งได้ถึง 1 ใน 4 ของผลผลิตทั้งประเทศ มีเครือข่ายของ ภาครัฐและเอกชนในรูปแบบต่างๆ เช่น วิทยาลัยชุมชน ชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง และเครือข่ายผู้เลี้ยง กุ้งไทย ซึ่งมีความพร้อมในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล และเทคโนโลยี การเลี้ยงกุ้งทะเลในรูปแบบใหม่ที่มีการพัฒนาจากการเลี้ยงแบบเดิมเป็นการเลี้ยงในบ่อแบบกึ่งพัฒนา โดยเลี้ยงในบ่อดินแบบมีการปูผ้าพลาสติก PE มากขึ้น ทำให้ผลผลิตกุ้งให้มีคุณภาพ และสะดวกต่อการจัดการ กับปัญหาเรื่องโรคเมื่อเปรียบเทียบกับ การเลี้ยงกุ้งในบ่อดินแบบปกติ นอกจากนี้ เกษตรกรยังได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ระบบ Rest Way เป็นการส่งน้ำในการเลี้ยงทางเดียว ระบบ Aqua IoT (Aquaculture Internet of Things) มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตต่อไร่สูง โดยในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีผลผลิตกุ้งทะเลเฉลี่ย 2.12 - 2.13 ตันต่อไร่ ในปีการผลิต 2562 - 2563 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) ซึ่งสูงกว่าผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่น โดยเฉพาะพื้นที่ภาคกลางที่มีผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 1.45 - 1.50 ตันต่อไร่

7.2) ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการแพรวบรวมน ผู้ประกอบการห้องเย็นและโรงงานแปรรูป มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญในด้านการตลาด และมีความสามารถในการผลิต ซึ่งครอบคลุมในด้านการคัดเลือกขนาดและคัดเกรดของกุ้งจากบ่อเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า และยังมี ความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ลูกชิ้นกุ้ง กุ้งชุบแป้งทอด เกี้ยวกุ้ง ฯลฯ และได้ มาตรฐานตามความต้องการของประเทศคู่ค้า

7.3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้อง กับการเพาะเลี้ยงกุ้ง มีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ทั้งในด้านการให้คำปรึกษา บริหารจัดการรักษาโรคที่เกิดขึ้นกับกุ้ง การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง รวมถึงการรับ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการทำงานในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งผ่านโครงการ ตามนโยบายของภาครัฐ

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน โดย McKinsey 7's Model สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 4.1

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน โดย McKinsey 7's Model

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

ปัจจัย	รายการ	จุดแข็ง/จุดอ่อน
1. กลยุทธ์ (Strategy) 1.1 แผน ยุทธศาสตร์	W9 มีแผนภาพรวมยุทธศาสตร์กุ้ง ฉบับที่ 1- 3 และแผนปฏิบัติการกุ้งทะเลปี 2563 – 2565 ในระดับประเทศ แต่ขาดแผนในการพัฒนาเชิงพื้นที่	จุดอ่อน

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ปัจจัย	รายการ	จุดแข็ง/จุดอ่อน
2. โครงสร้าง (Structure)		
2.1 โครงสร้างองค์กร		
	S4 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจนทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับส่วนภูมิภาค	จุดแข็ง
3. ระบบ (System)		
3.1 การผลิต		
	S5 มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลอย่างเข้มแข็งในพื้นที่ ทั้งในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร ชมรม สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เพื่อพัฒนาวางแผนการเพาะเลี้ยงที่ให้ความช่วยเหลือแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง การวางแผนการผลิต แผนการตลาด ระหว่างสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งภายในกลุ่ม	จุดแข็ง
	S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์มทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตกุ้งทะเลต่อไร่สูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น	จุดแข็ง
	W1 ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง	จุดอ่อน
	W2 การเลี้ยงกุ้งทะเลเกิดการระบาดของโรคต่าง ๆ เช่น โรค EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคชี้ขาว เป็นต้น เป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นกับกุ้งเป็นประจำ	จุดอ่อน
	W4 ขาดการพัฒนาสายพันธุ์กุ้งทะเลที่มีคุณภาพ เนื่องจากส่วนใหญ่ยังเป็นผูกขาดการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ ทำให้ขาดการแข่งขันและการพัฒนาสายพันธุ์ที่หลากหลายในการเลี้ยงกุ้งของเกษตรกร	จุดอ่อน
	W8 การเลี้ยงกุ้งทำให้เกิดตะกอนเลนในบ่อซึ่งไม่สามารถนำไปปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้จำเป็นต้องมีการบำบัดหรือการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ	จุดอ่อน

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ปัจจัย	รายการ	จุดแข็ง/จุดอ่อน
	W11 ระบบชลประทานน้ำเค็มมีความจำเป็นในการเลี้ยงกุ้ง และเพื่อบำบัดหมุนเวียนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	จุดอ่อน
	W12 ระบบท่อส่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง ยังมีการจัดการที่ไม่ดี และยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	จุดอ่อน
3.2 การตลาด	W5 จำนวนผู้รวบรวม ล้ง ห้องเย็นและโรงงานแปรรูปในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนยังคงมีน้อย เมื่อเทียบกับปริมาณผลผลิตกุ้งในพื้นที่	จุดอ่อน
	W6 ขาดการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ โดยที่ผ่านมามีกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมของชมรม สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่จัดขึ้นภายในพื้นที่ ในช่วงที่ผลผลิตกุ้งออกมาสู่ตลาดมาก และเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก	จุดอ่อน
	W7 ขาดการสร้างแบรนด์สินค้า ผ่านการบอกเล่าเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้า เป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นในการสร้างความน่าสนใจของสินค้า และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งของไทยในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ซึ่งในพื้นที่ยังขาดการสร้าง story ในตัวสินค้า ทำให้เกษตรกรขายได้ในราคาที่ไม่สูงกำหนดหรือราคาตลาดทั่วไป	จุดอ่อน
3.3 การรับรองมาตรฐาน	S3 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งและโรงงานแปรรูปมีการผลิตที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น มาตรฐาน GAP, BAP, HACCP, GMP เป็นต้น และสามารถทำการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) สำหรับผลผลิตกุ้งทะเลถึงแหล่งที่มาของฟาร์มเพาะเลี้ยงหรือโรงงานแปรรูปในการผลิตและการแปรรูปได้	จุดแข็ง

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ปัจจัย	รายการ	จุดแข็ง/จุดอ่อน
4. ค่านิยมร่วม (Shared Value)	W3 ขาดแคลนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งรุ่นใหม่ที่หันมาเลี้ยงกุ้งจากการประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง	จุดอ่อน
5. รูปแบบ (Style)	W10 มีโครงสร้างบริหารงานของภาครัฐที่ชัดเจน มีคณะกรรมการที่กำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในระดับประเทศ แต่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับส่วนกลาง และหน่วยงานในระดับส่วนภูมิภาค ซึ่งทำให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่	จุดอ่อน
6. บุคลากร (Staff)		
6.1 เกษตรกร	S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีความพร้อมการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี	จุดแข็ง
6.2 ผู้ประกอบการ	S2 มีความยืดหยุ่นสูง สามารถจัดส่งสินค้าได้ตามกำหนด และสามารถยกระดับสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (premium)	จุดแข็ง
6.3 เจ้าหน้าที่รัฐ	S7 เป็นบุคลากรที่มีความพร้อมด้านทัศนคติในการปรับตัวในการทำงาน รวมถึงการบริการและให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ตลอดเวลา และมีความพร้อมในการติดตามสถานการณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสินค้าประมงและสินค้ากุ้งทะเลที่ได้จากการเพาะเลี้ยงของเกษตรกร รวมถึงผู้ประกอบการในพื้นที่	จุดแข็ง
7. ทักษะ (Skill)		
7.1 เกษตรกร	S1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่จะมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงกุ้งทะเลให้เติบโตและได้มาตรฐานที่ตรงกับความต้องการของตลาด	จุดแข็ง

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ปัจจัย	รายการ	จุดแข็ง/จุดอ่อน
7.2 ผู้ประกอบการ	S2 ผู้ประกอบการแพรวบรวมน รวมทั้งผู้ประกอบการห้องเย็นและโรงงานแปรรูปมีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ลูกชิ้นกุ้ง กุ้งชุบแป้งทอด กุ้งกึ่ง ฯลฯ และได้มาตรฐานตามความต้องการของประเทศคู่ค้า	จุดแข็ง
7.3 เจ้าหน้าที่รัฐ	S7 มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง	จุดแข็ง

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยใช้ Diamond Model

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของเกษตรกร และการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ซึ่งผลการวิเคราะห์ในแต่ละปัจจัย มีดังนี้

1) **เงื่อนไขปัจจัยด้านการผลิต** เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ประกอบด้วย ระบบการขนส่ง ระบบสาธารณสุขโรค ระบบการสื่อสาร ปัจจัยด้านแหล่งเงินทุน เป็นต้น สามารถสร้างศักยภาพที่เป็นโอกาสหรืออุปสรรคให้แก่อุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ดังนี้

1.1) โครงสร้างพื้นฐาน

1.1.1) ด้านระบบขนส่ง ในพื้นที่ที่มีความพร้อมและความได้เปรียบด้านเส้นทางคมนาคม โดยมีถนนเพชรเกษมที่มีช่องทางจราจรฝั่งละ 4 ช่อง เป็นถนนสายหลักในการขนส่งทางบก ซึ่งสะดวกกับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและผู้ประกอบการในการขนส่งผลผลิตกุ้งจากฟาร์มเพาะเลี้ยงไปยังห้องเย็นและโรงงานแปรรูปในพื้นที่ภาคกลาง นอกจากนี้ รถไฟ เป็นระบบขนส่งทางรางที่มีความพร้อมในพื้นที่ด้วย โดยเฉพาะพื้นที่ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งมีสถานีรถไฟหลักตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

สำหรับด้านสนามบินหรือท่าอากาศยานในพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีท่าอากาศยานครบทุกจังหวัด และอยู่ใกล้กับท่าอากาศยานภูเก็ต ซึ่งนอกจากที่เป็นท่าอากาศยานนานาชาติหลักของภาคใต้แล้ว ยังเป็นศูนย์กลางในการขนส่งและส่งออกกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีน ซึ่งเป็นตลาดส่งออกกุ้งทะเลหลักของประเทศไทย ซึ่งมีเที่ยวบินตรงจากพื้นที่ไปยังประเทศจีน

1.1.2) ระบบไฟฟ้า พบว่า มีระบบไฟฟ้าในพื้นที่อย่างทั่วถึง ทำให้มีความสะดวกในการใช้ไฟฟ้าเพื่อการเลี้ยงกุ้ง โดยการเลี้ยงกุ้งบางบ่อในพื้นที่จำเป็นต้องมีการใช้ไฟฟ้าตลอด 24 ชั่วโมง

1.1.3) ระบบออนไลน์

ปัจจุบันมีช่องทางการตลาดที่หลากหลาย นอกเหนือจากช่องทางการตลาดแบบปกติที่มีการซื้อขายในลักษณะค้าส่งและค้าปลีกผ่านตลาดกลาง โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) ที่มีการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, Line, Instagram, Lazada, Shopee และ Alibaba เป็นต้น ซึ่งผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้โดยตรงและมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ลดความเสียหายจากการที่พ่อค้าคนกลางขายให้

ผู้บริโภคในราคาที่สูง และผู้ผลิตก็สามารถขายสินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรง โดยไม่ถูกตราคารับซื้อจากพ่อค้าคนกลางในพื้นที่

1.2) ปัจจัยด้านกายภาพ

1.2.1) สภาพภูมิประเทศ พบว่า พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เนื่องจากมีพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning)

1.2.2) สภาพภูมิอากาศ พบว่า พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้ง โดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม และไม่มีฤดูมรสุมที่รุนแรง ดังเช่นพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างจึงสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี

1.3) ปัจจัยด้านแหล่งเงินทุน พบว่า การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยง และผู้ประกอบการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้งมีข้อจำกัดบางประการเนื่องจากสถาบันการเงินมีมุมมองเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลว่าเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้สูง ขณะเดียวกันมีความเสี่ยงในการลงทุนสูงด้วย ส่งผลต่อการตัดสินใจในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญสำหรับผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล จึงเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนเพื่อเพาะเลี้ยงกุ้งโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย

1.4) ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์

แรงงานไทยในภาคอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มลดลง ทำให้มีความจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในการเพาะเลี้ยงและการแปรรูป โดยพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีพื้นที่บางส่วนที่ติดชายแดน จึงสามารถนำเข้าแรงงานต่างด้าวผ่านด่านชายแดนจังหวัดระนอง รวมถึงด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนได้ง่ายและมีความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงาน

2) เြื่อนใจด้านอุปสงค์

2.1) ทิศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้ากุ้ง

ปัจจุบันผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เป็นแหล่งผลิตกุ้งที่มีคุณภาพสูง มีการเลี้ยงที่ได้รับมาตรฐาน BAP ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ต่างประเทศยอมรับ และมีการจัดการพื้นที่ก่อนการเลี้ยงเพื่อลดปริมาณสารอินทรีย์ตั้งต้นในบ่อ ซึ่งเป็นแหล่งก่อโรค มีการใช้จุลินทรีย์และการให้ออกซิเจนเพื่อช่วยลดปริมาณสารอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้กุ้งโตได้ขนาด และผู้บริโภคมีความเชื่อมั่น โดยผู้บริโภคภายในประเทศส่วนใหญ่นิยมบริโภครูปแบบสินค้าที่เป็นกุ้งสด และกุ้งต้ม ขณะที่ผู้บริโภคต่างประเทศนิยมบริโภคกุ้งในรูปแบบกุ้งสดและกุ้งแปรรูปที่เป็นอาหารสำเร็จรูปทั้งในลักษณะแช่เย็นหรือแช่แข็ง ซึ่งผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในการบริโภคกุ้งของไทยอย่างต่อเนื่อง

2.2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตลาด

ปัจจุบันประเทศไทย และหลายประเทศทั่วโลกกำลังประสบกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา- 2019 (COVID - 19) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายปี 2562 พบครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และหลังจากนั้นไวรัสได้เกิดการกลายพันธุ์และแพร่ระบาดเป็นวงกว้างไปทั่วโลก ทำให้รัฐบาลของหลายประเทศจำเป็นต้องมีมาตรการจำกัดการเดินทางเข้าออกประเทศ หรือล็อกดาวน์ (lock down) นอกจากนี้ ภัยธรรมชาติในปัจจุบันสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์และแนวโน้มการเติบโตของตลาดกุ้ง

2.3) ราคา

ราคากุ้งของไทยในปัจจุบันสูงกว่าประเทศคู่แข่ง โดยส่วนใหญ่ราคากุ้งที่เกษตรกรได้รับ ถูกกำหนดมาจากราคากุ้งในตลาดโลก (Price taker) ซึ่งผันแปรไปตามอุปสงค์และอุปทานกุ้งในตลาดโลก และรวมทั้งอุปสงค์และอุปทานกุ้งในประเทศไทยด้วย ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ของโลก ทำให้การเปลี่ยนแปลงของปริมาณผลผลิตกุ้งของไทยส่งผลกระทบต่อราคากุ้งโลกพอสมควร นับตั้งแต่การระบาดของโรคกุ้งตายด่วน (EMS) ในปี 2556 เป็นต้นมา รวมทั้งความเข้มงวดของมาตรการควบคุมของการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU) ของประเทศคู่ค้า เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ทำให้ราคากุ้งไม่มีเสถียรภาพจนถึงปัจจุบัน สำหรับปี 2563 ราคากุ้งของไทย ขนาด 70 ตัว/กิโลกรัม เฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 144 บาท ขณะที่ราคากุ้งขนาดเดียวกันของประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย และ อินเดีย มีราคาเฉลี่ยในปี 2563 อยู่ที่กิโลกรัมละ 134.42, 126.83 และ 116.08 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ราคากุ้งของไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่งค่อนข้างมาก ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งไทยในตลาดต่างประเทศ

3) อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และสนับสนุน

อุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องและสนับสนุน ได้แก่ ผู้จำหน่ายวัตถุดิบกิจกรรมการแปรรูป ตัวแทนจำหน่าย ซึ่งในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีความพร้อมทางด้านฟาร์มเพาะเลี้ยงของเกษตรกร ถึงแม้ว่าจำนวนโรงเพาะฟักพันธุ์กุ้งทะเล ห้องเย็นและโรงงานแปรรูปในพื้นที่จะมีน้อย โดยโรงเพาะฟักพันธุ์กุ้งทะเลในพื้นที่ ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมประมง มีอยู่ 1 แห่ง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และดำเนินการโดยบริษัทรายใหญ่ของภาคเอกชน จำนวน 2 แห่ง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมพร สำหรับห้องเย็นและโรงงานแปรรูปในพื้นที่เป็นการดำเนินการโดยภาคเอกชน ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทรายใหญ่ 2 บริษัท ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีความพร้อมในการเชื่อมโยงกับการผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์ (ปลาป่น) รวมทั้งเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว และมีชื่อเสียงของประเทศไทย เช่น ภูเก็ต เกาะสมุย เกาะสิมิลัน เกาะพะงัน เกาะเต่า เกาะพะยาม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ และสามารถสร้างรายได้และมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นการกระตุ้นการบริโภคและการใช้จ่ายให้กับชุมชนในพื้นที่

4) การแข่งขันและกลยุทธ์ทางธุรกิจ

4.1) การเปิดเสรีทางการค้า

การเปิดเสรีทางการค้า AFTA ทำให้ภาชีนำเข้า-ส่งออกสินค้าประมงระหว่างประเทศสมาชิก เหลือร้อยละ 0 ส่งผลให้ไทยมีโอกาสส่งออกสินค้ากุ้งไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้มากขึ้น โดยเฉพาะเมียนมาที่มีการนำเข้ากุ้งจากไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก้าวขึ้นเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับ 4 ของไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากรอบการเจรจาทางการค้าตามกรอบการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ไทยยังคงเสียเปรียบในการเจรจาทางการค้าตามกรอบนี้กับสหภาพยุโรป โดยปัจจุบันไทยมีข้อตกลงทางการค้าเสรี (FTA) แล้วจำนวน 13 ฉบับกับ 18 ประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการเปิดตลาด ขณะที่แนวโน้มการทำ FTA ปัจจุบัน เป็นการเน้นการทำความตกลงที่มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งในแง่ระดับการเปิดตลาดและการจัดระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการทำธุรกิจและการค้าที่เพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเทศคู่แข่งในการส่งออกกุ้งของไทย เช่น เอกวาดอร์ ซึ่งมีผลผลิตกุ้งมากที่สุดในโลก และราคากุ้งมีราคาสูง มีความได้เปรียบจากเข้าร่วมเป็นสมาชิกตามกรอบความร่วมมือ LAFTA หรือกรอบการค้าเสรีกลุ่มประเทศละตินอเมริกา ที่เอกวาดอร์ได้สิทธิจากการเจรจาทางภาชีร้อยละ 0 และทำให้

มีนักลงทุนเข้ามาลงทุนในเอกวาดอร์เพิ่มขึ้น รวมถึงการทำ ความตกลงความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่นำเข้ากุ้งทะเลรายใหญ่ของโลก ทำให้เอกวาดอร์สามารถส่งออกกุ้งไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาได้เป็นจำนวนมาก และมีสัดส่วนการส่งออกกุ้งในตลาดสหรัฐอเมริกาที่สูง

4.2) สถานะการลงทุน

การลงทุนในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนรายใหญ่ที่มีเงินลงทุนสูง และมีนักลงทุนรายอื่นเข้ามาในพื้นที่ไม่มากนัก เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการลงทุน โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ด้านภาษี รวมถึงมาตรการอื่นๆ เช่น มาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ทางภาษี (Non-Tariff Barriers) ตลอดจนการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลก ทำให้ไทยเสียเปรียบด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง นับตั้งแต่ไทยถูกตัดสิทธิ Generalized System of Preference (GSP) หรือระบบสิทธิพิเศษทั่วไปจากสหภาพยุโรปในปี 2558 ซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักของไทย ทำให้การส่งออกกุ้งในตลาดยุโรปลดลงอย่างมาก นอกจากนี้ ไทยยังได้รับใบเหลืองจากสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558 เกี่ยวกับประเด็นการทำประมง ที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และการควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing: IUU) รวมทั้ง ประเทศผู้นำเข้าหลักอย่างสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons Report: TIP Report) หมายถึง ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมาย ด้านการค้ามนุษย์ของสหรัฐฯ และไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ทำให้ประเทศไทยถูกจัดลำดับให้อยู่ในกลุ่ม Tier 3 หมายถึง การที่ประเทศไทยยังมีมาตรการดำเนินการไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในปี 2558 ทำให้อุตสาหกรรมประมงที่มีการใช้แรงงานถูกเฝ้าระวังและควบคุม ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตกุ้งของไทยสูงขึ้น ทำให้ไทยเสียเปรียบคู่แข่งรายอื่น

ขณะที่ประเทศคู่แข่งที่ของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดีย มีกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เช่น เอกวาดอร์อยู่ในกรอบความร่วมมือ LAFTA เวียดนาม อยู่ในกรอบความร่วมมือ CPTPP อินโดนีเซีย อยู่ในกรอบความร่วมมือ RCEP ซึ่งทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนจากประเทศผู้นำเข้ากุ้ง เช่น ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ประเทศไทยเสียเปรียบทางการค้ามากขึ้น และความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งไทยลดลง

5) บทบาทของภาครัฐ

5.1) กฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีหลากหลาย ซึ่งบางข้อกฎหมายเอื้ออำนวยและสนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง และบางข้อกฎหมายเป็นอุปสรรคต่ออุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินสำหรับกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง และอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ซึ่งแต่ละข้อกฎหมายส่งผลต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง และผู้ประกอบการห้องเย็นและโรงงานแปรรูปในพื้นที่ ดังนี้

กฎหมายเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ด้วยการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลถูกกำหนดให้เป็นกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการกำหนดกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม พ.ศ. 2559 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง และมาตรา 76 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ดังนั้น พื้นที่สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะพื้นที่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจะใช้ที่ดินทำกินจำเป็นต้องเลี้ยงกุ้งโดยปฏิบัติตามมาตรา 77

แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ซึ่งพื้นที่เลี้ยงกุ้งของ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่าเป็นจังหวัดที่มีชื่อตามประกาศที่ถูกกำหนดเป็นเขตการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในการเพาะเลี้ยงกุ้งในพื้นที่สร้างความเชื่อมั่นในการซื้อขายกุ้งจากแหล่งผลิตที่ถูกต้องตามกฎหมายและสามารถตรวจสอบได้

นอกจากนี้ กรมประมงได้มีการควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการจัดแจ้งประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ประเภทการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลตามมาตรา 78 (1) แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 พบว่า ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีผู้มาแจ้งประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ประเภทการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 3,974 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.97 ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ประเภทการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลทั่วประเทศ ซึ่งเป็นโอกาสให้ภาครัฐสามารถตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินในพื้นที่ พบว่า พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีพื้นที่ที่ถูกจัดสรรเพื่อใช้การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งมีความเหมาะสม และผู้เลี้ยงกุ้งได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 9 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการห้ามเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความเค็มในพื้นที่น้ำจืด ทั้งนี้ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งบางราย รวมถึงผู้ประกอบการโรงงานแปรรูป ประสบปัญหาในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ โดยเฉพาะเกษตรกรรายที่มีฟาร์มเลี้ยงกุ้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงกุ้งทะเล แต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่นี้ได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ภายใต้การควบคุมเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้ภาครัฐต้องมีการเวนคืนที่ดิน ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและผู้ประกอบการมีมุมมองเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากพื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงมีความซับซ้อนทางกฎหมาย และอาจสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับผู้เลี้ยงกุ้ง รวมถึงผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน คือ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561 ตามมาตรา 64 และบันทึกข้อตกลงหรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ (Memorandum of Understanding: MOU) พบว่า เป็นโอกาสในการนำเข้าแรงงานต่างด้าวสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งและการทำห้องเย็น และโรงงานแปรรูป โดยพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน สามารถนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมา ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายทั้ง 2 ข้อ คือ สามารถนำเข้าแรงงานต่างด้าวได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยคนต่างด้าวซึ่งเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย ถ้าได้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีบัตรผ่านแดนหรือบัตรอื่นใดทำนองเดียวกันที่อธิบดีกำหนด อาจได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้ทำงานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาลและในท้องที่ที่กำหนด ซึ่งพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ถือว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ นายจ้างสามารถนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานตามบันทึกข้อตกลงหรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ (Memorandum of Understanding: MOU) ซึ่งการจัดส่งแรงงานเมียนมามาทำงานในกิจการประมงทะเลภายใต้ MOU มีข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบแล้ว

อย่างไรก็ตาม ข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน จึงสร้างความสับสนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและผู้ประกอบการ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่หลากหลาย ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการประสานงานเพื่อดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.2) นโยบายของภาครัฐ

5.2.1) นโยบายตลาดนำการผลิต

นโยบายตลาดนำการผลิต เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ เพื่อแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำและต่อเนื่อง และเพื่อให้การบริหารจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรเกิดประสิทธิภาพ เกิดการดำเนินงานที่บูรณาการและเสริมสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อเพิ่มผลิตภัณท์มวลรวมภาคเกษตร การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เกษตรกรกับผู้ประกอบการมีรายได้ที่แน่นอนและมั่นคง มีการขับเคลื่อนด้วยหลักแนวคิดเกษตรผลิต - พาณิชย์ตลาด โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพของโลก และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ โดยใช้กลยุทธ์การสร้างฐานข้อมูลเดียวกัน (Single Big Data) การสร้างแพลตฟอร์มกลางเกษตรผลิต - พาณิชย์ตลาด การสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพ มาตรฐานความปลอดภัยและการตรวจสอบย้อนกลับ และการพัฒนาคนและผลิตภัณท์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด

ดังนั้น นโยบายตลาดนำการผลิต เป็นนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูป ด้วยวิธีการต่างๆที่เป็นประโยชน์และสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ ในการพัฒนาในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาต่อยอดผลิตภัณท์ให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพได้ ซึ่งสามารถใช้นโยบายนี้ในการขับเคลื่อนดำเนินงานในระดับพื้นที่ได้

5.2.2) นโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio - Circular - Green Economy: BCG)

นโยบาย BCG เป็นนโยบายที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ บนจุดแข็งด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ส่งเสริมการนำความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร รวมถึงการพัฒนาทรัพยากร และวัสดุที่เหลือใช้จากภาคเกษตรให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และมุ่งเน้นการผลิตที่เป็นมิตรและยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น นโยบายนี้เป็นประโยชน์และสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในพื้นที่ในการพัฒนาผลิตภัณท์สินค้ากึ่งให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ มีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสนองต่อความต้องการของตลาดในปัจจุบันได้ และสามารถนำส่วนเหลือที่ได้จากการเลี้ยงกึ่งมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.2.3) นโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

นโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับภาคและระดับพื้นที่อย่างทั่วถึง โดยสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน รวมถึงการบูรณาการดำเนินงานและงบประมาณของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภาคและระดับพื้นที่เพื่อให้การบริหารและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น นโยบายนี้เป็นประโยชน์และสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในพื้นที่ ให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น ทั้งนี้ ได้มีการประกาศระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 เรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะช่วยผลักดันอุตสาหกรรมกึ่งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ให้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

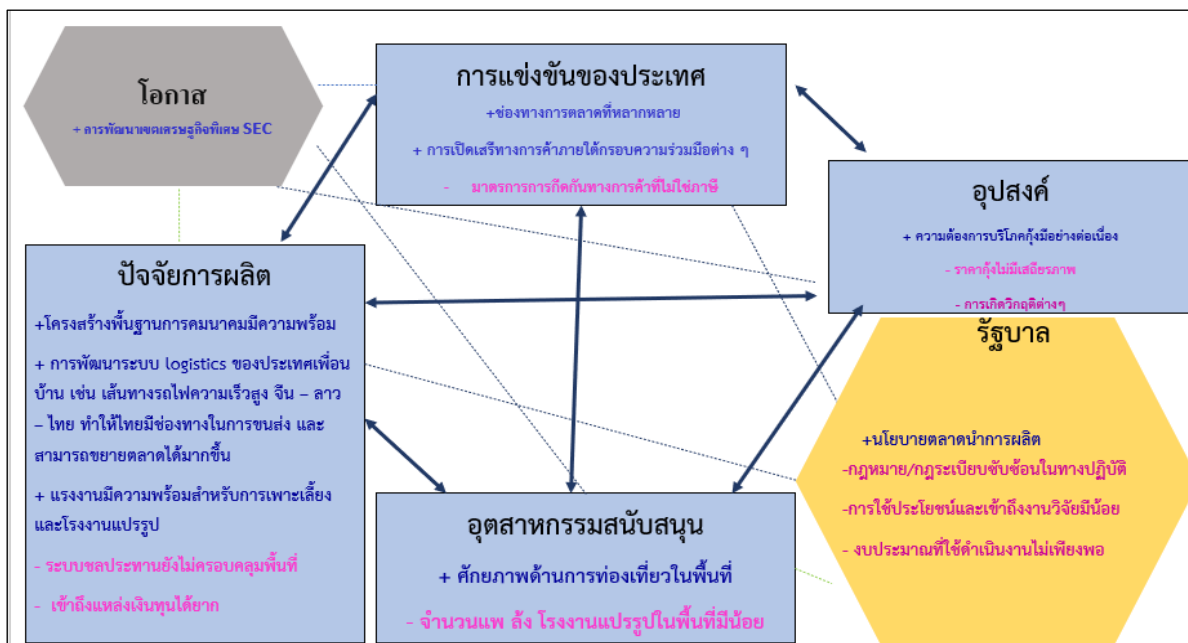
5.3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกุ้งทะเล

งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกุ้งทะเลนั้นมีหลายเรื่อง และมีประเด็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและต่อยอดให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงได้ โดยเฉพาะนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตกุ้ง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยังมีการใช้ประโยชน์ที่ไม่ครอบคลุมทุกมิติ เนื่องจากการถูกจำกัดในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาในการค้นคว้า เป็นอุปสรรคต่อการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีความจำเป็นมากสำหรับการพัฒนาศักยภาพให้กับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงต่อไป

6) โอกาส

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมกุ้งในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีโอกาสที่จะขยายตลาดและมีช่องทางการค้าเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการขับเคลื่อนการค้าเนินงานภายใต้ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) ที่ส่งเสริมให้เกิดการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับภาคและระดับพื้นที่อย่างทั่วถึง โดยสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของประชาชน รวมถึงการบูรณาการดำเนินงานและงบประมาณของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภาคและระดับพื้นที่ เพื่อให้การบริหารและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โดย Diamond Model สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 4.2

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โดยใช้ Diamond Model

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรคของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

ปัจจัย	รายการ	โอกาส/อุปสรรค
1. เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต		
1.1 โครงสร้างพื้นฐาน		
1.1.1 ระบบขนส่ง	O6 โครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เช่น เส้นทางคมนาคม มีความพร้อมทำให้เกิดความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการ O10 การพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย ทำให้ไทยมีช่องทางในการขนส่งและสามารถขยายตลาดมากขึ้น	โอกาส โอกาส
1.1.2 ระบบไฟฟ้า	O6 โครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เช่น ระบบไฟฟ้า มีความพร้อมทำให้เกิดความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการ	โอกาส
1.1.3 เทคโนโลยีสื่อสารกับการพัฒนาช่องทางการตลาด	O4 มีช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook Line Instagram Lazada Shopee Alibaba เป็นต้น	โอกาส
1.2 สภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ	O1 พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เนื่องจากมีพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning) O2 สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้ง โดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม และไม่มีฤดูมรสุมที่รุนแรง จึงสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี	โอกาส โอกาส

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรคของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ปัจจัย	รายการ	โอกาส/อุปสรรค
1.3 ทรัพยากรทุน	T5 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน เนื่องจากสถาบันการเงิน มองว่าการลงทุนเลี้ยงกุ้ง เป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง	อุปสรรค
1.4 ทรัพยากรบุคคล	O5 มีจำนวนแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่พร้อมในการสนับสนุนทั้งการเพาะเลี้ยงและการแปรรูปที่เพียงพอ และสะดวกในการเคลื่อนย้าย โดยเฉพาะชายแดนจังหวัดระนอง	โอกาส
2. เงื่อนไขด้านอุปสงค์	O3 ความต้องการบริโภคสินค้ากุ้งทั้งตลาด ภายในประเทศและต่างประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	โอกาส
	T6 ความไม่มีเสถียรภาพของราคากุ้ง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งของไทย ในตลาดต่างประเทศลดลง	อุปสรรค
	T9 การเกิดภาวะวิกฤติต่างๆ เช่น โรคอุบัติใหม่ ภัยธรรมชาติ ที่ไม่สามารถควบคุมได้	อุปสรรค
3. อุตสาหกรรมต่อเนื่องและสนับสนุน	O9 ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เกาะสมุย ภูเก็ต เกาะพะเยา เกาะหัวใจมรกต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่	โอกาส
4. การแข่งขันและกลยุทธ์ทางธุรกิจ		
4.1 การเปิดเสรีทางการค้า	O11 การเปิดเสรีทางการค้ากรอบความร่วมมือต่าง ๆ เช่น AFTA ทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งสินค้ากุ้งไปตั้งตลาดดังกล่าวมากขึ้น	โอกาส

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรคของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ปัจจัย	รายการ	โอกาส/อุปสรรค
4.2 สภาวะการลงทุน	T3 มาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ถูกนำมาใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมของประเทศผู้นำเข้ากุ้งทะเลมากขึ้น ทำให้ไทยเสียเปรียบคู่แข่ง ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยลดลง	อุปสรรค
5. บทบาทของภาครัฐ		
5.1 กฎหมาย	T4 การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและมีกฎหมายจากหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการมีข้อจำกัดในการประกอบกิจการ และมีความยุ่งยากในการติดต่อประสานงาน	อุปสรรค
5.2 นโยบายของภาครัฐ	O7 ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูป ด้วยแนวคิดต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย BCG และนโยบายตลาดนำการผลิต โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	โอกาส
	T7 งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนดำเนินงานต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	อุปสรรค
5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกุ้งทะเล	T8 งานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ที่ครอบคลุมทุกมิติ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการค้นคว้า และการเข้าถึงแหล่งข้อมูล	อุปสรรค
6. โอกาส	O8 การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบนเอื้อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น	โอกาส

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.3 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ด้วย McKinsey 7's Model และปัจจัยภายนอกด้วย Diamond Model ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ทำให้สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1.1) S1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่มีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงกุ้งทะเลให้เติบโตและได้มาตรฐานที่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งจำนวนเกษตรกรในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 13 ของเกษตรกรทั่วประเทศ แต่สามารถผลิตกุ้งได้ถึง 1 ใน 4 ของผลผลิตทั้งประเทศ

1.2) S2 ผู้ประกอบการแพรวบรวม รวมทั้งผู้ประกอบการห้องเย็นและโรงงานแปรรูป มีความสัมพันธ์ที่ดีกับฐานลูกค้าเดิม รวมทั้งมีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ลูกชิ้นกุ้ง กุ้งชุบแป้งทอด เกี๊ยวกุ้ง ฯลฯ และได้มาตรฐานตามความต้องการของประเทศคู่ค้า มีความยืดหยุ่นสูง สามารถจัดส่งสินค้าได้ตามกำหนด และสามารถยกระดับสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (Premium)

1.3) S3 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งและโรงงานแปรรูปมีการผลิตที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น มาตรฐาน GAP BAP HACCP GMP เป็นต้น และสามารถทำการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) สำหรับผลผลิตกุ้งทะเลถึงแหล่งที่มาของฟาร์มเพาะเลี้ยงหรือโรงงานแปรรูปในการผลิตและการแปรรูปได้

1.4) S4 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจนทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับส่วนภูมิภาค

1.5) S5 มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลอย่างเข้มแข็งในพื้นที่ ทั้งในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร ชมรม สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เพื่อพัฒนาวางแผนการเพาะเลี้ยงที่ให้ความช่วยเหลือแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง การวางแผนการผลิต แผนการตลาด ระหว่างสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งภายในกลุ่ม

1.6) S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตกุ้งทะเล เฉลี่ย 2.12 - 2.13 ตันต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่น โดยเฉพาะพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งมีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยที่ 1.45 - 1.50 ตันต่อไร่

1.7) S7 เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และมีความพร้อมในการให้บริการความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลตลอดเวลา

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1) W1 ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง เนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูง โดยเฉพาะค่าไฟฟ้า ค่าอาหารกุ้ง ค่าจ้างแรงงาน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายหลักในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

2.2) W2 การเลี้ยงกุ้งทะเลเกิดการระบาดของโรคต่าง ๆ เช่น โรค EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคซีขาว เป็นต้น ซึ่งเป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นกับกุ้งเป็นประจำ จึงมีความเสี่ยงในการบริหารจัดการเรื่องโรคและทำให้เกิดต้นทุนแฝง

2.3) W3 ขาดแคลนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งรุ่นใหม่ที่หันมาเลี้ยงกุ้งจากการประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งส่วนมากผู้ที่ทำการเพาะเลี้ยงและดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งมักจะเป็นลูกหลาน หรือญาติพี่น้องที่สืบทอดวิชาเลี้ยงกุ้งกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเท่านั้น

2.4) W4 พื้นที่ที่มีโรงเพาะฟักลูกพันธุ์กุ้งจำนวนน้อย ส่วนใหญ่ยังเป็นผูกขาดการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ ทำให้ขาดการแข่งขันและการพัฒนาสายพันธุ์ที่ดีในการเลี้ยงกุ้งของเกษตรกร

2.5) W5 จำนวนผู้รวบรวม ล้าง ห้างเย็น และโรงงานแปรรูปและในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนยังคงมีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิต ทำให้ผู้รวบรวมผลผลิตกุ้งทะเลในพื้นที่ ต้องขนส่งผลผลิตกุ้งมาแปรรูปในพื้นที่ภาคกลาง ส่งผลให้ต้นทุนการขนส่ง และค่าใช้จ่ายการดำเนินการสูงขึ้น

2.6) W6 ขาดการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคกุ้งที่มาจากแหล่งผลิตในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยที่ผ่านมามีกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมของชมรม สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่จัดขึ้นภายในพื้นที่ โดยจัดในช่วงที่ผลผลิตกุ้งออกมาสู่ตลาดภายในประเทศมาก และเป็นกิจกรรมที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก

2.7) W7 ขาดการสร้างแบรนด์และการสร้างเรื่องราว (Story Telling) ให้กับสินค้ากุ้ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความน่าสนใจของสินค้า และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งของไทยในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ทำให้เกษตรกรขายได้ในราคาที่ผู้ซื้อกำหนดหรือราคาตลาดทั่วไป

2.8) W8 ขาดการบริหารจัดการตะกอนเลนในบ่อ ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถนำไปปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้ จำเป็นต้องมีการบำบัดหรือการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ

2.9) W9 ขาดแผนการดำเนินงานสำหรับการพัฒนากุ้งในลักษณะเชิงพื้นที่ ซึ่งมีแผนงานและโครงการต่าง ๆ ได้บรรจุในยุทธศาสตร์กุ้งไทยและแผนปฏิบัติการเป็นการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ

2.10) W10 ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับส่วนกลาง และในระดับภูมิภาค ทำให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ ไม่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่

2.11) W11 ระบบชลประทานในพื้นที่ที่มีทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม แต่การเข้าถึงของระบบชลประทานเพื่อการเลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากบางพื้นที่บ่อสำหรับการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรบางส่วนนั้นอยู่ห่างจากฝั่ง ทั้งนี้ การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลจำเป็นต้องอาศัยความเค็ม ดังนั้น ระบบชลประทานน้ำเค็มมีความสำคัญเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่นและเป็นประโยชน์กับระบบการหมุนเวียนน้ำและบำบัดบ่อเพื่อใช้ในฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ทำให้กุ้งมีสุขภาพที่ดี

2.12) W12 ระบบท่อส่งน้ำที่ใช้ส่งน้ำถึงฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลในบางพื้นที่ประสบปัญหาชำรุด ขาดการปรับปรุง ทำให้เกิดปัญหาในการใช้งานและส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงกุ้ง เนื่องจากมีความจำเป็นต้องมีการถ่ายเปลี่ยนน้ำเพื่อให้เกิดการบำบัดน้ำและลดการเกิดตะกอนเลนที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง

3) โอกาส (Opportunities)

3.1) O1 พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เนื่องจากมีพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning) และมีกฎหมายตามมาตรา 77 และ 78 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ที่ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งเป็นสัตว์น้ำควบคุมให้เหมาะสมกับพื้นที่

3.2) O2 สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้งโดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม มีแสงแดดที่เพียงพอและไม่มีฤดูมรสุมที่รุนแรง จึงสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี

3.3) O3 ความต้องการบริโภคสินค้ากึ่งทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเป็นแหล่งผลิตกุ้งที่มีคุณภาพสูง

3.4) O4 มีช่องทางการตลาดที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook Line Instagram Lazada Shopee Alibaba เป็นต้น ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้โดยตรงและมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อกุ้งในราคาที่ผู้ผลิตกุ้งนั้นขายได้โดยตรง ลดความเสียหายจากการที่พ่อค้าคนกลางขายให้ผู้บริโภคในราคาที่สูงขึ้น และผู้ผลิตกุ้งมีความได้เปรียบมากขึ้น โดยไม่ถูกกดราคารับซื้อจากพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อกุ้งในพื้นที่

3.5) O5 มีจำนวนแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่จะสนับสนุนทั้งในการเพาะเลี้ยงกุ้ง รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น และสนับสนุนในการเป็นแรงงานสำหรับห้องเย็นและโรงงานแปรรูป โดยสามารถนำเข้าแรงงานผ่านด่านชายแดนจังหวัดระนองได้อย่างเพียงพอ สะดวกในการเคลื่อนย้าย และสามารถนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านได้ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และบันทึกข้อตกลงการจ้างแรงงานที่ไทยทำไว้กับประเทศเพื่อนบ้าน (MOU)

3.6) O6 มีโครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เช่น ไฟฟ้า ระบบสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง ที่เข้าถึงแหล่งผลิต ทำให้มีความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการ

3.7) O7 ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูป ด้วยแนวคิดต่าง ๆ นโยบาย BCG เป็นนโยบายที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพของประเทศ โดยน้อมนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีหลักการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร และภายใต้ยุทธศาสตร์ตลาดนำการผลิต และขับเคลื่อนด้วยหลักแนวคิดเกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด เพื่อจุดมุ่งหมายในการสร้างประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพของโลก และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ โดยใช้กลยุทธ์การสร้าง Single Big Data โดยใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน การสร้างแพลตฟอร์มกลางเกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด การสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพ มาตรฐานความปลอดภัยและการตรวจสอบย้อนกลับ และการพัฒนาคนและผลิตภัณท์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.8) O8 การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่งเสริมให้เกิดการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับภาคและระดับพื้นที่อย่างทั่วถึง โดยสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน รวมถึงการบูรณาการดำเนินงานและงบประมาณของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภาคและระดับพื้นที่ โดยพื้นที่ภาคใต้ตอนบน การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) ที่เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น

3.9) O9 ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และมีชื่อเสียงของประเทศไทย เช่น ภูเก็ต เกาะสมุย เกาะสิมิลัน เกาะพะงัน เกาะเต่า เกาะพยาม และเกาะหัวใจมรกตของเมียนมา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ และสามารถสร้างรายได้และมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นการกระตุ้นการบริโภคและการใช้จ่ายให้กับชุมชนในพื้นที่ด้วยซึ่งสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่

3.10) O10 การพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย ทำให้ไทยมีช่องทางในการขนส่งและสามารถขยายตลาดมากขึ้น

3.11) O11 การเปิดเสรีทางการค้ากรอบต่าง ๆ อย่างเช่น AFTA ทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งสินค้ากุ้งไปตั้งตลาดดังกล่าวมากขึ้น

4) อุปสรรค (Threats)

4.1) T1 มาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ถูกนำมาใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศของผู้นำเข้ากุ้งทะเลมีมากขึ้น เช่น การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การทำประมงที่ผิดกฎหมายขาดการรายงานและการควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing: IUU) การใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย ทำให้ไทยเสียเปรียบคู่แข่ง ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยลดลง

4.2) T2 การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและมีกฎหมายจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการมีข้อจำกัดในการประกอบกิจการ และมีความยุ่งยากในการติดต่อประสานงาน

4.3) T3 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงและผู้ประกอบการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้งมีข้อจำกัด เนื่องจากสถาบันการเงินมีมุมมองเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลว่าเป็นอาชีพที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับภาคการเกษตรสูง รวมถึงเป็นภาคเกษตรที่มีความเสี่ยงในการลงทุนสูงด้วย ส่งผลต่อการตัดสินใจในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน

4.4) T4 ราคากุ้งของไทยขึ้นอยู่กับผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีระดับราคาที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งในตลาดต่างประเทศลดลง

4.5) T5 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อใช้ขับเคลื่อนดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นงบประมาณที่ถูกจัดสรรเป็นงบปกติในการดำเนินงานของกรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ซึ่งบางช่วงเวลาเกิดสถานการณ์ที่เป็นวิกฤติที่จำเป็นต้องการในการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน ทำให้งบประมาณที่ได้รับมีไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการปรับปรุงเป้าหมายในการดำเนินงาน และทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

4.6) T6 งานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ที่ครอบคลุมทุกมิติ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการค้นคว้า และการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ส่งผลต่อการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้านการนำตะกอนเลนที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้งไปใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการตลาดของสินค้ากุ้งในระดับพื้นที่ ซึ่งมีความจำเป็นในการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

4.7) T7 หลายภาคส่วนประสบกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา- 2019 (COVID - 19) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น และเกิดการกลายพันธุ์และแพร่ระบาดเป็นวงกว้างไปทั่วโลก ทำให้รัฐบาลของหลายประเทศจำเป็นต้องมีมาตรการจำกัดการเดินทางเข้าออกประเทศหรือล็อกดาวน์ (lock down) ส่งผลกระทบกับเศรษฐกิจภาพรวมของโลกและภาพรวมของประเทศ รวมถึงภัยธรรมชาติที่ปัจจุบันสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งไม่เป็นไปตามฤดูกาล และมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้

4.2 การจัดลำดับความสำคัญของ SWOT Analysis

หลังจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนแล้ว จะนำไประดมความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง เป้าหมายทั้งเจ้าหน้าที่

ภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกร และผู้ประกอบการ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน และจัดลำดับความสำคัญของแต่ละประเด็น ดังนี้

4.01 – 5.00 คะแนน หมายถึง เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุด ถูกจัดลำดับให้เป็นประเด็นเกรด A

3.01 – 4.00 คะแนน หมายถึง เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก ถูกจัดลำดับให้เป็นประเด็นเกรด B

2.01 – 3.00 คะแนน หมายถึง เป็นประเด็นที่มีความสำคัญปานกลาง ถูกจัดลำดับให้เป็นประเด็นเกรด C

1.00 – 2.00 คะแนน หมายถึง เป็นประเด็นที่มีความสำคัญน้อย ถูกจัดลำดับให้เป็นประเด็นเกรด D

ซึ่งสามารถสรุปการให้คะแนนประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ได้จากการศึกษา โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 การให้คะแนนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

ข้อ	รายการ	คะแนน	เกรด
จุดแข็ง (S)			
S1	เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ และพร้อมนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง	4.25	A
S6	เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตต่อไร่สูง เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น	4.15	A
S5	เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการวางแผนการเพาะเลี้ยงที่ให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง	4.05	A
S2	ผู้ประกอบการแพรวบรวม ห้างเย็นและโรงงานแปรรูป มีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า และยกระดับสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (Premium)	3.85	B
S4	มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจนทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับส่วนภูมิภาค	3.25	B
S3	มาตรฐานการผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด เช่น GAP, BAP, HACCP เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง	3.00	C
S7	เจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และมีความพร้อมในการให้บริการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลตลอดเวลา	2.95	C

ตารางที่ 4.3 การให้คะแนนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ข้อ	รายการ	คะแนน	เกรด
จุดอ่อน (W)			
W1	ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง จากปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูง โดยเฉพาะค่าอาหารกุ้ง ค่าไฟฟ้า ค่าแรงงาน	4.70	A
W7	ขาดการสร้างแบรนด์สินค้ากุ้ง หรือการสร้างอัตลักษณ์ รวมทั้งการสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	4.20	A
W8	ขาดการบริหารจัดการตะกอนเลนในบ่อที่ดี รวมถึงการนำตะกอนเลนไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ	4.15	A
W11	ระบบชลประทานน้ำเค็มมีความจำเป็นในการเลี้ยงกุ้ง และเพื่อบำบัดหมุนเวียนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	4.15	A
W5	จำนวนผู้รวบรวม ลัง ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิต	4.05	A
W6	ขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคกุ้ง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง	4.05	A
W12	ระบบท่อส่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง ยังมีการจัดการที่ไม่ดี และยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	4.00	B
W2	การเกิดโรคระบาดต่าง ๆ เช่น โรค EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคซีขาว เป็นต้น ทำให้การเลี้ยงกุ้งมีการจัดการโรคได้ยาก	3.95	B
W3	ขาดแคลนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งรุ่นใหม่ที่หันมาเลี้ยงกุ้งจากการประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง	3.90	B
W9	ขาดแผนการดำเนินงานสำหรับการพัฒนากุ้งในลักษณะเชิงพื้นที่ ซึ่งมีแผนงานและโครงการต่าง ๆ ได้บรรจุในยุทธศาสตร์กุ้งไทยและแผนปฏิบัติการเป็นการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ	3.00	C
W10	ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับส่วนกลาง และในระดับภูมิภาค ทำให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่	2.95	C
W4	โรงเพาะฟักลูกพันธุ์กุ้งในพื้นที่มีน้อย โดยส่วนใหญ่ผูกขาดการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ ทำให้ขาดการแข่งขันและพัฒนาสายพันธุ์ที่ดี	2.95	C

ตารางที่ 4.3 การให้คะแนนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ข้อ	รายการ	คะแนน	เกรด
โอกาส (O)			
O1	พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลเนื่องจากมีพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning)	4.55	A
O2	สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้งโดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม และไม่มีฤดูมรสุมที่รุนแรง จึงสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี	4.40	A
O4	มีช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook Line Instagram Lazada Shopee Alibaba เป็นต้น	4.40	A
O9	ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น สมุย ภูเก็ต เกาะพยาม เกาะหัวใจมรกต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่	4.35	A
O6	โครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เช่น เส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า มีความพร้อมทำให้เกิดความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการ	4.15	A
O8	การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบนเอื้อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น	4.10	A
O10	การพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย ทำให้ไทยมีช่องทางในการขนส่งและสามารถขยายตลาดมากขึ้น	4.10	A
O3	ความต้องการบริโภคสินค้ากุ้งทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	3.70	B
O5	มีจำนวนแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่พร้อมในการสนับสนุนทั้งการเพาะเลี้ยงและการแปรรูปที่เพียงพอ และสะดวกในการเคลื่อนย้าย โดยเฉพาะชายแดนจังหวัดระนอง	3.25	B
O7	ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูปด้วยแนวคิดต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย BCG และนโยบายตลาดนำการผลิต โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	3.15	B

ตารางที่ 4.3 การให้คะแนนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

ข้อ	รายการ	คะแนน	เกรด
ตารางที่ 4.3 (ต่อ)			
O11	การเปิดเสรีทางการค้ากรอบต่าง ๆ เช่น AFTA ASEAN+6 JTEPA เป็นต้น ทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งสินค้ากุ้งไปดังตลาดดังกล่าวมากขึ้น	2.85	C
อุปสรรค (T)			
T3	การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน เนื่องจากสถาบันการเงิน มองว่าการลงทุนเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง	4.60	A
T4	ความไม่มีเสถียรภาพของราคากุ้ง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งของไทยในตลาดต่างประเทศลดลง	4.60	A
T2	การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและมีกฎหมายจากหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ มีข้อจำกัดในการประกอบกิจการ และมีความยุ่งยากในการติดต่อประสานงาน	4.50	A
T6	งานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยังไม่ได้ถูกนำไปต่อยอด และยังไม่มีการบริหารจัดการระบบในการเข้าถึงอย่างมีประสิทธิภาพ	4.15	A
T5	งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนดำเนินงานต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	3.95	B
T7	การเกิดภาวะวิกฤติต่างๆ เช่น โรคอุบัติใหม่ ภัยธรรมชาติ ที่ไม่สามารถควบคุมได้	3.90	B
T1	มาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ถูกนำมาใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมของประเทศผู้นำเข้ากุ้งทะเลมากขึ้น ทำให้ไทยเสียเปรียบคู่แข่ง ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยลดลง	2.95	C

ที่มา: จากการสำรวจและการระดมความคิดเห็น

4.3 การกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

การกำหนดกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เป็นการนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ได้ทำการให้คะแนนแล้วมาวิเคราะห์โดยใช้ TOWS Matrix ซึ่งการจัดทำกลยุทธ์จะนำประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุดของแต่ละข้อที่ถูกจัดลำดับความสำคัญในระดับ A และ B ซึ่งสามารถกำหนดเป็นกลยุทธ์ต่าง ๆ ได้ตามตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยใช้ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength) S1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ และพร้อมนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง S2 ผู้ประกอบการแพรวบรวม ห้างเย็นและโรงงานแปรรูป มีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า S4 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจน S5 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตต่อไร่สูง เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น	จุดอ่อน (Weakness) W1 ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง W5 จำนวนผู้รวบรวม ล้าง ห้างเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิต W6 ขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคกุ้ง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ W7 ขาดการสร้างแบรนด์สินค้ากุ้ง หรือการสร้างอัตลักษณ์ W8 การเลี้ยงกุ้งทำให้เกิดตะกอนเลนในบ่อ นำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ W11 ระบบชลประทานน้ำเค็มในการเลี้ยงกุ้ง และเพื่อบำบัดหมุนเวียนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ W12 ระบบท่อส่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง ยังมีการจัดการที่ไม่ดี และยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่
โอกาส(Opportunities) O1 พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล O2 สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้ง O3 ความต้องการบริโภคสินค้ากุ้งอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น O4 มีช่องทางทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้น O5 มีจำนวนแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่พร้อมในการสนับสนุนทั้งการเพาะเลี้ยง โดยเฉพาะชายแดนจังหวัดระนอง O6 โครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมมีความพร้อม O7 ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูปด้วยแนวคิดต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย BCG และนโยบายตลาดนำการผลิต โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ O8 มีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) O9 ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว O10 การพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟ ความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย	SO กลยุทธ์เชิงรุก SO1 (S1 S4 S5 S6 O1 O5 O6) พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ SO2 (S2 O5 O6 O8) เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO1 (W1 W8 O1 O2 O3 O6 O7 O8) บริหารจัดการการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG WO2 (W5 O4 O6 O8 O10) พัฒนาช่องทางการตลาด และการกระจายผลผลิตกุ้ง WO3 (W6 W7 O6 O9) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

ตารางที่ 4.4 การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยใช้ TOWS Matrix (ต่อ)

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength) S1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ และพร้อมนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง S2 ผู้ประกอบการแพรวบรวม ห้างเย็นและโรงงานแปรรูป มีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า S4 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจน S5 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตต่อไร่สูง เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น	จุดอ่อน (Weakness) W1 ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง W5 จำนวนผู้รวบรวม ล้าง ห้างเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิต W6 ขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคกุ้ง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ W7 ขาดการสร้างแบรนด์สินค้ากุ้ง หรือการสร้างอัตลักษณ์ W8 การเลี้ยงกุ้งทำให้เกิดตะกอนเลนในบ่อนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ W11 ระบบชลประทานน้ำเค็มในการเลี้ยงกุ้ง และเพื่ออุปโภคบริโภคในบริเวณก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ W12 ระบบท่อส่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง ยังมีการจัดการที่ไม่ดี และยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่
อุปสรรค (Threats) T2 การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและมีกฎหมายจากหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง T3 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรจากสถาบันการเงินทำได้ยาก T4 ความไม่มีเสถียรภาพของราคากุ้ง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งของไทยในตลาดต่างประเทศลดลง T6 งานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยังไม่ได้ถูกนำไปต่อยอด T7 การเกิดภาวะวิกฤติต่างๆ เช่น โรคอุบัติใหม่ ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้	ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST1 (S1 T6 T7) พัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับสินค้ากุ้ง	WT กลยุทธ์เชิงรับ WT1 (W1 T3 T4 T7) ส่งเสริมการประกันความเสี่ยงในการผลิตกุ้ง WT2 (W8 W11 W12 T2 T7) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในการเพาะเลี้ยงกุ้ง

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการวิเคราะห์กลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix สามารถกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ทั้งกลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงป้องกัน และกลยุทธ์เชิงรับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 กลยุทธ์เชิงรุก

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่

การพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ เป็นกลยุทธ์ที่เน้นถึงจุดแข็งของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ซึ่งมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงกุ้งทะเล โดยมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี ได้มาตรฐานที่ตรงกับความต้องการของตลาด มีผลผลิตต่อไร่สูง รวมทั้งการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลในรูปแบบต่าง ๆ มีความเข้มแข็ง โดยมีโอกาสจากการที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่การเลี้ยงกุ้งที่เหมาะสม และมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งแนวทางการพัฒนา มีดังนี้

1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลแบบแปลงใหญ่ เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ (Smart Farmer) เน้นการพัฒนาทักษะและศักยภาพของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมด้านการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ ระหว่างเกษตรกรรุ่นเดิม เกษตรกรรุ่นใหม่ และเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

2) พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ ทั้งในรูปแบบ SMEs และ Startup ที่สามารถบริหารจัดการสินค้ากุ้งได้ตลอดโซ่อุปทาน โดยสร้างความร่วมมือกับหอการค้าจังหวัด หน่วยงานของกระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะด้านการประกอบธุรกิจและด้านการตลาด รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ

กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

การเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เป็นกลยุทธ์ที่เน้นจุดแข็งของผู้ประกอบการแพรวพราว ห้างเย็น และโรงงานแปรรูป ที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าตามความต้องการของลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีศักยภาพในการพัฒนาสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (Premium) เพื่อแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ รวมทั้งใช้โอกาสจากความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และนโยบายของรัฐบาลที่ ส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในภาคใต้ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) เพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนให้กับผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยเฉพาะการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่มีการพัฒนาสินค้าชนิดใหม่ พัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรม หรือปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศได้มากขึ้น

2) ส่งเสริมกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจการค้าและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ เพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางธุรกิจ และการต่อยอดทางธุรกิจ ในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมากขึ้น เพื่อการบริหารจัดการสินค้ากุ้งตลอดโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข

กลยุทธ์ที่ 3 บริหารจัดการการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG

การบริหารจัดการการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นกลยุทธ์ที่ใช้โอกาสในด้านพื้นที่และสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงกุ้ง มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐมีนโยบายในการส่งเสริมการผลิต การแปรรูป และการตลาด ภายใต้แนวคิด BCG รวมทั้งมีนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ เพื่อลดจุดอ่อนด้านต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงที่สูง ขณะเดียวกัน การเลี้ยงกุ้งยังไม่มีระบบการจัดการตะกอนเลนที่ดี โดยตะกอนเลนในบ่อที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้งไม่สามารถปล่อยสู่ธรรมชาติได้โดยตรง เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ด้วยการใช้พลังงานสะอาด อย่างเช่นการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) ในการผลิตไฟฟ้า และระบบเติมอากาศ เนื่องจากในการเพาะเลี้ยงกุ้งมีความจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้ต้นทุนค่าไฟฟ้าค่อนข้างสูง
- 2) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตอาหารกุ้งใช้เอง เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากราคาอาหารกุ้งสำเร็จรูปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- 3) ส่งเสริมการนำตะกอนเลนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการลดขยะให้เป็นศูนย์ (Zero Waste) รวมทั้งแก้ไขปัญหาด้านทุนแฝงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรคระบาดและการรักษาสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาช่องทางการตลาด และการกระจายผลผลิตกุ้ง

การพัฒนาช่องทางการตลาด และการกระจายผลผลิตกุ้ง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้โอกาสในด้านช่องทางการตลาดที่มีหลากหลายมากขึ้น มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดจุดอ่อนด้านจำนวนผู้รวบรวม ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนที่มีน้อย โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) พัฒนาช่องทางการตลาดกุ้งให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Lazada Shopee Alibaba และบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการเชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคโดยตรง ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับราคาที่สมเหตุสมผล และช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งในพื้นที่
- 2) ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะในด้านการตลาด การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า รวมถึงช่องทางการขายสินค้าออนไลน์ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ ผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากในปัจจุบันช่องทางออนไลน์ถือว่าช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและมีประสิทธิภาพมาก
- 3) พัฒนาตลาดกลางในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนให้เป็นศูนย์กลางกระจายผลผลิตสินค้าประมง รวมทั้งส่งเสริมการตั้งโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้น (ล้าง) ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการในการแปรรูป ลดการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการขนส่งกุ้งในระยะไกล ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับอุตสาหกรรมกุ้งในพื้นที่มากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เป็นกลยุทธ์ที่ใช้โอกาสจากการที่ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการบริโภคกุ้ง รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้ากุ้ง โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว เช่น Youtube Instagram Facebook รวมทั้งส่งเสริมการจัดโปรโมชั่นเป็นบางช่วงเวลา โดยเฉพาะในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ตลอดจนนำเสนอเมนูใหม่ที่ทำจากกุ้ง เพื่อกระตุ้นการบริโภคกุ้งและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่ให้มากขึ้น

2) พัฒนากุ้งและผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ และสร้างแบรนด์ด้วยการเล่าเรื่องราว (Storytelling) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น รวมถึงดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการบริโภคกุ้งอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ อาทิ

2.1) การจัดบุฟเฟ่ต์อาหารทะเล เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้ากุ้ง และเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค โดยการบูรณาการกับหอการค้าจังหวัด ชมรม/กลุ่มผู้เลี้ยงกุ้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ในการกำหนดรูปแบบของงานและจัดหาสถานที่ และขอความร่วมมือจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น

2.2) การวิ่งกินกุ้ง (Shrimp Rally) เป็นการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคใต้ตอนบน โดยเชิญชวนนักวิ่งจากนอกพื้นที่ มาร่วมกันวิ่งมาราธอน ในระยะทางต่าง ๆ และสามารถบริโภคกุ้งจากแหล่งผลิตที่มีคุณภาพในพื้นที่โดยตรง ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

4.3.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับสินค้ากุ้ง

การพัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับสินค้ากุ้ง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้จุดแข็งของเกษตรกรที่มีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงกุ้งทะเล มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตกุ้ง มารับมือกับอุปสรรคด้านงานวิจัยกุ้งที่หลากหลาย แต่ยังไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) จัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาพันธุ์กุ้งทะเลในพื้นที่ เพื่อช่วยให้กุ้งมีความต้านทานโรค และลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและมีความรุนแรงมากขึ้น

2) ส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัย รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตกุ้ง และการแปรรูปสินค้ากุ้งให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

3) ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่ตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีความเข้มงวด เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

4) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกุ้งอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย นำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

5) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย และผู้ใช้ประโยชน์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทราบความคาดหวังและนำข้อมูลไปปรับปรุงงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และสามารถผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

4.3.4 กลยุทธ์เชิงรับ

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการประกันความเสี่ยงในการผลิตกุ้ง

การส่งเสริมการประกันความเสี่ยงในการผลิตกุ้ง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้แก้ไขจุดอ่อนในด้านต้นทุนการผลิตกุ้งที่สูงขึ้น และเลี้ยงอุปสรรคในด้านการเข้าถึงแหล่งทุนของเกษตรกร ความไม่มีเสถียรภาพของราคากุ้ง และการเกิดวิกฤติต่าง ๆ เช่น โรคอุบัติใหม่ ภัยธรรมชาติ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร/สถาบันเกษตรกร โดยขอความร่วมมือจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการกำหนดหลักเกณฑ์และคัดเลือกเกษตรกรผู้มีคุณสมบัติในการรับวงเงินสินเชื่อ

2) ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทำประกันภัย เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดระบบการเงินเพื่อคุ้มครองต้นทุนการผลิตเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ลมพายุ เป็นต้น คุ้มครองปริมาณผลผลิตที่ลดต่ำลง และคุ้มครองราคาผลผลิตที่ผันผวน ซึ่งจะช่วยสร้างเสถียรภาพทางรายได้และความมั่นคงในอาชีพให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 8 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างระบบชลประทานน้ำเค็ม รวมทั้งสร้างระบบการกระจายน้ำเค็มให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำที่เพียงพอสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี

2) ตรวจสอบและปรับปรุงระบบท่อส่งน้ำที่มีการชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี รวมทั้งกำหนดเวลาในการตรวจสอบท่อเป็นระยะ เพื่อให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีอยู่เสมอ

ทั้งนี้ สามารถสรุปกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาสินค้ากุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้ตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา
1. พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลแบบแปลงใหญ่ เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) 2) พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ ทั้งในรูปแบบ SMEs และ Startup
2. เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง	1) เพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนให้กับผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยเฉพาะการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษี 2) ส่งเสริมกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจการค้าและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่งเกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่
3. บริหารจัดการการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG	1) การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้งด้วยการใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) และระบบเติมอากาศด้วยพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy)

ตารางที่ 4.5 กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา
	2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งผลิตอาหารใช้เอง 3) ส่งเสริมการนำตะกอนเลนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม
4. พัฒนาช่องทางการตลาด และการกระจายผลผลิตกุ้ง	1) พัฒนาช่องทางการตลาดกุ้งให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันต่าง ๆ 2) ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะในด้านการตลาด การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า รวมถึงช่องทางการขายสินค้าออนไลน์ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ 3) พัฒนาตลาดกลางในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนให้เป็นศูนย์กลางกระจายผลผลิตสินค้าประมง รวมทั้งส่งเสริมการตั้งโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้น (ล้าง) ในพื้นที่
5. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบน	1) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว 2) พัฒนากุ้งและผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ และสร้างแบรนด์ด้วยการเล่าเรื่องราว (Storytelling) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น พร้อมทั้งจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ
6. พัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับสินค้ากุ้ง	1) จัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาพันธุ์กุ้งทะเลในพื้นที่ 2) ส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัย รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตกุ้งและการแปรรูปสินค้ากุ้งให้มีความหลากหลาย 3) ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่ตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 4) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกุ้งอย่างเป็นระบบ 5) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย และผู้ใช้ประโยชน์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทราบความคาดหวังและนำข้อมูลไปปรับปรุงงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง
7. ส่งเสริมการประกันความเสี่ยงในการผลิตกุ้ง	1) สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร/สถาบันเกษตรกร

ตารางที่ 4.5 กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน (ต่อ)

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา
	2) ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทำประกันภัย เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดระบบการเงิน เพื่อคุ้มครองต้นทุนการผลิตเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ
8. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในการเพาะเลี้ยง กุ้งทะเล	1) จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างระบบชลประทาน น้ำเค็ม รวมทั้งสร้างระบบการกระจายน้ำเค็มให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ 2) ตรวจสอบและปรับปรุงระบบท่อส่งน้ำที่มีการชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี รวมทั้งกำหนดเวลาในการตรวจสอบท่อเป็นระยะ เพื่อให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดียู่เสมอ

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมระดมความคิดเห็นแบบกลุ่มย่อย (Focus Group) จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล พ่อค้าผู้รวบรวมหรือแพ ผู้ประกอบการห้องเย็น และแปรรูป สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร กรมประมง กรมการค้าภายใน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และหอการค้าจังหวัด โดยทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยใช้ McKinsey 7's Framework การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก โดยใช้ Diamond Model การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยใช้ SWOT และวิเคราะห์กลยุทธ์ โดยใช้ TOWS Matrix เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

5.1.1 แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ มีแนวทางการพัฒนา อาทิ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลแบบแปลงใหญ่ เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรุ่นใหม่ ทั้งในรูปแบบ SMEs และ Startup

กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง มีแนวทางการพัฒนา อาทิ เพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนให้กับผู้ประกอบการกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยเฉพาะการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษี และส่งเสริมกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจการค้าและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 3 บริหารจัดการการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีแนวทางการพัฒนา อาทิ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้งด้วยการใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) และระบบเติมอากาศด้วยพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งผลิตอาหารใช้เอง และส่งเสริมการนำตะกอนเลนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาช่องทางการตลาด และการกระจายผลผลิตกุ้ง มีแนวทางการพัฒนา อาทิ พัฒนาช่องทางการตลาดกุ้งให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะในด้านการตลาด การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า รวมถึงช่องทางการขายสินค้าออนไลน์ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ และพัฒนาตลาดกลางในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนให้เป็นศูนย์กลางกระจายผลผลิตสินค้าประมง รวมทั้งส่งเสริมการตั้งโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้น (ล้าง) ในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบน มีแนวทางการพัฒนา อาทิ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การบริโภคกุ้งผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถ

เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว และพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าในพื้นที่ให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ และสร้างแบรนด์ด้วยการเล่าเรื่องราว (Storytelling) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น พร้อมทั้งจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับสินค้ากุ้ง มี**แนวทางการพัฒนา** อาทิ จัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาพันธุ์กุ้งทะเลในพื้นที่ ส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัย รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตกุ้ง และการแปรรูปสินค้ากุ้งให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่ตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกุ้งอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย และผู้ใช้ประโยชน์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทราบความคาดหวังและนำข้อมูลไปปรับปรุงงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการประกันความเสี่ยงในการผลิตกุ้ง มี**แนวทางการพัฒนา** อาทิ สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร/สถาบันเกษตรกร และส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทำประกันภัยเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดระบบการเงิน เพื่อคุ้มครองต้นทุนการผลิตเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

กลยุทธ์ที่ 8 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล มี**แนวทางการพัฒนา** อาทิ จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างระบบชลประทานน้ำเค็ม รวมทั้งสร้างระบบการกระจายน้ำเค็มให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ และทำการสำรวจและปรับปรุงระบบท่อส่งน้ำที่มีการชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี รวมทั้งกำหนดเวลาในการตรวจสอบท่อเป็นระยะ เพื่อให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดียู่เสมอ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 หน่วยงานภาครัฐ

1) ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ให้มีความพร้อมมากขึ้น โดยเฉพาะระบบการขนส่งทางบกและทางราง เช่น การพัฒนาการขนส่งทางรางเพื่อรองรับโครงการรถไฟความเร็วสูงที่มีต้นทางมาจากประเทศจีน ผ่านประเทศลาว และมายังประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ไทยมีช่องทางในการขยายตลาดและสามารถขนส่งได้รวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC)

2) ควรปรับปรุงกฎระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเกิดความคล่องตัวมากขึ้น เนื่องจากกฎหมายบางส่วนไม่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง รวมทั้งมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความสับสนให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและผู้ประกอบการ และเป็นอุปสรรคต่อการเพาะเลี้ยงกุ้งในพื้นที่

3) ควรจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเฉพาะพื้นที่ เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งเพาะเลี้ยงเป็นการวางแผนในภาพรวมของประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงสภาพพื้นที่ ความพร้อมด้านต่าง ๆ และความต้องการในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ควรมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น และสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4) ควรสนับสนุนแหล่งเงินทุน อัตราดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงกุ้งทั้งระบบในพื้นที่ เพื่อเสริมสภาพคล่อง และทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงตลอดโซ่อุปทาน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งส่งเสริมการลงทุน

ในรูปแบบเกษตรอัจฉริยะ โดยให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การยกเว้น/ลดหย่อนภาษี เพื่อจูงใจให้เกษตรกรและผู้ประกอบการพัฒนาการผลิตและการแปรรูปให้มีคุณภาพมาตรฐาน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมมากขึ้น

5) ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจ การตลาดออนไลน์ รวมถึงกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ในพื้นที่เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ สามารถเป็นผู้ประกอบการส่งออกกุ้งในตลาดต่างประเทศได้โดยตรง นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่น ๆ ควรทำงานแบบบูรณาการตามหลักตลาดนำการผลิต โดยเน้นการเชื่อมโยงหรือจัดให้มีการเจรจาซื้อขายระหว่างผู้ขายของไทยและผู้ซื้อต่างประเทศโดยตรงมากขึ้น

5.2.2 เกษตรกร

1) ควรเร่งปรับตัวและปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิม ไปสู่ฟาร์มเลี้ยงกุ้งอัจฉริยะมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรม เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพ เพิ่มผลผลิต และลดความเสี่ยงจากการเกิดโรคระบาด อีกทั้งควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ให้สูงขึ้น

2) ควรมีการวางแผนการผลิตและวางแผนธุรกิจที่ดี เพื่อให้มีประวัติการชำระหนี้ที่ดี แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการทำกำไร และความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาให้สินเชื่อของสถาบันการเงินต่าง ๆ

5.2.3 ภาคเอกชน

1) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนการตลาดและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสของผู้ประกอบการในการเพิ่มมูลค่าสินค้ากุ้ง ยกกระดับไปสู่การเป็นสินค้าพรีเมียม รวมทั้งเป็นช่องทางในการพัฒนาสินค้าใหม่และขยายตลาดให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งมีความต้องการบริโภคกุ้งเป็นจำนวนมาก และวัฒนธรรมการบริโภคในแต่ละมณฑลของประเทศจีนมีความแตกต่างกัน

2) ควรเตรียมความพร้อมด้านแผนงานกิจกรรมที่ช่วยในการส่งเสริมด้านการตลาด และการบริโภคกุ้งร่วมกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการทำให้ตลาดสำหรับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่มีศักยภาพมากขึ้น และเป็นการช่วยให้นักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการและเชื่อมโยงธุรกิจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. (2564). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/E/053/T_0021.PDF (วันที่สืบค้น 1 มิถุนายน 2564).
- กรมประมง. (2563). *สถิติผลผลิตการเลี้ยงกุ้งทะเล ประจำปี 2562* [ออนไลน์]. เอกสารฉบับที่ 13/2563. เข้าถึงได้จาก https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20201230125805_1_file.pdf (วันที่สืบค้น 22 มิถุนายน 2564).
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2562). *การคิดค่าไฟฟ้าอัตราขั้นต่ำ และแนวทางการให้ความช่วยเหลือกรณีผู้ใช้ไฟฟ้าที่ประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงกุ้งมีการใช้ไฟฟ้าลดลงจนอาจถูกคิดค่าไฟฟ้าอัตราขั้นต่ำ* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER043/GENERAL/DATA0001/00001965.PDF> (วันที่สืบค้น 1 กรกฎาคม 2564).
- จตุพร สังขวรรณ. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ Strategic Leadership*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ฉัฐตา ไชยดี และศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2560). *การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทย An Analysis of Potentiality for Thailand's Frozen Shrimps Export*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 “การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (หน้า 593 - 607). ขอนแก่น: วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้าถึงได้จาก <https://conference.kku.ac.th/colaimg/files/articles/22769-o-44-new.pdf> (วันที่สืบค้นข้อมูล: 27 พฤศจิกายน 2563).
- ชัยพล บุญพิมพ์ และมาฆะสิริ เขาวงกุล. (2560). *การวัดศักยภาพในการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นจนแข็งของไทย The Export Potential of Thailand's Frozen Shrimps*. ตีพิมพ์ใน Journal of Business, Economics and Communications. (13)3 (September – December 2018) pp. 63 – 78 เข้าถึงได้จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/BECJournal/article/download/115975/116531/> (วันที่สืบค้นข้อมูล: 27 พฤศจิกายน 2563).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้. (2561). *แหล่งเงินทุน...โจทย์ท้าทายในการแก้ปัญหาการเพาะเลี้ยงกุ้ง* [ออนไลน์]. สุทธิดา พาณิชย์พัฒนกิจ. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/ResearchPaper/sourcesoffunds_shrimp.pdf (วันที่สืบค้น 8 สิงหาคม 2564)
- บีบีซีไทย. (2564). *ทางรถไฟจีน-ลาว : ลาวพร้อมเปิดเส้นทางวันชาติ 2 ธ.ค. เส้นต่อไทย-มาเลเซีย-สิงคโปร์อีกนาน* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/57847557> (วันที่สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564).
- พิสมัย ทองมัน. (2559). *แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากรช่องเม็ก*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/e-research/?q=node/1440> (วันที่สืบค้น 30 สิงหาคม 2564).

- เรวดี แก้วมณี. (2554). *โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมชายแดนเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด*. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2554). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์
- วิติยา ปิดตังนาโพธิ์, บุญทรัพย์ พานิชการ และภุพงษ์ พงษ์เจริญ. (2557). *การศึกษาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพตามชายแดนในเส้นทางมะริด สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ – ด้านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. รายงานฉบับสมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิสา ประจจะ. (2556). *สภาพการแข่งขันของธุรกิจอาหารแปรรูปในจังหวัดสงขลา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). *โรคกุ้งตายด่วน* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99> (วันที่สืบค้น 8 สิงหาคม 2564).
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2561 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.opsmoac.go.th/ranong-dwl-files-411991791906> (วันที่สืบค้น 2 มิถุนายน 2564).
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. มปป. *โรคจุดขาวในกุ้ง (White spot disease, WSD)* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://niah.dld.go.th/th/AnimalDisease/aquatic_WhiteSpot.htm (วันที่สืบค้น 8 สิงหาคม 2564).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา: สินค้ากุ้ง ในประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย*. เอกสารเลขที่ 122. กันยายน 2559.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). *ผลการพยากรณ์เนื้อที่เลี้ยง ผลผลิตต่อไร่ รายภาค และรายจังหวัด ปี 2564*. มีนาคม 2564.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6. (2562). *การผลิต การตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภคทุเรียนและมังคุดอินทรีย์ในตลาดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)*. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรที่ 104. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- อรุณ จรรยา. (2558). *การบริหารเงินทุนธุรกิจกุ้งในภาวะเศรษฐกิจถดถอย*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/229013/155852> (วันที่สืบค้น 5 กันยายน 2564).
- เอกชัย บุญยาธิษฐาน. (2553). *คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ: จุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ที่ไม่ทำไม่ได้*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- เอกอนันต์ ยวเบญจพล. (2553X). *ชี้ขาว อากาการกุ้งชี้ขาวในประเทศไทย* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.shrimpcenter.com/shrimp00214.html> (วันที่สืบค้น 8 สิงหาคม 2564).
- Emet Gurel and Merba Tat (2017). SWOT Analysis: A Theoretical Review. The Journal of International Social Research. (10)51, pp. 994 – 1,006. เข้าถึงได้จาก

https://www.researchgate.net/profile/Emet_Guerel/publication/319367788_SWOT_ANALYSIS_A_THEORETICAL_REVIEW/links/5a09f172a6fdcc2736de9e82/SWOT-ANALYSIS-A-THEORETICAL-REVIEW.pdf?origin=publication_detail. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 23 พฤศจิกายน 2563).

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2020). *Fishery and Aquaculture Statistics 2018 Yearbook*. FAO Statistics. ISSN 2070-6057. FAO Rome, 2020.

McKinsey and Company. (1980). McKinsey 7S Model. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.researchgate.net/publication/332013035_McKinsey's_7S_Model_for_Academic_Libraries (วันที่สืบค้น 25 สิงหาคม 2564).

Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy: techniques for analyzing industries and competitors with a new introduction*. NY: Free Press, 1980.

Porter, M. E. (1998). *The Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. NY: Free Press, 1990. Republished Edition, 1998.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่ใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์

ตารางผนวกที่ 3.1 แสดงผลผลิตกึ่งจากการเพาะเลี้ยงของโลก ปี 2559 – 2563

หน่วย: ล้านตัน

ประเทศ	2559	2560	2561	2562*	2563*	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
จีน	1.700	1.757	1.843	1.936	1.645	0.31
อินโดนีเซีย	0.630	0.885	0.870	0.900	0.895	7.45
เวียดนาม	0.624	0.702	0.765	0.780	0.702	3.47
อินเดีย	0.519	0.642	0.681	0.773	0.618	5.49
เอกวาดอร์	0.422	0.440	0.510	0.533	0.506	5.70
ไทย	0.334	0.359	0.374	0.396	0.383	3.79
ประเทศอื่น ๆ	0.609	0.676	0.674	0.954	0.597	3.09
รวม	4.838	5.461	5.717	6.272	5.346	3.44

หมายเหตุ: * ประมาณการโดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่มา: Fisheries and Aquaculture Statistics, Global Aquaculture Production 1950-2018, Food and Agriculture Organization of the United Nations, November 2020.

ตารางผนวกที่ 3.2 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในตลาดโลกแยกตามประเทศผู้ส่งออกปี 2559 – 2563

ปริมาณ: ล้านตัน

มูลค่า: ล้านบาท/เหรียญสหรัฐฯ

ประเทศ	2559		2560		2561		2562		2563		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อินเดีย	0.438	3,697.46	0.576	4,963.66	0.618	4,709.33	0.673	4,935.22	0.580	4,306.15	7.44	3.04
เอกวาดอร์	0.373	2,599.69	0.440	3,059.41	0.509	3,266.46	0.648	3,917.04	0.653	3,652.14	16.27	9.17
เวียดนาม	0.338	3,070.27	0.398	3,792.25	0.315	3,478.39	0.351	3,284.43	0.349	3,191.32	-0.61	-0.66
อินโดนีเซีย	0.188	1,672.24	0.180	1,745.76	0.197	1,742.12	0.208	1,719.86	0.239	2,040.19	6.45	3.90
ไทย	0.209	1,977.88	0.214	2,094.32	0.190	1,823.14	0.181	1,682.26	0.154	1,438.59	-7.49	-8.20
จีน	0.205	2,153.95	0.215	2,288.26	0.217	2,419.44	0.165	1,824.70	0.160	1,664.83	-7.32	-7.15
ประเทศอื่น ๆ	1.081	8,127.14	1.158	8,849.12	1.206	8,980.10	1.202	8,446.89	1.078	7,770.62	0.32	-1.35
รวม	2.832	23,298.63	3.181	26,792.78	3.252	26,418.98	3.428	25,810.40	3.213	24,063.84	3.33	0.27

หมายเหตุ: กุ้ง หมายถึง กุ้งขาวแวนนาไม กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม กุ้งน้ำเย็น และกุ้งอื่น ๆ ภายใต้อีกดศุลกากร 030616 030617 030626 030627 030635 030636 030695 160521

และ 160529 ตามรหัส HS.2017 (ปี 2017-2021)

ที่มา: International Trade Centre, June 2021

ตารางผนวกที่ 3.3 แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาปี 2559 – 2563

ปริมาณ: พันตัน

มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ประเทศ	2559		2560		2561		2562		2563		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อินเดีย	154	1,547.87	215	2,247.86	249	2,295.43	283	2,460.13	272	2,438.70	15.17	10.51
อินโดนีเซีย	117	1,135.40	118	1,212.93	132	1,247.53	133	1,165.71	161	1,460.99	7.88	4.76
เอกวาดอร์	73	599.64	72	587.17	76	540.68	83	568.28	126	813.24	13.13	5.94
เวียดนาม	64	704.71	56	653.93	59	642.61	61	654.78	66	718.78	1.48	0.41
ไทย	82	852.65	75	834.69	51	573.71	43	490.34	41	477.38	-17.66	-15.57
ประเทศอื่นๆ	115	1,039.60	130	1,209.43	131	1,134.13	98	855.39	83	748.24	-8.92	-9.55
รวม	605	5,879.87	666	6,746.01	698	6,434.09	701	6,194.63	749	6,657.33	-4.90	1.64

หมายเหตุ: กุ้ง หมายถึง กุ้งขาวแวนนาไม กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม กุ้งน้ำเย็น และกุ้งอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้พิกัดศุลกากร 030616 030617 030626 030627 030635 030636 030695 160521 และ 160529 ในระดับ 11 หลัก(Digit) ตามรหัส HS.2017 (ปี 2017-2021)

ที่มา: International Trade Centre, June 2021

ตารางผนวกที่ 3.4 แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นปี 2559 – 2563

ปริมาณ: พันตัน
มูลค่า: ล้านบาทหรือยูเอสดอลลาร์

ประเทศ	2559		2560		2561		2562		2563		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
เวียดนาม	51	561.19	57	661.44	54	606.61	56	589.86	54	568.57	0.97	-0.88
อินเดีย	34	332.09	35	353.47	36	322.05	38	335.71	38	313.96	3.09	-1.62
อินโดนีเซีย	31	349.73	30	349.61	31	351.45	32	340.19	32	327.98	1.29	-1.55
ไทย	37	397.36	38	411.86	39	426.99	37	394.73	30	328.30	-4.36	-4.15
จีน	17	152.35	17	134.99	15	127.82	13	104.51	13	94.41	-7.73	-11.42
ประเทศอื่นๆ	54	581.46	58	635.96	47	554.78	48	532.80	45	479.53	-5.39	-5.47
รวม	224	2,374.18	235	2,547.33	222	2,389.70	224	2,297.80	212	2,112.75	-1.57	-3.31

หมายเหตุ: กุ้ง หมายถึง กุ้งขาวแวนนาไม กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม กุ้งน้ำเย็น และกุ้งอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้พิธีศุลกากร 030616 030617 030626 030627 030635 030636 030695 160521 และ 160529 ในระดับ 11 หลัก (Digit) ตามรหัส HS.2017 (ปี 2017 – 2021)

ที่มา: International Trade Centre, June 2021

ตารางผนวกที่ 3.5 แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี 2559 – 2563

ปริมาณ: พันตัน

มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ประเทศ	2559		2560		2561		2562		2563		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
เอกวาดอร์	14	96.65	15	109.21	77	483.58	323	1,849.84	319	1,689.80	154.01	135.19
อินเดีย	6	44.60	11	72.27	35	211.49	156	906.43	105	607.28	131.09	117.09
ไทย	12	131.30	13	141.37	25	254.86	39	374.68	21	215.74	24.83	21.75
เวียดนาม	4	27.38	5	34.14	19	132.45	45	283.35	41	198.64	98.41	83.67
อาร์เจนติน่า	28	193.05	21	141.27	38	288.51	35	254.27	26	183.08	3.69	4.93
ประเทศอื่นๆ	41	282.73	54	357.73	60	437.35	124	793.02	97	555.61	29.09	23.95
รวม	105	775.71	119	855.99	254	1,808.24	722	4,461.59	609	3,450.15	70.21	58.98

หมายเหตุ: กุ้ง หมายถึง กุ้งขาวแวนนาไม กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม กุ้งน้ำเย็น และกุ้งอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้พิกัดศุลกากร 030616 030617 030626 030627 030635 030636 030695 160521 และ

160529 ในระดับ 11 หลัก (Digit) ตามรหัส HS.2017 (ปี 2017- 2021)

ที่มา: International Trade Centre, May 2021

ตารางผนวกที่ 3.6 แสดงราคากุ้งขาวแวนนาไม ขนาด 70 ตัว/กก. ของประเทศคู่แข่งที่สำคัญเปรียบเทียบกับไทย ปี 2559 -2563

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ไทย	อินเดีย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม
2559	168.09	149.27	185.18	182.73
2560	174.91	150.82	185.00	181.82
2561	143.55	121.09	138.55	143.00
2562	142.08	115.75	123.50	138.67
2563	144.00	116.08	126.83	134.42
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-5.04	-7.39	-10.96	-8.47

ที่มา: วารสารข่าวกุ้ง ซี.พี.

ตารางผนวกที่ 3.7 แสดงผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงของไทย ปี 2558-2562

ปริมาณ: ตัน

มูลค่า: ล้านบาท

ปี	รวม		กุ้งกุลาดำ		กุ้งขาวแวนนาไม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2558	294,016	47,061.13	12,098	2,800.51	281,918	44,260.62
2559	333,908	55,776.48	12,366	2,917.80	321,542	52,858.68
2560	359,271	61,781.67	12,962	3,154.30	346,309	58,627.37
2561	374,079	60,930.63	16,146	3,952.60	357,933	56,978.03
2562	396,462	61,583.28	17,954	4,474.43	378,508	57,108.85
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	7.37	6.46	11.14	13.21	7.21	6.02

ที่มา: กรมประมง, 2563

ตารางผนวกที่ 3.8 แสดงปริมาณและมูลค่าการจับกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของไทย จำแนกรายจังหวัด ปี 2558 – 2562

ปี	4 จังหวัดภาคใต้												จังหวัดอื่นๆ	
	รวม			ภาคตะวันออก			ภาคใต้			ภาคกลาง				
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ
ปี 2558	294,016	47,061.12	64,376	10,547.70	92,222	13,738.70	59,832	9,951.07	37,989	6,139.80	39,597	6,683.85		
ปี 2559	333,908	55,776.48	78,810	13,509.75	96,912	16,007.94	74,535	12,982.54	41,268	6,902.38	42,383	6,373.87		
ปี 2560	359,271	61,781.67	82,349	14,868.45	104,119	17,339.48	82,522	14,910.97	46,458	7,988.77	43,823	6,674.00		
ปี 2561	374,079	60,930.63	84,305	14,867.78	100,821	15,606.55	84,572	14,633.63	51,351	8,229.37	53,030	7,593.30		
ปี 2562	396,462	61,583.27	92,057	15,060.16	100,663	14,773.79	83,261	13,900.49	57,387	9,125.44	63,094	8,723.39		
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	7.37	6.46	8.14	8.42	2.17	1.21	8.19	8.20	11.00	10.17	12.25	7.33		

หมายเหตุ: 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน หมายถึง จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร และระนอง

ที่มา: กรมประมง, 2563

ตารางผนวกที่ 3.9 แสดงปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน จำแนกรายจังหวัด ปี 2559-2562

หน่วย: ตัน

จังหวัด	2559			2560			2561			2562			อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)		
	กุ้ง กุลาดำ	กุ้งขาว แวนนาไม	รวม	กุ้ง กุลาดำ	กุ้งขาว แวนนาไม	รวม	กุ้ง กุลาดำ	กุ้งขาว แวนนาไม	รวม	กุ้ง กุลาดำ	กุ้งขาว แวนนาไม	รวม	กุ้ง กุลาดำ	กุ้งขาว แวนนาไม	รวม
สุราษฎร์ธานี	355	39,581	39,936	360	40,103	40,463	732	40,625	41,357	819	39,419	40,238	37.96	0.01	0.45
นครศรีธรรมราช	120	15,040	15,160	92	17,210	17,302	124	18,010	18,134	114	28,244	28,358	1.46	21.36	21.24
ชุมพร	899	12,988	13,887	906	12,806	13,712	1,112	13,969	15,081	1,238	13,463	14,701	12.35	1.97	2.70
ระนอง	915	8,912	9,827	922	9,950	10,872	974	8,759	9,733	550	8,210	8,760	-13.69	-3.67	-4.45
รวม	2,289	76,521	78,810	2,280	80,069	82,349	2,942	81,363	84,305	2,721	89,336	92,057	8.04	4.92	5.02

ที่มา: กรมประมง, 2563

ตารางผนวกที่ 3.10 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย จำแนกรายประเทศที่สำคัญ ปี 2559 – 2563

ประเทศ	2559		2560		2561		2562		2563		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	81,158	29,326.00	75,232	27,995.78	49,782	17,756.12	42,902	14,636.90	43,730	15,297.48	-16.46	-17.71
ญี่ปุ่น	39,889	15,717.27	40,579	14,841.36	41,533	14,657.68	39,077	13,085.43	32,221	10,937.60	-4.54	-8.16
จีน	9,155	2,873.65	12,408	3,660.76	26,396	7,465.74	38,805	10,050.81	20,201	6,010.25	31.30	28.22
เมียนมา	5,118	121.69	6,156	257.85	3,505	173.18	6,426	355.52	13,083	555.18	21.17	39.89
เกาหลีใต้	5,995	2,153.94	7,609	2,905.36	6,357	2,325.42	5,700	1,951.93	6,459	2,208.40	-1.39	-3.42
ประเทศอื่นๆ	65,878	19,011.74	70,163	20,173.88	57,779	15,923.97	43,571	11,641.17	33,797	9,456.64	-16.57	-17.69
รวม	207,193	69,204.29	212,147	69,834.99	185,352	58,302.11	176,481	51,721.76	149,491	44,465.55	-8.03	-11.17

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางผนวกที่ 3.11 แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย จำแนกรายประเทศที่สำคัญ ปี 2559 – 2563

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2559		2560		2561		2562		2563		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
มาเลเซีย	6,634	38.03	10,031	137.52	8,190	122.88	9,575	136.85	7,280	104.78	1.40	22.41
อาร์เจนตินา	5,469	1,406.50	7,170	1,800.36	8,210	2,220.17	5,967	1,612.40	5,395	1,351.00	-2.09	-1.89
เมียนมา	1,754	97.72	3,614	193.85	4,308	172.94	3,939	153.37	4,402	179.50	21.25	10.32
เอกวาดอร์	20	5.68	0	0.03	18	4.58	584	116.19	1,608	274.65	572.34	396.24
แคนาดา	1,184	281.89	1,009	209.66	918	170.16	821	135.28	953	151.51	-6.20	-15.46
ประเทศอื่นๆ	6,947	1,654.70	9,473	1,711.78	5,783	1,360.80	6,692	1,473.04	5,280	1,022.95	-8.57	-10.52
รวม	22,008	3,484.52	31,297	4,053.20	27,427	4,051.53	27,578	3,627.13	24,918	3,084.39	1.23	-3.49

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางผนวกที่ 3.12 แสดงราคาทุ้งข้าวแวนนาไมเฉลี่ย ปี 2559 – 2563

หน่วย บาท/กก.

ปี	ขนาด 40 ตั้ว/กก.	ขนาด 50 ตั้ว/กก.	ขนาด 60 ตั้ว/กก.	ขนาด 70 ตั้ว/กก.	ขนาด 80 ตั้ว/กก.	ขนาด 90 ตั้ว/กก.	ขนาด 100 ตั้ว/กก.
ราคาที่เกษตรกรขายได้ ^{1/}							
2559	-	206.18	193.75	179.97	167.42	-	-
2560	-	208.58	195.06	185.15	172.61	-	-
2561	-	169.70	161.40	151.27	140.75	-	-
2562	-	162.94	154.84	144.18	134.44	-	-
2563	-	159.10	155.66	140.08	130.39	-	-
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-	-7.37	-6.47	-7.24	-7.22	-	-
ราคาตลาดกลาง ^{2/}							
2559	199.84	193.09	180.11	170.41	158.63	146.79	138.50
2560	209.83	196.84	185.02	177.10	162.00	145.49	136.50
2561	181.57	168.51	155.99	147.72	137.15	125.12	118.13
2562	178.88	162.46	147.95	139.35	129.94	120.06	112.82
2563	164.78	159.78	148.47	140.49	129.94	118.89	112.92
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-5.31	-5.55	-5.92	-6.07	-6.01	-5.95	-5.81

หมายเหตุ: ^{1/} ราคาที่เกษตรกรขายได้ จากศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร^{2/} ราคาตลาดกลาง จากตลาดทะเลไทย จ.สมุทรสาคร

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางผนวกที่ 3.13 แสดงราคาส่งออก - นำเข้าทุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี 2559 – 2563

ประเทศ	ราคาส่งออก (F.O.B.)		ราคานำเข้า (C.I.F.)		อัตราแลกเปลี่ยน	
	บาท/กก.	เหรียญ สหรัฐฯ/กก.	บาท/กก.	เหรียญ สหรัฐฯ/กก.	ซื้อ	ขาย
2559	334.01	9.53	158.33	4.47	35.0306	35.4593
2560	329.18	9.77	129.51	3.80	33.6829	34.1008
2561	314.55	9.81	147.72	4.55	32.0668	32.4929
2562	293.07	9.52	131.52	4.21	30.7842	31.2158
2563	297.45	9.59	123.78	3.93	31.0327	31.4611
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-3.42	-0.13	-4.66	-1.54	-3.27	-3.22

ที่มา: ประมวลผลโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาคผนวกที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

1. การคิดอัตราค่าไฟฟ้าในการเลี้ยงกุ้ง

ตามโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าปัจจุบัน กำหนดตามมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน โดยให้ผู้ใช้ไฟฟ้าที่ใช้ไฟฟ้าเพื่อประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมรวมถึงการใช้ไฟฟ้าของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่มีความต้องการพลังไฟฟ้าตั้งแต่ 30 กิโลวัตต์ขึ้นไป ค่าไฟฟ้าประจำเดือนที่เรียกเก็บประกอบด้วย ค่าความต้องการพลังไฟฟ้า (Demand Charge) ค่าพลังงานไฟฟ้า (Energy Charge) และค่าบริการ โดยค่าไฟฟ้าประจำเดือนที่เรียกเก็บในแต่ละเดือนจะต้องไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70 ของค่าความต้องการพลังงานไฟฟ้าสูงสุดในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาสิ้นสุดในเดือนปัจจุบัน เพื่อให้ครอบคลุมกับต้นทุนในการลงทุนก่อสร้างโรงไฟฟ้า สถานีไฟฟ้าย่อย เสา สาย และอุปกรณ์ไฟฟ้าให้ผู้ใช้ไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าผู้ใช้ไฟฟ้าจะลดความต้องการใช้ไฟฟ้าเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เดือนใดเดือนหนึ่ง แต่การใช้ไฟฟ้ายังคงต้องเตรียมพร้อมจ่ายกระแสไฟฟ้าในระดับเดิม ไม่สามารถลดขนาดโรงไฟฟ้า ระบบสายส่ง และระบบจำหน่ายได้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจึงได้กำหนดเกณฑ์การคิดค่าไฟฟ้าอัตราขั้นต่ำ และแนวทางการให้ความช่วยเหลือกรณีผู้ใช้ไฟฟ้าที่ประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงกุ้งมีการใช้ไฟฟ้าลดลงจนอาจถูกคิดค่าไฟฟ้าอัตราขั้นต่ำ ไว้ดังนี้ (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2562)

1.1 การขอตัดฝากมิเตอร์

กรณีกิจการฟาร์มเลี้ยงกุ้งหยุดการใช้ไฟฟ้าในการเลี้ยงกุ้งทั้งหมด สามารถยื่นคำร้องขอตัดฝากมิเตอร์และขอใช้ไฟฟ้าเพื่อแสงสว่างกับอุปกรณ์การใช้ไฟฟ้าอื่นที่จำเป็นในการดำรงชีพได้ โดยมีเงื่อนไขคือ ต้องไม่มีการใช้ไฟฟ้าเพื่อการเลี้ยงกุ้ง และมีการใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 30 กิโลวัตต์ ค่าไฟฟ้าในเดือนที่ขอตัดฝากมิเตอร์ หากไม่ผิดเงื่อนไขข้างต้น จะคิดในอัตราประเภทที่ 2 กิจการขนาดเล็ก และไม่เปรียบเทียบกับค่าไฟฟ้าอัตราขั้นต่ำ การตัดฝากมิเตอร์ผู้ใช้ไฟฟ้าจะต้องมีหนังสือแจ้งให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ทั้งนี้ ระยะเวลาในการตัดฝากมิเตอร์แต่ละครั้งต้องไม่เกิน 1 ปี จะตัดฝากกี่ครั้งต่อปีก็ได้ แต่การขอตัดฝากมิเตอร์ในแต่ละครั้งจะต้องมีการใช้ไฟฟ้าถาวรไม่น้อยกว่า 30 วัน

1.2 การขอตากบ่อเลี้ยง

กรณีกิจการฟาร์มเลี้ยงกุ้งมีการตากบ่อเลี้ยงกุ้งบางส่วน โดยยังคงมีการใช้ไฟฟ้าเพื่อเลี้ยงกุ้งในบ่ออื่น ๆ สามารถยื่นคำร้องขอใช้ไฟฟ้าเพื่อตากบ่อเลี้ยงกุ้งได้ ซึ่งค่าไฟฟ้าในเดือนที่มีการใช้ไฟฟ้าเพื่อตากบ่อเลี้ยงกุ้ง จะคิดตามกิโลวัตต์ และ/หรือหน่วยหน่วยที่ใช้จริงตามอัตราแต่ละประเภทแล้วแต่กรณี และไม่เปรียบเทียบกับค่าไฟฟ้าอัตราขั้นต่ำ โดยระยะเวลาในการตากบ่อเลี้ยงกุ้งในรอบปีปฏิทินรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 2 เดือน และปีละไม่เกิน 2 ครั้ง ทั้งนี้ ผู้ใช้ไฟฟ้าจะต้องมีหนังสือแจ้งให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

2. โรคกุ้ง

2.1 โรคตายด่วน (Shrimp Early Mortality Syndrome: EMS) เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กลุ่มอาการตับและตับอ่อนตายเฉียบพลัน (Acute Hepatopancreatic Necrosis Syndrome: AHPNS) เป็นโรคระบาดส่งผลถึงตายในกุ้งเลี้ยง ซึ่งเป็นอาการที่พบว่าเซลล์ตับและตับอ่อนของกุ้งมีลักษณะการตายหรือถูกทำลายอย่างรุนแรง พบว่า เริ่มมีการระบาดครั้งแรกในรัฐเท็กซัสปี 2528 จากนั้นโรคนี้อัปรระบาดไปยังฟาร์มกุ้งในทวีป

อเมริกาใต้ ต่อมาในปี 2552 มีการแพร่มายังประเทศจีน และกระจายอย่างรวดเร็วสู่ประเทศเวียดนาม ในปี 2553 ในมาเลเซียปี 2554 และประเทศไทยปลายปี 2554 ตามลำดับ

ในต้นปี 2556 พบว่าแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคนี้คือ *Vibrio parahaemolyticus* อัตราการตายสูงสุดพบในกุ้งขาวแวนนาไม (*Penaeus vannamei*) ซึ่งเป็นกุ้งเลี้ยงที่ติดในสองอันดับแรกที่มีการเลี้ยงมากที่สุด โดยกุ้งที่เกิดโรครังตายด่วน (EMS) หรือกลุ่มอาการตับและตับอ่อนตายเฉียบพลัน (AHPNS) จะเกิดภายใน 20 - 30 วันหลังการปล่อยลูกกุ้งลงบ่อ ในช่วงระยะแรกกุ้งในบ่อที่ป่วยจะไม่แสดงอาการผิดปกติอย่างเด่นชัด ไม่มีอาการเกยขอบบ่อ แต่จะเริ่มพบกุ้งตายในบ่อและตายที่ก้นบ่อ หลังจากนั้นจะพบซากกุ้งลอยขึ้นมา กุ้งเริ่มทยอยตาย และหากไม่ได้รับการรักษาก็จะส่งผลกระทบต่อกุ้งระยะโพสท์ลาราซึ่งจะมีอัตราการตายถึง 90% ภายใน 30 วัน (วิกิพีเดีย, 2564)

2.2 โรคตัวแดงดวงขาว หรือเรียกว่า โรคจุดขาว มีสาเหตุจากการติดเชื้อไวรัส (White spot syndrome virus, WSSV) โดยพบรอยโรค (lesion) เป็นจุดขาวหรือดวงขาวใต้เปลือกส่วนหัวและโคนหาง บางครั้งมีลักษณะตัวแดงร่วมด้วย และทำให้กุ้งตายได้เป็นโรคระบาดที่อยู่ในบัญชีโรคสัตว์น้ำขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ และอยู่ในกฎกระทรวง พ.ศ. 2548 ภายใต้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 โรคนี้เกิดจากกุ้งติดเชื้อ WSSV ซึ่งมีสารพันธุกรรมเป็น DNA สายคู่ (dsDNA) ขนาด 305 kbp อยู่ในวงศ์ Nimaviridae สกุล Whispovirus ไวรัสนี้มีรูปร่างเป็นแท่งจนถึงรูปไข่ ขนาด 80 - 120 x 250 - 380 นาโนเมตร มีผนังหุ้ม (envelope) มีรายงานการตรวจพบโรคนี้ในกุ้ง *Penaeus monodon* (กุ้งกุลาดำ), *P. vannamei* (กุ้งขาว), *P. japonicus*, *P. chinensis*, *P. indicus*, *P. merguensis*, *P. setiferus* และ *P. stylirostris* นอกจากนี้ยังพบได้ในปูหลายชนิด จากการทดลองพบว่าเชื้อ WSSV สามารถทำให้กุ้ง *P. articus*, *P. duodarum* และ *P. setiferus* ตายได้ การระบาดของโรคจุดขาวมีรายงานเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2536 ในฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้ง *P. japonicus* แห่งหนึ่ง ที่ประเทศญี่ปุ่น หลังจากนั้นโรคได้แพร่ระบาดไปยังประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ อินเดีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น รวมทั้งประเทศในทวีปอเมริกา โดยเรียกชื่อไวรัสที่แตกต่างกันไป สำหรับประเทศไทยมีรายงานการพบโรคจุดขาวครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2537 ที่ จ. ตรัง และเรียกไวรัสนี้ว่า systemic ectodermal and mesodermal baculovirus (SEMBV) (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, มปป.)

เมื่อกุ้งติดเชื้อ WSSV เชื้อจะทำลายเนื้อเยื่อที่มีต้นกำเนิดจากเอ็กโทเดิร์มและเมโซเดิร์ม เช่น เยื่อบุผิวชั้นใต้เปลือก (cuticular epithelium) เยื่อบุทางเดินอาหาร เหงือก หัวใจ เนื้อเยื่อประสาท กล้ามเนื้อ และอวัยวะสร้างเม็ดเลือด ทำให้นิวเคลียสใหญ่ (hypertrophied nuclei) จนเต็มหรือเกือบเต็มเซลล์ ที่เรียกว่า Cowdry type A inclusion กุ้งสามารถติดโรคจุดขาวได้โดยตรงจากกุ้งแม่พันธุ์โดยถ่ายทอดเชื้อผ่านทางไข่ นอกจากนี้กุ้งยังสามารถติดเชื้อ WSSV ที่แพร่มากับน้ำในบ่อเลี้ยง หรือกุ้งที่แข็งแรงกินกุ้งที่ติดเชื้อ (cannibalism) เข้าไป โรคนี้ติดต่อทางอ้อมได้โดยผ่านสัตว์พวกกุ้ง กั้ง ปู (crustacean) มากกว่า 40 ชนิด แม้ว่าขณะนี้ยังไม่มีรายงานที่แสดงกลไกการแพร่เชื้อที่ชัดเจน แต่พบว่ากุ้งปกติสามารถติดเชื้อจากกุ้งป่วยที่อยู่ร่วมกันได้ ภายใน 36 - 48 ชั่วโมง และจากสื่อนำโรคเชิงกล (mechanical vector) ที่นำเชื้อได้ พบในกุ้งติดเชื้อ WSSV จะแตกต่างกันไป ขึ้นกับอายุกุ้งและการจัดการฟาร์ม อย่างไรก็ตามความรุนแรงของการระบาดจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความเครียดอื่นๆ ด้วย เช่น คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม กุ้งป่วยจะว่ายใกล้ผิวน้ำหรือเกาะที่ขอบบ่อ หากเปิดเปลือกส่วนหัวออกดูจะสังเกตเห็นจุดขาวได้ง่าย หลังจากเริ่มแสดงอาการแล้วกุ้งจะตายอย่างรวดเร็วภายในไม่กี่วัน อย่างไรก็ตาม จุดขาวที่เปลือกอาจเกิดจากสาเหตุอื่นได้ เช่น น้ำในบ่อ

มีความเป็นต่างสูง เชื้อแบคทีเรีย และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอาการป่วยมักพบในกุ้งระยะวัยรุ่นที่ติดเชื้อ ซึ่งมีได้ 3 แบบ คือ

2.2.1 แบบเฉียบพลัน กุ้งที่ติดเชื้อจะป่วยและตายอย่างรวดเร็วภายใน 1 - 5 วัน หลังจากเริ่มแสดงอาการ อัตราการตายสะสมระหว่าง 80 - 100% มีรอยโรคจุดขาวหรือดวงขาว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 - 2 มิลลิเมตร ที่ในเปลือก กุ้งอาจมีสีชมพูถึงแดง ไม่กินอาหาร ว่ายน้ำเซื่องช้า มักอยู่ใกล้ผิวน้ำหรือเกาะที่ขอบบ่อ

2.2.3 แบบกึ่งเฉียบพลัน กุ้งที่ติดเชื้อจะทยอยป่วยและตายไปเรื่อยๆ มีระยะเวลาไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นกับคุณภาพน้ำและการจัดการฟาร์ม กุ้งอาจมีหรือไม่มีรอยโรคเป็นจุดขาว กินอาหารลดลง เคลื่อนไหวเซื่องช้า มีอัตราการตายสะสม 30 - 80% ตลอดระยะเวลาที่เลี้ยง

2.2.4 แบบเรื้อรัง กุ้งที่ติดเชื้ออาจมีหรือไม่มีรอยโรคเป็นจุดขาว และไม่ตาย

2.3 โรคขี้ขาว (White feces syndrome) เป็นโรคที่มักทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงต้องตัดสินใจจับกุ้งขายก่อนกำหนด (เอกอนันต์ ยวเบญจพล, 2553)

2.3.1 อาการ อาการขี้ขาวเป็นอาการที่คนเลี้ยงกุ้งสามารถพบได้ทุกช่วงของการเลี้ยงตั้งแต่อายุ 25 วันจนถึงจับ แต่จากการเก็บข้อมูลที่มีปัจจุบันพบว่าช่วงที่มีพบเริ่มต้นคืออายุประมาณ 45-60 วัน และนับวันจะเป็นปัญหาที่รบกวนเกษตรกรเป็น อย่างมากในแต่ละปี โดยการเกิดขี้ขาวพอจะแบ่งความรุนแรงได้ 2 ลักษณะคือ

1) หากเป็นขี้ขาวลอยมากและค่อนข้างเป็นเส้นที่ละเอียดและลอยเป็นจำนวนมาก ใช้มือบีบขี้ที่ลอยน้ำจะนุ่มละเอียด และทิวความรุนแรงภายใน 3-5 วัน จนเป็นสาเหตุให้การกินอาหารลดลงมาก และดูสภาพเซลล์ตับ-ตับอ่อน และเม็ดไขมันประกอบพบว่า กุ้งจะมีอาการตับฝ่อร่วมกับการเป็นขี้ขาว เซลล์ตับและเซลล์เม็ดไขมันไม่มีเลย์โตนทำลายหมดหรือหลุดออกมาหมด (ขี้ขาวที่เห็นเมื่อส่องกล้องจะเจอแต่เม็ดไขมัน) และเกือบทุกกรณีตรวจพบเชื้อแบคทีเรียทั้งในเซลล์ตับและตับอ่อน และในลำไส้เกิดการอักเสบอย่างรุนแรง ส่วนคุณภาพน้ำ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาขี้ขาวคือ ถ้าคุณภาพน้ำในบ่อมีปัญหาเรื่อง แอมโมเนีย แก๊สไข่เน่า หรือไนโตรเจนสูงช่วงที่มีการระบาดของอาการขี้ขาวจะพบในบ่อดังกล่าว อีกทั้งกรณีการเกิดสาหร่ายกลุ่มสีเขียวแกมน้ำเงิน เช่น สาหร่ายขนแมว (*Oscillatoria* spp.) สาหร่ายเม็ด (*Microcystis* spp.) แพลงก์ตอนกลุ่มไดโนแฟลกเจลเลต (*Dinoflagellate*) ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับสารพิษที่สาหร่ายกลุ่มนี้ที่สามารถสร้างและทำให้กุ้งเกิดความเครียดจนเป็นสาเหตุโน้มนำให้เกิดการทำลายของเชื้อแบคทีเรียตามมา (Secondary infection) ได้เช่นกัน

2) กรณีที่เป็นขี้ขาว แต่ไม่รุนแรง และลักษณะเส้นขี้ขาวที่ลอยน้ำ เส้นยาว ๆ และใช้มือบีบจะมีลักษณะเป็นเม็ดสาก ๆ การตายจะไม่รุนแรง การกินอาหารจะไม่ลดลงมาก แต่จะไม่กินเพิ่มทำให้การเลี้ยงไม่ประสบผลสำเร็จเพราะกุ้งจะกินอยู่เท่าเดิมตลอด หรือค่อย ๆ ลดปริมาณลง การแก้ปัญหาการกินสารแก๊สขี้ขาวทั่วไป ไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งประเด็นนี้น่าจะมาจากกรณีที่กุ้งย่อยอาหารไม่สมบูรณ์หรือสิ่งที่กุ้งกินเข้าไปไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ของตัวกุ้ง

2.3.2 สาเหตุการเกิดขี้ขาว

1) ขี้ขาวที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย (*Vibrio parahaemolyticus* (โคโลนีสีเขียว) *V. fluvialis* (โคโลนีสีเหลือง) *V. vulnificus* (โคโลนีสีเขียว) *V. mimicus* (โคโลนีสีเขียว) ซึ่งพบทุกพื้นที่ เพราะไม่ว่าจะสาเหตุเริ่มต้นเพราะอะไร สุดท้ายแบคทีเรียก็เข้ามาสมทบ หลังจากที่เกิดความเครียด ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นขี้น้ำจืดหรือเลี้ยงความเค็มปกติ ความเค็มสูงก็สามารถเจอได้เหมือนกัน ความรุนแรงคล้าย ๆ กัน หากเกษตรกร

ให้กึ่งกินสารแก้ผูกชนิด (การผสมกรดอินทรีย์ในอาหาร หรือ ผสมโปรไบโอติกในอาหาร) ตอนเริ่มเป็นก็สามารถลดความรุนแรงได้ และหากสภาพแวดล้อมไม่ดีกึ่งก็จะกลับมาเป็นซ้ำอีกและหนักกว่าเดิม และเป็นสาเหตุหลักของการขาดทุนและต้องจับก่อนกำหนด

2) ซ้ำขาวที่เกิดจากพวกพยาธิ ชื่อ กรีการิน พบว่าปัญหาซ้ำขาวในบางพื้นที่ของไทยเกิดจากพยาธิกรีการินจริง ๆ เช่น ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อาการซ้ำขาวที่เกิดจากพยาธิที่ทำลายลำไส้กึ่งเริ่มจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นสาเหตุให้แบคทีเรียทำลายสุดท้ายรักษาไม่หายก็ต้องจับกึ่งเพราะว่ากึ่งไม่กินอาหารเพิ่ม มีแต่เท่าเดิมหรือลดลงซึ่งความรุนแรงพบทั้งในน้ำจืด และเป็นปัญหาหนักในเขตที่เลี้ยงความเค็ม

3) ซ้ำขาวที่เกิดจากสารพิษต่าง ๆ ที่สามารถทำให้กึ่งเกิดการระคายเคืองในลำไส้ เช่น กรณีอาหารไม่ได้คุณภาพ สารพิษจากเชื้อรา สารพิษจากแพลงก์ตอน ซึ่งกลุ่มนี้จริง ๆ เจอน้อยมาก ส่วนมากจะโดนสมทบโดยพยาธิและแบคทีเรีย แก้ปัญหาเปลี่ยนอาหาร เปลี่ยนถ่ายน้ำลดกลุ่มแพลงก์ตอนเดิม

ภาคผนวกที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการจัดระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ SWOT

ตารางผนวกที่ 3.14 จำนวนผู้ให้คะแนนการวิเคราะห์ SWOT

SWOT	เกณฑ์การให้คะแนน					
	1	2	3	4	5	รวม
จุดแข็ง (S)						
S1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ และพร้อมนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง	-	-	4	7	9	20
S2 ผู้ประกอบการแพรวบรวม ห้องเย็นและโรงงานแปรรูปมีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า และยกระดับสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (premium)	-	1	5	10	4	20
S3 มาตรฐานการผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด เช่น GAP, BAP, HACCP เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศสำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง	1	2	13	4	-	20
S4 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจนทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับส่วนภูมิภาค	-	5	7	6	2	20
S5 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวางแผนการเพาะเลี้ยงที่ให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง	-	1	3	10	6	20
S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตต่อไร่สูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น	-	-	5	7	8	20
S7 เจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และมีความพร้อมในการให้บริการความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลตลอดเวลา	-	4	13	3	-	20
จุดอ่อน (W)						
W1 ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง จากปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูง โดยเฉพาะค่าอาหารกุ้ง ค่าไฟฟ้า ค่าแรงงาน	-	-	1	4	15	20
W2 การเกิดโรคระบาดต่าง ๆ เช่น โรค EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคซั๊ว เป็นต้น ทำให้การเลี้ยงกุ้งมีการจัดการโรคได้ยาก	-	-	5	11	4	20
W3 ขาดแคลนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งรุ่นใหม่ที่ย้ายมาเลี้ยงกุ้งจากการประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง	-	-	5	12	3	20
W4 โรงเพาะฟักลูกพันธุ์กุ้งในพื้นที่มีน้อย โดยส่วนใหญ่ผู้ขาดการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ ทำให้ขาดการแข่งขันและพัฒนาสายพันธุ์ที่ดี	-	5	12	2	1	20

ตารางผนวกที่ 3.14 (ต่อ)

SWOT	เกณฑ์การให้คะแนน					
	1	2	3	4	5	รวม
W5 จำนวนผู้รวบรวม ลัง ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปและในพื้นที่มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิต	-	-	4	11	5	20
W6 ขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคกุ้ง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง	-	-	5	9	6	20
W7 ขาดการสร้างแบรนด์สินค้ากุ้ง หรือการสร้างอัตลักษณ์ รวมทั้งการสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	-	2	2	6	10	20
W8 ขาดการบริหารจัดการตะกอนเลนในบ่อ ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถนำไปปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้จำเป็นต้องมีการบำบัดหรือการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ	-	1	4	6	9	20
W9 ขาดแผนการดำเนินงานสำหรับการพัฒนากุ้งในลักษณะเชิงพื้นที่ ซึ่งมีแผนงานและโครงการต่าง ๆ ได้บรรจุในยุทธศาสตร์กุ้งไทยและแผนปฏิบัติการเป็นการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ	-	3	15	1	1	20
W10 ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับส่วนกลางและในระดับภูมิภาค ทำให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่	-	4	13	3	-	20
W11 ระบบชลประทานน้ำเค็มมีความจำเป็นในการเลี้ยงกุ้ง และเพื่อบำบัดหมุนเวียนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	-	-	5	7	8	20
W12 ระบบท่อส่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง ยังมีการจัดการที่ไม่ดีและยังไม่ครอบคลุม	-	-	5	10	5	20
โอกาส (O)						
O1 พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เนื่องจากมีพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning)	-	-	1	7	12	20
O2 สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้ง โดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม และไม่มีฤดูมรสุมที่รุนแรง จึงสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี	1	-	-	8	11	20
O3 ความต้องการบริโภคสินค้ากุ้งทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	-	-	7	12	1	20
O4 มีช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, Line, Instagram, Lazada, Shopee, Alibaba, เป็นต้น	-	-	1	10	9	20
O5 มีจำนวนแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่พร้อมในการสนับสนุนทั้งการเพาะเลี้ยงและการแปรรูปที่เพียงพอ และสะดวกในการเคลื่อนย้าย โดยเฉพาะชายแดนจังหวัดระนอง	1	3	7	8	1	20

ตารางผนวกที่ 3.14 (ต่อ)

SWOT	เกณฑ์การให้คะแนน					
	1	2	3	4	5	รวม
O6 โครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมกึ่งทะเลเพาะเลี้ยง เช่น เส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า มีความพร้อมทำให้เกิดความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการ	-	-	1	15	4	20
O7 ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูป ด้วยแนวคิดต่าง ๆ ภายใต้นโยบายตลาดนำการผลิต โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	-	3	12	4	1	20
O8 การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกึ่งให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น	-	-	3	12	5	20
O9 ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น สมุย ภูเก็ต เกาะพยาม เกาะหัวใจมรกตซึ่งสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนอุตสาหกรรมกึ่งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่	-	1	2	6	11	20
O10 การพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย ทำให้ไทยมีช่องทางในการขนส่ง และสามารถขยายตลาดมากขึ้น	-	-	3	12	5	20
O11 การเปิดเสรีทางการค้ารอบต่าง ๆ เช่น AFTA ASEAN+6 JETEPA เป็นต้น ทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งสินค้ากุ้งไปตั้งตลาดดังกล่าวมากขึ้น	-	6	11	3	-	20
อุปสรรค (T)						
T1 มาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ถูกนำมาใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมของประเทศผู้นำเข้ากุ้งทะเลมากขึ้น ทำให้ไทยเสียเปรียบคู่แข่ง ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยลดลง	-	4	13	3	-	20
T2 การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและมีกฎหมายจากหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการมีข้อจำกัดในการประกอบกิจการ และมีความยุ่งยากในการติดต่อประสานงาน	-	1	1	5	13	20
T3 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน เนื่องจากสถาบันการเงิน มองว่าการลงทุนเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง	-	-	1	6	13	20
T4 ความไม่มีเสถียรภาพของราคากุ้ง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งของไทยในตลาดต่างประเทศลดลง	-	-	1	6	13	20
T5 งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนดำเนินงานต่างๆ มีไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	-	1	4	10	5	20
T6 งานวิจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยังไม่ครอบคลุมทุกมิติ	-	-	2	13	5	20

ตารางผนวกที่ 3.14 (ต่อ)

SWOT	เกณฑ์การให้คะแนน					
	1	2	3	4	5	รวม
T7 การเกิดภาวะวิกฤติต่างๆ เช่น โรคอุบัติใหม่ ภัยธรรมชาติ ที่ไม่สามารถควบคุมได้	-	-	7	8	5	20

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ต้องการให้ต้นทุนวัตถุดิบ และค่าพลังงานไฟฟ้า สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้
2. ต้องการศูนย์วิจัยและศูนย์พัฒนาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างถาวรและต่อเนื่อง
3. ลดต้นทุนทุกๆ ด้านเช่นค่าอาหาร ค่าไฟฟ้า มีแหล่งผลิตลูกกุ้งคุณภาพปลอดโรค มีการประกันราคาให้เกษตรกรและโรงงานรองรับในพื้นที่ ต้องเน้นให้คนไทยบริโภคกุ้งไทยที่มีราคาที่คนไทยเข้าถึงได้ด้วยนั้นคือต้องลดต้นทุน

ภาคผนวกที่ 4 แบบสอบถาม

แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้
ตอนบน

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน โดยแบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ ส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านโปรดให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ท่านให้ความอนุเคราะห์จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้เท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....เบอร์โทร

.....

1.2 ชื่อสถานประกอบการ (กรณีเป็น

ผู้ประกอบการ).....

1.3 ประเภทผู้ให้สัมภาษณ์ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มสหกรณ์/ชมรม

พ่อค้าผู้รวบรวม/แพ โรงงานแปรรูป

1.4 ประเภทกิจการ ส่วนตัว บริษัท ห้างหุ้นส่วน จำกัด

อื่นๆ.....

1.5 ที่ตั้งเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด

.....

1.6 เพศ ชาย หญิง

1.7 อายุ ..... ปี

1.8 สถานภาพ โสด สมรส อื่นๆ.....

1.9 ระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มัธยมต้น มัธยมปลาย/ปวช.

อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโทขึ้นไป

1.10 ระยะเวลาดำเนินกิจการ ไม่เกิน 5 ปี 6 - 10 ปี

11 - 15 ปี มากกว่า 15 ปี

กรณีเป็นเกษตรกร

1.11 ขนาดฟาร์ม ขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 20 ไร่) ขนาดกลาง (21-50 ไร่)

ขนาดใหญ่ (มากกว่า 50 ไร่)

1.12 ผลผลิตต่อไร่..... ตัน

1.13 ผลผลิตรวม..... ต้น/ปี

1.14 สมาชิกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/ชมรม เป็น ไม่เป็น

1.15 การได้รับมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้ง

GAP BAP CoC ISO อื่นๆ.....

1.16 ลักษณะการขายกุ้งของเกษตรกร

ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ร้อยละ .....

ขายให้กับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

ขายให้กับพ่อค้าผู้รวบรวม/แพในพื้นที่

ขายให้กับพ่อค้าปลีกในพื้นที่

ขายให้กับห้องเย็น/โรงงานแปรรูป

อื่นๆ.....

พื้นที่ภาคกลาง ร้อยละ ..... สถานที่

พื้นที่อื่นๆ ร้อยละ ..... สถานที่

ส่งออกเอง ร้อยละ .....

กรณีเป็นกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มสหกรณ์/ชมรม หรือผู้ประกอบการ

1.17 ปริมาณการรับซื้อกุ้งปีละ..... ต้น

1.18 ช่วงที่รับซื้อกุ้งมากที่สุด.....

1.19 ลักษณะกิจการ

ไม่ได้ซื้อ-ขายกุ้ง

ซื้อ-ขายกุ้งเพื่อเพาะฟัก

คิดเป็นร้อยละ.....

ซื้อ-ขายกุ้งโดยไม่แปรรูป

คิดเป็นร้อยละ.....

รับซื้อเพื่อแปรรูปเป็นวัตถุดิบขั้นต้น

คิดเป็นร้อยละ.....

รับซื้อเพื่อส่งโรงงานแปรรูป

คิดเป็นร้อยละ.....

รับซื้อเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

คิดเป็นร้อยละ.....

รับซื้อเพื่อแปรรูปและส่งออกต่างประเทศ

คิดเป็นร้อยละ.....

1.20 แหล่งรับซื้อวัตถุดิบกุ้ง

ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ร้อยละ .....

พื้นที่อื่นๆ ..... ร้อยละ

1.21 การได้รับมาตรฐาน

GMP HACCP ISO..... อื่นๆ

**ส่วนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับที่เป็นปัจจัยภายนอก สำหรับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเล
เพาะเลี้ยงในพื้นที่**

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานการผลิต (แหล่งน้ำ ถนน ไฟฟ้า ระบบสาธารณูปโภค ระบบการสื่อสาร ฯลฯ)

.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....

2.2 ด้านสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ (อุณหภูมิ สภาพพื้นที่ สิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน ฯลฯ)

.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....

2.3 ด้านระบบโลจิสติกส์ (การขนส่งสินค้า ระยะทาง ฯลฯ)

.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....

2.4 ด้านเทคโนโลยีการผลิต (การพัฒนาสายพันธุ์กุ้ง อาหาร ปัจจัยการผลิต ฯลฯ)

.....
.....
.....

.....
.....
แนวทางการพัฒนา.....
.....
.....

2.5 ด้านมาตรฐานการผลิต (มาตรฐาน GAP, BAP, CoC ฯลฯ)

.....
.....
แนวทางการพัฒนา.....
.....
.....

2.6 ด้านการศึกษาวิจัย (งานวิจัย/การศึกษาที่เกี่ยวข้องต่างๆ ฯลฯ)

.....
.....
แนวทางการพัฒนา.....
.....
.....

2.7 ด้านเศรษฐกิจ (ต้นทุน ราคา แหล่งเงินทุน ฯลฯ)

.....
.....
แนวทางการพัฒนา.....
.....

2.10 ด้านการค้าระหว่างประเทศ (FTA, GSP, Anti-dumping, มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ฯลฯ)

.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....

2.12 ด้านอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับที่เป็นปัจจัยภายใน สำหรับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเล
เพาะเลี้ยงในพื้นที่

3.1 ปัจจัยที่ทำให้ความได้เปรียบเสียเปรียบของการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาของคู่แข่งในการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

.....
.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....

**3.3 ปัจจัยเกี่ยวกับอำนาจของผู้ซื้อและผู้บริโภคที่มีผลต่อการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้งทะเล
เพาะเลี้ยง**

.....
.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....
.....

**3.4 ปัจจัยเกี่ยวกับอำนาจของต๋อรองจ๋องผู้จำหน่ายวัตถุดิบที่มีผลต่อการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้ง
ทะเลเพาะเลี้ยง**

.....
.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....
.....

3.5 สินค้าสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์อื่นที่เป็นทางเลือกนำมาทดแทนการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้งทะเล
เพาะเลี้ยง มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....
.....

3.6 ศักยภาพในการแข่งขันสำหรับการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....
.....

3.7 ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้เกิดขึ้น ท่านคิดว่าควรมีแนวทางรองรับในการผลิต/แปรรูปในอุตสาหกรรมกุ้ง
ทะเลเพาะเลี้ยงของท่านอย่างไร

.....
.....
.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....
.....
.....

เอกสารประกอบเพื่อใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) สำหรับงานวิจัย
เรื่อง
การศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน
วันศุกร์ที่ 30 กรกฎาคม 2564

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นและการให้คะแนนเกี่ยวกับประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค การวิเคราะห์ SWOT Analysis ในอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน

เกณฑ์การให้คะแนน

5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด   4 คะแนน หมายถึง มาก   3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง น้อย   1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

(หมายเหตุ: สามารถให้คะแนนแต่ละปัจจัยที่ซ้ำกันได้ เช่น S1 ระดับคะแนน = 5, S3 ระดับคะแนน = 5)

จุดแข็ง	เกณฑ์การให้คะแนน				
	1	2	3	4	5
S1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมีองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ และพร้อมนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงกุ้ง					
S2 ผู้ประกอบการแพรวบรวมน ห้างเย็นและโรงงานแปรรูป มีความสามารถในการผลิตตามความต้องการของลูกค้า และยกระดับสินค้ากุ้งให้เป็นสินค้าที่เหมาะสมกับตลาดระดับพรีเมียม (premium)					
S3 มาตรฐานการผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด เช่น GAP, BAP, HACCP เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง					
S4 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงอย่างชัดเจนทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับส่วนภูมิภาค					
S5 เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวางแผนการเพาะเลี้ยงที่ให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง					
S6 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตกุ้งมีคุณภาพดี และมีผลผลิตต่อไร่สูง เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น					
S7 เจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และมีความพร้อมในการให้บริการความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลตลอดเวลา					
S8.....					

จุดอ่อน (W)	เกณฑ์การให้คะแนน				
	1	2	3	4	5
W1 ต้นทุนการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงสูง จากปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูง โดยเฉพาะค่าอาหารกุ้ง ค่าไฟฟ้า ค่าแรงงาน					

W2 การเกิดโรคระบาดต่าง ๆ เช่น โรค EMS โรคตัวแดงดวงขาว โรคหัวเหลือง โรคซึ่ขาว เป็นต้น ทำให้การเลี้ยงกุ้งมีการจัดการโรคได้ยาก					
W3 ขาดแคลนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งรุ่นใหม่ที่หันมาเลี้ยงกุ้งจากการประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากเห็นว่า การเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง					
W4 โรงเพาะฟักลูกพันธุ์กุ้งในพื้นที่มีน้อย โดยส่วนใหญ่ผู้เพาะการใช้ลูกพันธุ์กุ้งของบริษัทรายใหญ่ ทำให้ขาดการแข่งขันและพัฒนาสายพันธุ์ที่ดี					
W5 จำนวนผู้รวบรวม ล้าง ห้องเย็น และโรงงานแปรรูปและในพื้นที่มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิต					
W6 ขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการบริโภคกุ้ง ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง					
W7 ขาดการสร้างแบรนด์สินค้ากุ้ง หรือการสร้างอัตลักษณ์ รวมทั้งการสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม					
W8 ขาดการบริหารจัดการตะกอนเลนในบ่อ ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถนำไปปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้จำเป็นต้องมีการบำบัดหรือการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ					
W9 ขาดแผนการดำเนินงานสำหรับการพัฒนากุ้งในลักษณะเชิงพื้นที่ ซึ่งมีแผนงานและโครงการต่าง ๆ ได้บรรจุในยุทธศาสตร์กุ้งไทยและแผนปฏิบัติการเป็นการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ					
W10 ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับส่วนกลาง และในระดับภูมิภาค ทำให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่					
W11 ระบบชลประทานน้ำเค็มมีความจำเป็นในการเลี้ยงกุ้ง และเพื่อบำบัดหมุนเวียนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่					
W12 ระบบท่อส่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง ยังมีการจัดการที่ไม่ดี และยังไม่ครอบคลุม					
W13					
W14					

โอกาส (O)	เกณฑ์การให้คะแนน				
	1	2	3	4	5
O1 พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล เนื่องจากมีพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามเขตพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning)					
O2 สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงกุ้ง โดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม และไม่มีฤดูมรสุมที่รุนแรง จึงสามารถเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี					

O3 ความต้องการบริโภคสินค้ากึ่งทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคได้หันมาใส่ใจในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น					
O4 มีช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Online) ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, Line, Instagram, Lazada, Shopee, Alibaba, เป็นต้น					
O5 มีจำนวนแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่พร้อมในการสนับสนุนทั้งการเพาะเลี้ยงและการแปรรูปที่เพียงพอ และสะดวกในการเคลื่อนย้าย โดยเฉพาะชายแดนจังหวัดระนอง					
O6 โครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง เช่น เส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า มีความพร้อมทำให้เกิดความสะดวกทั้งต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการ					
O7 ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การตลาด และการแปรรูปด้วยแนวคิดต่าง ๆ ภายใต้นโยบายตลาดนำการผลิต โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์					
O8 การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern Economic Corridor: SEC) ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น					
O9 ภาคใต้ตอนบนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น สมุย ภูเก็ต เกาะพยาม เกาะหัวใจมรกต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนอุตสาหกรรมกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงในพื้นที่					
O10 การพัฒนาระบบ logistics ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูง จีน - ลาว - ไทย ทำให้ไทยมีช่องทางในการขนส่งและสามารถขยายตลาดมากขึ้น					
O11					

อุปสรรค (T)	เกณฑ์การให้คะแนน				
	1	2	3	4	5
T1 มาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ถูกนำมาใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมของประเทศผู้นำเข้ากุ้งทะเลมากขึ้น ทำให้ไทยเสียเปรียบคู่แข่ง ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยลดลง					
T2 การออกกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและมีกฎหมายจากหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการมีข้อจำกัดในการประกอบกิจการ และมีความยุ่งยากในการติดต่อประสานงาน					
T3 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน เนื่องจากสถาบันการเงินมองว่าการลงทุนเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง					
T4 ความไม่มีเสถียรภาพของราคากุ้ง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ากุ้งของไทยในตลาดต่างประเทศลดลง					

